

**BEHEERPLAN
OPENBAAR GROEN
2022-2031**

‘Groen in uitvoering’

29 maart 2022

eco consult gmm

Colofon

Dit document is opgesteld door:

Eco Consult - Groen, Monitoring & Management BV
Plesmanstraat 59-32, 3905 KZ Veenendaal
Telefoon: +3185 3038 627
E-mail: info@ecoconsult-gmm.nl
Website: www.ecoconsult-gmm.nl
Projectleider adviesbureau: Marieke Teunissen
Samenstelling: Rick Lieverse, Sacha Roering en Marieke Teunissen.
Foto's: Eco Consult (tenzij anders vermeld bij de foto)

Opdrachtgever: Gemeente Reusel-De Mierden
Contactpersoon: Sjoerd Oomens
Datum: 29 maart 2022

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de samensteller en in overleg met de opdrachtgever.

Deze uitgave is met grote zorgvuldigheid samengesteld. Noch de samenstellers, noch de opdrachtgever zijn aansprakelijk voor eventuele schade als gevolg van onjuistheden en/of onvolkomenheden ten gevolge van het gebruik van deze uitgave.

INHOUD

INHOUD	3
1 INLEIDING	5
1.1 Aanleiding, doel en afbakening	5
1.2 Uitwerking acties Beleidsplan openbaar groen	6
1.3 Wet- en regelgeving	7
2 OPBOUW PRODUCTBLADEN	10
2.1 Definitie	10
2.2 Streefbeeld	11
2.3 Kenmerken	12
2.4 Bijdrage aan maatschappelijke thema's	13
2.5 Werkzaamheden	14
2.6 Eenmalige acties	16
2.7 Aandachtspunten	16
3 BOMENBEHEER – VERDIEPING	17
3.1 Controle en inspectie	17
3.2 Snoeiwerkzaamheden	18
3.3 Bescherming en kappen van bomen (en bos)	20
3.4 Planten van bomen	22
3.5 Vervanging van lanen, bomenrijen en wegbeleidend groen	24
3.6 Hinder	26
4 BEHEER BOS- EN NATUURTERREINEN	28
4.1 Ontwikkelingsdoelen	28
4.2 Controle en inspectie	34
4.3 Aandachtspunten beheer	35
4.4 Beheer recreatieve voorzieningen in bossen	37
5 ORGANISATIE EN COMMUNICATIE	39
5.1 Organisatie uitvoering	39
5.2 Uitvoeringsvereisten	40
5.3 Communicatie	40
BIJLAGEN	42
BIJLAGE 1-1: TOELICHTING GROENSTRUCTUREN	43
BIJLAGE 1-2: UITWERKING MOTIE VERBLOEMING KERNEN	50

BIJLAGE 2-1: VOORBEELD PRODUCTBLAD	52
BIJLAGE 2-2: ZONERINGSKAARTEN KWALITEITSNIVEAUS	53
BIJLAGE 2-3: LIJST BEELDBEPALLENDE LOCATIES	56
BIJLAGE 2-4: SOORTENLIJST BEPLANTING BUITENGEBIED	57
BIJLAGE 2-5: SPELREGELS SAMEN DOEN IN GROEN	58
BIJLAGE 2-6: OMGAAN MET INVASIEVE EXOTEN	59
BIJLAGE 3-1: KAART SNOEICYCLUS BOMEN	65
BIJLAGE 3-2: BEGRIPPEN SNOEIEN VAN BOMEN	66
BIJLAGE 3-3: WEGINGSFACTOREN VOOR KAP VAN BOMEN	67
BIJLAGE 3-4: BOMEN EFFECT ANALYSE	68
BIJLAGE 3-5: WETTELIJKE UITZONDERINGEN HOUTOPSTANDEN	69
BIJLAGE 3-6: WERKEN ROND BOMEN	70
BIJLAGE 3-7: MATENTABEL BOMEN	71
BIJLAGE 3-8: SOORTENSAMENSTELLING BOMEN	73
BIJLAGE 3-9: ONGANG ERVAREN HINDER BOMEN	75
BIJLAGE 4-1: GEBIEDSOMSCHRIJVING BOSSEN	85
BIJLAGE 4-2: WERKBLOKINDELING BOSSEN	93
BIJLAGE 5-1: UITVOERINGSPROGRAMMA	94

1 INLEIDING

In dit hoofdstuk is vastgelegd wat de aanleiding is voor dit Beheerplan openbaar groen voor de gemeente Reusel-De Mierden. Benoemd is welke doelen hiermee worden nagestreefd op welk groen het plan betrekking heeft. Ook is in beeld gebracht hoe het plan tot stand is gekomen en wie hieraan hebben meegewerkt en/of inbreng hebben geleverd.

Tijdige vervanging van versleten beplantingen is onderdeel van een planmatige aanpak van het groenbeheer. Zo blijft het groen functioneel, aantrekkelijk en efficiënt te beheren volgens de afgesproken onderhoudskwaliteit (de Braken, Reusel)

Eén de vele acties uit het Beheerplan is om uitvoering te geven aan de motie 'Verbloeming van de kernen' waarmee wordt beoogd om zowel meer variatie in het groenbeeld te brengen als de biodiversiteit te stimuleren. Dit zijn beide beleidsambities uit het Beleidsplan Openbaar Groen (2022-2032) (Bladelsedijk, Hulsel)

1.1 Aanleiding, doel en afbakening

Op 16 november 2021 stelde de gemeenteraad het Beleidsplan openbaar groen 2022-2031 vast met daarbij de opdracht om aansluitend het bijbehorende beheerplan op te stellen. Het Beheerplan openbaar groen 2022-2031 (in het vervolg aangeduid als Beheerplan) beschrijft de (beleid)kaders, de kwaliteits- en streefbeelden en de werkwijze voor het beheer van het gemeentelijk groen.

Beleids- en beheerplan

Het gemeentelijke groenbeleid is verankerd in een beleidsplan en een beheerplan. Het Beleidsplan Openbaar Groen 2022-2031 is vastgesteld door de Raad, het Beheerplan door het College. Voor u ligt het Beheerplan; dit bevat de vertaling van het algemene beleidskader naar beleid en uitvoering voor het groenbeheer.

Het Beheerplan omvat de volgende onderdelen:

- Openbaar groen binnen de dorpskernen Hooge Mierde, Hulsel, Lage Mierde en Reusel.
- Openbaar groen in het buitengebied van Reusel-De Mierden inclusief de gemeentelijke bos- en natuurgebieden.

Uitgewerkt zijn de volgende beheergroepen¹:

01 Bomen	06 Bodembedekkers	11 Bermen
02 Bosplantsoen	07 Rozen	12 Kruidenrijk grasland
03 Hagen	08 Vaste planten	13 Singel
04 Heesters	09 Gazon	14 Houtwal
05 Fijne heesters	10 Ruigte braakliggend	15 Struweel

Bij de totstandkoming van het Beleidsplan Openbaar Groen (2022-2031) zijn diverse organisaties en vertegenwoordigers benaderd, die ook actief hebben meegedacht. Voor dit beheerplan is gericht contact gezocht met de dorpsraden en direct betrokken organisaties en personen om wederom mee te denken. Het conceptbeheerplan is aan hen ter beoordeling voorgelegd. Mede op basis van de opgehaalde gegevens heeft een compacte kerngroep bestaande uit de beleidsmedewerker en de toezichthouder groen van het team Ruimtelijk Beheer van de gemeente en de adviseurs van Eco Consult het voorliggende beheerplan samengesteld.

Het beheerplan is primair bedoeld als werkdocument voor eenieder die voor of namens de gemeente het beheer en onderhoud van het gemeentelijk groen uitvoert. Daarnaast is het beheerplan van informatieve waarde voor degenen die inzicht willen krijgen in hoe het algemene groenbeleid en bijbehorende ambities zijn vertaald naar het beheer en onderhoud in de praktijk.

1.2 Uitwerking acties Beleidsplan openbaar groen

In het Beleidsplan zijn de kaders voor de beheerambities voor het openbaar groen vastgelegd in de vorm van acht beleidslijnen (zie onderstaand kader). Voor een aantal onderdelen is dit binnen dit beheerplan nader uitgewerkt, zoals ook vermeld in het uitvoeringsprogramma van het Beleidsplan Openbaar Groen.

¹ Productbladen voor de beheergroepen Bos en Heide zijn niet opgesteld. De complexiteit van het bos- en natuurbeheer in combinatie met de grote variatie aan terreinen vragen om een andere benadering. Dit beheerplan beperkt zich tot een verdiepend hoofdstuk over het bos- en natuurbeheer in zijn algemeenheid (zie H4). De verdere uitwerking per terrein(deel) vindt onder andere plaats in de jaarlijkse boswerkplannen en/of nadere specifieke beheer-/projectplannen voor de bossen en individuele natuurterreinen.

Onderstaand het overzicht van de betreffende acties.

- Actie 3.1 – Onderbouwen en toelichten aangewezen groenstructuur in de dorpen en het buitengebied, zie Bijlage 1-1.
- Actie 3.6 en 7.6 – Formuleren afwegingscriteria ‘lusten en lasten’ van groen, zie paragraaf 3.6 en Bijlage 3-9.
- Actie 7.1a – Samenstellen zoneringskaart met kwaliteitsniveaus (CROW) voor de gehele gemeente inclusief een lijst met beeldbepalende locaties, zie paragraaf 2.2 en Bijlagen 2-2 en 2-3.
- Actie 7.8 – Vastleggen uitgangspunten voor het beheer van bossen, natuurterreinen en landschapselementen, zie hoofdstuk 4 en Bijlagen 4-1 en 4-2.
- Uitwerking Motie ‘Verbloeming kernen’, zie Bijlage 1-2.

Beleidslijnen voor beheer (uit Hoofdstuk 7, Beleidsplan Openbaar Groen 2022-2031)

- Inzetten op kwaliteitsgestuurd onderhoud met per gebiedstype een bijbehorend kwaliteitsniveau.
- Koesteren en doorontwikkelen van het ‘Kempisch concept’ voor inrichting van het openbaar groen.
- Beeldbepalende (groen)locaties krijgen een kwaliteitsimpuls qua inrichting.
- Op structurele basis investeren in renovatie, vervanging en versterking en/of uitbreiding van de groenvoorzieningen en de groenstructuur.
- Speciale aandacht voor bomen als belangrijkste en beeldbepalende groenelementen.
- Planmatige aanpak van overlast als gevolg van groenvoorzieningen.
- Planmatige aanpak van invasieve soorten.
- Voortzetten beheermethode geïntegreerd bosbeheer inspelend op recente ontwikkelingen ten aanzien van biodiversiteit, gebruiksdruk en klimaat.

1.3 Wet- en regelgeving

Zoals vastgelegd in het Beleidsplan Openbaar Groen vindt het beheer van openbaar groen plaats binnen de volgende wettelijke kaders en beleid:

- Burgerlijk wetboek.
- Wet natuurbescherming.
- Natuur- en biodiversiteitsbeleid provincie Noord-Brabant.
- Verordening Fysieke Leefomgeving (voorheen Gemeentelijke APV).

Hierna wordt per onderdeel kort omschreven wat de impact van betreffende wet- en regelgeving is op het groenbeheer in de praktijk.

Burgerlijk wetboek (BW)

Het openbaar groen kent een zorgplicht en risicoaansprakelijkheid. Onder zorgplicht wordt verstaan dat elke eigenaar de plicht heeft om voldoende zorg te besteden aan haar groen. De term ‘zorgplicht’

komt voort uit eerdere rechtspraak betreffende artikel 6:162 van het Burgerlijk wetboek over onrechtmatige daad.

Onder voldoende zorg wordt het volgende verstaan:

- Er moet aantoonbaar regulier groen- en boomonderhoud worden uitgevoerd.
- Er moet aantoonbare controle uitgevoerd worden op gebreken en de maatregelen die uit deze controle voortvloeien.
- Om de controle op gebreken aantoonbaar te maken, wordt geadviseerd twee zaken op orde te hebben: gegevensregistratie en een onderbouwing van de controlefrequentie.

Risicomanagement en boomveiligheidsbeleid

Uitgangspunt bij het boomveiligheidsbeleid is risicobeheersing. Het is niet mogelijk om veiligheid te garanderen. Dit wordt ook niet vereist vanuit de wet. Periodieke controles, uitvoering van veiligheidsmaatregelen en regulier onderhoud aan bomen kunnen de risico's op ongevallen en materiële schade wel beperken. Het boomveiligheidsbeleid van een organisatie moet daarom invulling geven aan het beperken van risico's.

Bron: CROW, Richtlijn boomveiligheidsregistraties

Ook voor het overige groen geldt deze zorgplicht waarbij het zorgen voor veilige groenvoorzieningen op basis van een beheerplan een wettelijke taak/verantwoordelijkheid is van een gemeente. Een dergelijk beheerplan dient gebaseerd te zijn op de actuele situatie. Provincies hebben de taak hierop toe te zien (onderhoud kapitaalgoederen provincie Noord-Brabant, zie paragraaf 2.6 over achterstallig onderhoud).

De concrete invulling van de zorgplicht voor wat betreft het bomenbestand en de bossen van de gemeente Reusel-De Mierden wordt uitgewerkt in § 3.1 en § 4.2.

Wet natuurbescherming

Volgens de Wet natuurbescherming (Wnb) mag geen schade toegebracht worden aan beschermde gebieden en beschermde flora en fauna. De provincie Noord-Brabant en de Omgevingsdienst Brabant Zuidoost Brabant (ODZOB) bepalen wat wel en niet toegestaan is in het omgaan met beschermde planten en dieren (zie provinciaal beleid). Als bevoegd gezag zorgen ze voor de vergunningen en ontheffingen en het toezicht op naleving van de wet.

Deze wet kent ook een algemene zorgplicht (artikel 1.11 Wnb) voor zowel beschermde gebieden als beschermde flora en fauna. Dit houdt in dat nadelige gevolgen aan gebieden of soorten moeten worden voorkomen dan wel beperkt of ongedaan gemaakt. In de praktijk zal daarom voorafgaand aan een 'ingreep' ecologisch onderzoek nodig zijn, zie ook paragraaf 2.5, ecologisch werkprotocol.

Provinciaal beleid

Alle bestaande natuurgebieden in Brabant vormen samen het Natuurnetwerk Brabant (NNB). Voor de provincie vormt een robuuste en veerkrachtige natuur één van de speerpunten voor duurzame welvaart en welzijn.

Door natuurgebieden te vergroten en onderling te verbinden ontstaat een sterk Natuurnetwerk Brabant. Planten en dieren krijgen zo meer ruimte en kunnen makkelijker van het ene naar het andere gebied. Ecologische verbindingzones (EVZ) vormen een essentiële bouwsteen van dit natuurnetwerk en gaan versnippering van de Brabantse natuur tegen. De ambities voor het Natuurnetwerk Brabant zijn uitgewerkt in het provinciaal natuurbeheerplan. De provincie stelt geld en grond ter beschikking via het Groen Ontwikkelfonds Brabant om ecologische verbindingzones te realiseren.

Meer dan 1000 planten- en diersoorten in Brabant zijn bedreigd in hun voortbestaan omdat hun leefgebied in kwaliteit en omvang achteruit is gegaan. Daarom neemt de provincie maatregelen voor het behoud en herstel van de biodiversiteit in de leefgebieden van bedreigde soorten. In Brabant zijn 6 verschillende soorten leefgebieden voor planten en dieren. Hiervoor zijn 6 leefgebiedsplannen opgesteld met maatregelen voor verbetering van de biodiversiteit. Voor het grondgebied van de gemeente Reusel-De Mierden gelden diverse specifieke beschermingsplannen².

Verordening Fysieke Leefomgeving

De Verordening fysieke leefomgeving (VFL) is in werking getreden per 7 januari 2022 en is de opvolger van onder andere de gemeentelijke Algemene Plaatselijke Verordening (APV). Binnen de context van het groenbeheer zijn artikel 3.4.10 'Aantasting groenvoorzieningen door voertuigen' en afdeling 3.6 'Het bewaren van houtopstanden en overig groen' van belang.

² Soortbeschermingsplan nachtzwaluw 2006, Soortbeschermingsplan gladde slang 2006 en 'Van Appellussula tot Zompsprinkhaan' Leefgebiedenplan voor Soortenbescherming op de Zandgronden in Noord-Brabant 2010

2 OPBOUW PRODUCTBLADEN

Een belangrijke bijlage behorende bij dit beheerplan zijn de productbladen voor alle (groen)beheergroepen, zie separate bijlage Productbladen Openbaar groen. De productbladen kennen een uniforme opbouw aan de hand van vaste rubrieken. Dit hoofdstuk geeft een korte toelichting per rubriek. De productbladen zijn als aparte bijlage toegevoegd, zodat dit eenvoudig kan worden gebruikt als een flexibel werkdocument dat al werkenderwijs op basis van eventuele (veranderende) praktijkinzichten periodiek kan worden aangescherpt of bijgesteld. Per rubriek is ter illustratie een uitsnede van het betreffende onderdeel uit één van de productbladen toegevoegd. In Bijlage 2-1 is een voorbeeld van een compleet productblad opgenomen.

<p><i>Ecologisch ingericht groen vraagt om specifieke beheermaatregelen die zijn vastgelegd in de productbladen. Een – nog op te stellen – ecologisch werkprotocol borgt dat de uitvoering van groenwerkzaamheden conform het principe van zorgvuldig beheer plaatsvinden (Speelman, Reusel)</i></p>	<p><i>Het veel toegepaste 'Kempisch concept' geeft het groen een eenduidige uitstraling en maakt tevens efficiënt beheer mogelijk. Vanuit het Beleidsplan Openbaar Groen is de ambitie neergelegd om dit concept vast te houden, maar wel te verfijnen naar beplantingen met een grotere variatie en een biodiverser karakter (Lange Voren, Reusel)</i></p>

2.1 Definitie

<p>3.09 GAZON (inclusief hierin opgenomen bloembollen en wadi's)</p>	<p>Definitie Intensief gemaaid grasvegetatie met eventuele obstakels (vaste objecten als meubilair of bomen) met locatie: gewijs, bloembollen en/of wadi's</p>	<p>Indicatie omvang 21 hectare</p>
---	---	--

Het eerste blok van elk productblad bevat de naam van de betreffende beheergroep, de definitie en globale omvang van het bijbehorende areaal. De definitie geeft een algemene omschrijving van de beheergroep zodat duidelijk is over welk onderdeel van het openbaar groen het productblad gaat.

2.2 Streefbeeld

Referentiebeeld	Streefbeeld	Kenmerken
	<ul style="list-style-type: none">• Vitale en vlakke, volledig gesloten zode van voornamelijk grassen• Maaien en bijmaaien rondom obstakels en bladvval-beheersing op CROW-beeldkwaliteitsniveau A/B/C, zie zoneringkaart (Beheerplan, bijlage 2-1)• Graskantensteken volgens vaste lage frequentie• (Locatie-afhankelijk) Wadi's zijn uitgevoerd als verlaagd gelegen gazondelen• (Locatie-afhankelijk) Seizoensgebonden vegetatie van bloembollen	<ul style="list-style-type: none">• Plaatselijk aangevuld met bolgewassen (bij voorkeur inheems en geschikt voor verwildering, enkelbloemig)• Wadi's kennen een talud van maximaal 1:3

Onder streefbeeld staat een beschrijving van hoe de beheergroep eruit hoort te zien en welke kwaliteitseisen eraan worden gesteld. De foto geeft een representatief beeld van de beheergroep ter illustratie van het streefbeeld.

Kwaliteitsniveaus onderhoud

Voor de onderhoudskwaliteit wordt uitgegaan van de CROW-beeldkwaliteitssystematiek. De Raad heeft de volgende zonering voor het groenonderhoud vastgesteld:

- Beeldkwaliteitsniveau A: centrumgebieden binnen de 4 dorpskernen.
- Beeldkwaliteitsniveau B: alle woongebieden binnen de bebouwde kom.
- Beeldkwaliteitsniveau C: de bedrijventerreinen en het buitengebied.

In Bijlage 2-2 is de zonering van bovenstaande groenonderhoudsniveaus op kaart vastgelegd.

Ten gevolge van besluitvorming geldt als uitzondering op de bovengenoemde zonering dat de volgende onderhoudswerkzaamheden NIET op de vastgestelde beeldkwaliteit maar op basis van gebruikelijke lagere frequentie³ worden voortgezet:

- Het steken van graskanten (frequentie 1x/jaar).
- Het verwijderen van stam- en wortelopschot (variabel in combinatie met reguliere snoei van betreffende boom of tussentijds op basis van hinder ten aanzien van verkeer).

Daarnaast zijn er nog enkele andere groenonderhoudswerkzaamheden die eveneens op basis van frequentie worden onderhouden, maar dan vanuit een praktische of functionele optiek. Bij deze werkzaamheden is waar mogelijk de frequentie wel zoveel mogelijk afgestemd op het vastgestelde beeld⁴. Deze afwijkingen zijn waar van toepassing gemotiveerd in de desbetreffende productbladen (zie separate bijlage Productbladen Openbaar Groen).

³ Bij het vaststellen van het Beleidsplan Openbaar Groen 2022-2031 heeft de Raad besloten (november 2021) om uit oogpunt van kostenefficiëntie/ behalen van beleidsdoelstellingen op deze onderdelen af te wijken van de standaard zonering van onderhoudskwaliteit.

⁴ Dit betekent dan ook dat deze onderdelen qua onderhoudsbeeld – al dan niet tijdelijk – een lagere kwaliteit kunnen laten zien ten opzichte van de vastgelegde groenonderhoudsniveaus.

CROW-beeldkwaliteitssystematiek

Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2018;

Beeldmeetlat Groen-beplanting-heesters-gesloten heesters-kaal oppervlak

A+	A	B	C	D
Zeer goed <i>Nagenoeg ongeschonden</i>	Goed <i>Mooi en comfortabel</i>	Voldoende <i>Functioneel</i>	Matig <i>Onrustig beeld, enige hinder</i>	Slecht <i>Functioneverlies en kapitaalvernietiging</i>
Er is geen kaal oppervlak	Er is weinig kaal oppervlak	Er is in beperkte mate kaal oppervlak	Er is redelijk veel kaal oppervlak	Er is veel kaal oppervlak
Kaal oppervlak 0% per 100m ²	Kaal oppervlak ≤ 5% per 100m ²	Kaal oppervlak ≤ 10% per 100m ²	Kaal oppervlak ≤ 25% per 100m ²	Kaal oppervlak > 25% per 100m ²

Naast zonering van het onderhoud naar gebieden is een aantal beeldbepalende locaties benoemd door enquêtedeelnemers in het kader van het Beleidsplan Openbaar Groen (2022-2031). Voor deze beeldbepalende locaties (Bijlage 2-3) geldt dat deze weliswaar onderhouden worden conform het voor het betreffende gebied geldende onderhoudsniveau, maar dat ze binnen de vervangingsaanpak prioriteit krijgen. Hierdoor zal het beeld op deze belangrijke locaties als eerste verbeteren. Waar van toepassing wordt bij vervanging meteen verdere invulling gegeven aan de overige beleidsdoelstellingen, bijvoorbeeld op het gebied van klimaatadaptatie, groenstructuur en/of biodiversiteit.

2.3 Kenmerken

De rubriek Kenmerken geeft een specificatie van het streefbeeld op het gebied van inrichting en beheer. Bijvoorbeeld door – indien relevant - het noemen van (gewenst) sortiment, toepassingsvormen of maatvoering (zie onderstaande kaders ‘Kempisch concept 2.0’ en ‘Richtlijnen voor ontwerp’).

Kempisch concept 2.0

De inrichting van het groen in vooral de dorpskernen bestaat veelal uit bomenrijen in gras, in blokhagen of in beplantingen naar het zogenoemde ‘Kempisch concept’. Dit is een sinds de jaren 1990 ingevoerd inrichtingsconcept dat sterk bijdraagt aan het karakter en herkenbaarheid van de dorpskernen, maar gelijktijdig ook zeer efficiënt te onderhouden is.

Om diverse redenen is dit beplantingsconcept evenwel aan vernieuwing toe: beplantingen raken op leeftijd en zijn aan vervanging toe en actuele thema’s als verhoging biodiversiteit en klimaatadaptatie stellen andere eisen aan beplantingen. Ook doet het beplantingsbeeld inmiddels overwegend sober en wat eentonig aan.

Ambitie vanuit het groenbeleid is om het aloude concept door te ontwikkelen naar een Kempisch concept 2.0: het efficiënt te beheren beeld van bomen in gras, blokhagen of beplantingen blijft in stand, maar wordt verrijkt met een grotere variatie aan toegepaste soorten en klimaatbestendige beplantingsvormen.

Voorbeelden zijn het toepassen van gemengde hagen, uitbreiden areaal vaste planten, aanplanten solitaire heesters of heestergroepen in eenvormige beplantingsvakken, aanbrengen van (verwildering) bollen in gazons en plantvakken (bosplantsoen), verhogen variatie aan boomsoorten (gemengde straatboom beplantingen), omvormen van (overbodige) gazons naar kruidenrijk gras en kruidenrijke ondergroei in bosplantsoen.

Richtlijnen voor ontwerp en aanleg van groen

Deze richtlijnen gelden voor ontwerpen in nieuwe en bestaande situaties gericht op een duurzame, gevarieerde, biodiverse, klimaatadaptieve en efficiënt te onderhouden inrichting voor het openbaar groen.

- Kies voor onderhoudsarme plantensoorten, bij voorkeur inheemse en biologische geteelde soorten. Hierbij het sortiment en de beplantingsvormen de komende jaren verbreden.
- Beplantingskeus aanpassen aan grondsoort en standplaats (zon/schaduw, vochtig/droog), zie soortenlijst in Bijlage 2-4 voor de toepassen in soorten in het buitengebied.
- Minimale oppervlakte van groenvakken is 10 m² met een minimale breedte van 2,00 m. In bestaande situaties kan eventueel worden volstaan met 5 m² met een minimale breedte van 1 m¹.
- Verlaagd aanleggen van bepaalde plantvakken zodat overtollig hemelwater ter plekke kan infiltreren.
- Houd rekening met de zouttolerantie van de beplanting langs strooiroutes.
- Geen soorten met giftige vruchten, bladen o.i.d. bij speelterreinen en scholen planten.
- Bij hogere beplantingen (bv bosplantsoen) in vakken grenzend aan paden de eerste 1,50 tot 2,00 m¹ inplanten met lage (tot maximaal 0,80 m¹ hoog) beplanting.
- Bij uitzichthoeken en inritten beplantingskeuze afstemmen op zichthoogte 0,60 m¹.
- Hanteren van dichte plantafstanden met het oog op snelle sluiting dan wel planten op eindafstand in combinatie met een mulch- of kruidlaag.

2.4 Bijdrage aan maatschappelijke thema's

Groenstructuur

- Hoofd-/wijkgroenstructuur: esthetische ruimtewerking en bieden ruimte voor sport & spel, accentuering bijzondere locaties met bijv. bloembollen
- Woonomgevingsgroen: aankleding openbare ruimte

Biodiversiteit

- Aanwezige overige kruiden en bolgewassen en hoekjes met overjarig gras dragen bij aan biodiversiteitswaarde voor insecten
- Door aanvullende maatregelen is de biodiversiteitswaarde te verhogen, zie onder acties

Deze rubriek vermeldt op kernachtige wijze de bijdrage van de betreffende beheergroep aan de maatschappelijke thema's/ hoofddoelstellingen vanuit het groenbeleid:

- Groenstructuur.
- Biodiversiteit.
- Duurzaamheid en klimaat.
- Samen Doen.

Wat de **groenstructuur** betreft is aangegeven welke rol de beheergroep speelt in de hoofd- en nevenstructuur en op het niveau van het woonomgevingsgroen. Deze groenstructuren zijn vastgelegd op de groenstructuurkaarten behorende bij het Beleidsplan openbaar groen.

Voor het thema **biodiversiteit** is vermeld in hoeverre de beheergroep hier een rol speelt of zou kunnen spelen.

Voor **Duurzaamheid en klimaat** is benoemd op welke wijze/mate de betreffende beheergroep hier een rol in vervult of kan vervullen.

Bij **Samen Doen** staat aangegeven welke praktische mogelijkheden er zijn om te participeren bij het onderhoud. In alle gevallen geldt dat er onder regie van de gemeente of op basis van voorwaarden wordt gewerkt (zie Bijlage 2-5 voor een aanzet van de regels hiervoor).

2.5 Werkzaamheden

Werkzaamheden			
Nr.	Activiteit (T= technisch, V= verzorgend, R= renovatie)	Onderhoudsbeeld/ frequentie en periode	Werkwijze
1.	(V) Maaien	Op beeld (A/B/C); jaarrond (bolgewassen v.a. juni)	Machinaal maaien; incl. eenmalig ruimen maaisel op gazon-delen met bolgewassen; incl. in het gazon opgenomen wadi's
2.	(V) Bijmaaien obstakels	Op beeld (A/B/C); jaarrond	Machinaal maaien

Deze rubriek geeft een overzicht van alle werkzaamheden die uitgevoerd moeten worden om de beheergroep aan het gewenste streefbeeld of kwaliteit te laten voldoen. Naast een omschrijving van de activiteit is ook vermeld in welke periode deze moet worden uitgevoerd en – waar nodig – een toelichting op de werkwijze.

Inboeten of vervangen

Inboeten – Het incidenteel 'rooien en vervangen' van een individuele boom of enkele planten in een groenvak, die als gevolg van bijvoorbeeld voortijdig afsterven, ziekte of aantasting en beschadiging verloren is gegaan. Herplant vindt vervolgens plaats met plantmateriaal dat in principe bestaat uit dezelfde soort, variëteit en kwaliteit. Bij gras wordt niet gesproken over inboet maar kleinschalig grasherstel. Inboet komt met name voor in de nazorgperiode (eerste 3 jaar na aanleg) en in mindere mate bij oudere beplantingen waarbinnen een enkel exemplaar uitvalt.

NB. Inboeten is gekoppeld aan de beeldmeetlat 'open plekken' en wordt dus op 'beeld' beoordeeld. Praktisch gezien is dit echter niet jaarrond op beeld uitvoerbaar vanwege het plantseizoen. De open plekken worden daarom in het plantseizoen ingevuld.

Vervanging of renovatie – Het planmatig en grootschalig 'rooien en herplanten' van 'versleten/afgeschreven' bomen en groen die zich aan het einde van hun levenscyclus bevinden, waarbij nieuwe keuzes kunnen worden gemaakt voor wat betreft vormgeving en invulling. Bij omvormen wordt ook de beheergroep gewijzigd, bijvoorbeeld van gazon naar bosplantsoen.

Bij vervanging houdt de gemeente Reusel-De Mierden doorgaans de volgende **plantmaten** aan, tenzij deze niet gangbaar voor een soort:

- Bosplantsoen: wortelgoed, maat 80-100 cm.
- Hagen: wortelgoed, maat 80-100 cm.
- Heesters: overwegend met kluit of in pot; maten vanaf 40-60 cm.
- Vaste planten: in pot, potmaat P9.
- Bomen: met kluit, maat 18/20 cm.

Op basis van een inventarisatie maakt de gemeente een jaarlijks vervangingsplan aan de hand waarvan in de plantperiode de nieuwe aanplant wordt aangebracht.

Omgaan met beschermde soorten

Binnen bepaalde beheergroepen kunnen beschermde planten of dieren voorkomen. De Wet natuurbescherming verplicht om bij de uitvoering van het beheer hiermee expliciet en aantoonbaar rekening te houden. Het werken volgens een locatie-specifiek 'ecologisch werkprotocol' op maat voor de gemeentelijke situatie is een praktische aanpak om hieraan te voldoen. Indien wordt gekozen om op basis van een gedragscode soortbescherming te gaan werken (als uitkomst van actie 4.3 uit het Beleidsplan Openbaar Groen 2022-2031) is eveneens een 'ecologisch werkprotocol' een vereiste om de gedragscode aan de lokale situatie te koppelen.

@ **Actie:** Uitwerken van een ecologisch werkprotocol per beheergroep met de wijze van zorgvuldig handelen gekoppeld aan voorkomende beschermde soorten. Deze vervolgens inpassen in de productbladen waar dit aan de orde is en indien werkzaamheden worden uitbesteed dit protocol ook meenemen in de uitvraag (ecologisch werkprotocol voorschrijven of laten maken).

Ecologisch werkprotocol

De Wet natuurbescherming schrijft voor dat **aantoonbaar zorgvuldig** wordt omgegaan met beschermde planten en dieren. Dat geldt voor iedereen en overal. Minimaal is daarvoor het volgende nodig:

- Voorafgaand aan de werkzaamheden de werklocatie controleren of er beschermde soorten verblijven (onder andere rusten, nesten, foerageren).
- Indien dit het geval is, maatregelen treffen om de betreffende rust- en voortplantingsplaatsen niet te verstoren en intact en functioneel te houden. Dit kan door onder meer te werken buiten de kwetsbare (broed)periode of een beschermingszone instellen en daarbinnen niet werken.

Nadat (beter) in beeld is gebracht welke beschermde soorten voorkomen in het openbaar groen (zie actie 4.3 uit het Beleidsplan Openbaar Groen 2022-2031) bepalen of inzet(ten) van gedragscode(s) soortbescherming met bijbehorende ecologisch werkprotocol gewenst is of dat in de productbladen waar nodig de hiervoor genoemde principes worden toegevoegd.

Ongeacht welke werkwijze wordt aangehouden geldt dat zowel voor het inventariseren van planten en dieren als voor zorgvuldig handelen een bepaalde kennis en ervaring is vereist, de zogenaamde **ecologische deskundigheid**. Dit is onder meer door het behalen van certificaten aantoonbaar te maken, zie www.stadswerk.nl.

2.6 Eenmalige acties

* Eenmalige acties	Aandachtspunten uitvoering
<ul style="list-style-type: none">Delen van gazons omvormen naar kruidenrijk gras, ruigte of beplanting ter vergroting biodiversiteit (insecten); zie ook groenstructuurkaarten voor kansrijke locaties (Beleidsplan Openbaar Groen 2022-2031)	<ul style="list-style-type: none">Bolgewassen van najaar tot juni niet meemaaien.Maaien tot maximaal 0,5m¹ uit de stam van bomen/ obstakels (rest behoort tot bijmaaiwerk)

Voor sommige beheergroepen geldt dat deze nu nog niet of onvoldoende passen bij het streefbeeld of kwaliteitsniveau. Soms kan door middel van incidentele onderhoudswerkzaamheden/maatregelen worden gestuurd om dit wel te bereiken. In veel gevallen is echter een eenmalige actie nodig om het juiste vertrekpunt te creëren. Voorbeelden van acties die voorkomen zijn:

- Het juist categoriseren van de groenvakken naar beheercategorie.
- Het omvormen van beheergroepen waarvan het streefbeeld niet te behalen is binnen het kwaliteitsniveau/ gewenste doelstelling.
- Het treffen van specifieke inrichtingsmaatregelen voortvloeiend uit het Beleidsplan openbaargroen.

In het Uitvoeringsprogramma (Bijlage 5-1) zijn alle acties opgenomen die voortvloeien uit dit beheerplan. In de navolgende hoofdstukken en productbladen (zie separate bijlage) zijn de uit te voeren vervolgacties steeds met een '@' aangeduid.

2.7 Aandachtspunten

* Eenmalige acties	Aandachtspunten uitvoering
<ul style="list-style-type: none">Delen van gazons omvormen naar kruidenrijk gras, ruigte of beplanting ter vergroting biodiversiteit (insecten); zie ook groenstructuurkaarten voor kansrijke locaties (Beleidsplan Openbaar Groen 2022-2031)	<ul style="list-style-type: none">Bolgewassen van najaar tot juni niet meemaaien.Maaien tot maximaal 0,5m¹ uit de stam van bomen/ obstakels (rest behoort tot bijmaaiwerk)

In de rubriek 'aandachtspunten uitvoering' zijn punten opgesomd waar extra alertheid van de uitvoerenden wordt gevraagd. Bijvoorbeeld als het gaat om (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten of invasieve exoten (zie Bijlage 2-6).

3 BOMENBEHEER – VERDIEPING

Vanuit het gemeentelijk groenbeleid worden bomen als de belangrijkste groenelementen en dragers van de groenstructuur in de openbare ruimte beschouwd. Ze vervullen uiteenlopende functies en vertegenwoordigen belangrijke waarden. Inrichting, beheer, onderhoud en bescherming leggen de basis voor een optimaal functionerend, duurzaam in stand te houden en te ontwikkelen bomenbestand.

Beleidslijnen voor boombeheer

- Planmatige aanpak van het boombeheer.
- Behouden en creëren goede groeiplaatsen.
- Speciale aandacht voor beheer en bescherming van (toekomstig) monumentale bomen.
- Versterken bestaande en realiseren nieuwe bomenstructuren volgens groenstructuurkaarten.

Bron: Hoofdstuk 3 en 7, Beleidsplan openbaar groen 2022-2031

De boomkronen vormen een groen scherm, zodat dit ook op hete zomerdagen een fijne plek is om te spelen. Het boombeheer zorgt ervoor dat de bomen duurzaam kunnen uitgroeien en veilig zijn (Bremakkers, Hooge Mierde)

Het bewaken van de kwaliteit van het bomenbestand, tijdige vervanging en aandacht voor goede groeiplaatsen verdient continue aandacht en investering vanuit het boombeheer (De Stad, Hooge Mierde)

3.1 Controle en inspectie

Voor bomen geldt zowel een wettelijke zorgplicht (art. 6:162 BW) als een risicoaansprakelijkheid (art. 6:174 BW). Om aan deze wettelijke zorgplicht te voldoen en aansprakelijkheid zoveel mogelijk te voorkomen, moet tenminste aan de volgende eisen voldaan worden:

- Aantoonbaar regelmatig onderhoud (zie § 3.2 en Productblad 3.01 Bomen).
- Aantoonbaar regelmatige boomveiligheidscontroles (BVC) (zie tabel 3.1.1).

De boomveiligheidscontrole wordt uitgevoerd door een boomdeskundige (ETW of gelijkwaardig) en vindt in eerste instantie plaats volgens de Visual Tree Assessment (VTA): systematisch, visueel en met gebruik van prikstok en hamer. In een later stadium wordt bij (mogelijk) onveilige bomen (risico-/ attentiebomen) nader onderzoek gedaan. De controle frequentie is afgestemd op de risicogevoeligheid van de bomen. Uit oogpunt van efficiency vindt de BVC-controle waar mogelijk gelijktijdig plaats met de snoeicyclus per deelgebied (zie kaart Snoeicyclus, Bijlage 3-1.)

Onderstaande tabel geeft per categorie bomen een overzicht van de BVC-frequentie.

Tabel 3.1.1 – Boomveiligheidscontroles (BVC) frequenties	
Soort/locatie boom (binnen en buiten de bebouwde kom)	Frequentie
Markante gemeentelijke bomen > 9 m1 (waaronder ook voorheen monumentaal genoemde bomen)	Jaarlijks
Attentie- en risicobomen, waar nodig aangevuld met Nader Onderzoek	Jaarlijks
Bomen hoger dan 9 meter langs drukke wegen en/of paden en in de dorpscentra	Jaarlijks
Overige bomen hoger dan 6 meter (in de centra, woongebieden, bedrijventerreinen en het buitengebied). De BVC vindt in principe in één werkgang met de snoeibeurt plaats (doorgaans 1x/6 jaar). Voor ieder deelgebied (Bijlage 3-1) wordt om de 3 jaar de snoei-behoefte in kaart gebracht en zo nodig de snoeifrequentie incidenteel bijgesteld naar eens per 3 jaar (inclusief BVC).	Elke 6 (of 3) jaar
Bomen tot en met 6 meter hoogte, solitaire bomen in het landschap en bomen in houtwallen/struweel die niet in de nabijheid van wegen en/of paden staan kennen een laag veiligheidsrisico en worden dan ook <u>niet</u> op individueel maar op element- of vak-niveau gecontroleerd (zie § 4-2).	Eens per 5 jaar

@ **Actie:** Samenstellen themakaart met indeling van wegen en/of gebieden naar risicoklasse en bijbehorende frequentie voor de boomveiligheidscontrole.

3.2 Snoeiwerkzaamheden

Het Handboek Bomen van het Normeninstituut Bomen hanteert de gemeente als basis voor de eisen en voorwaarden die gesteld worden aan het snoeionderhoud van het bomenbestand. Voor een visuele samenvatting van de gehanteerde begrippen en richtlijnen in deze paragraaf wordt verwezen naar Bijlage 3-2). Snoeiwerkzaamheden binnen de gemeente vinden op een cyclische en gebiedsgerichte wijze plaats. Dit houdt in dat elk jaar in één van de 3 deelgebieden (zie kaart Snoeicyclus, Bijlage 3-1) het snoeionderhoud wordt uitgevoerd.

- Deelgebied 1: Reusel Zuid.
- Deelgebied 2: Kempenbaan Oost.
- Deelgebied 3: Kempenbaan West.

Voorafgaand aan de snoeironde wordt beoordeeld óf en welke bomen daadwerkelijk gesnoeid moeten worden dan wel kunnen wachten tot de volgende snoeironde (3 jaar later).

De snoeifrequentie en het type snoei zijn afhankelijk van de groeifase en gewenste eindbeeld van de boom. Onderstaande tabel geeft de gehanteerde categorieën met bijbehorende richtlijnen.

Tabel 3.2.1 – Richtlijnen snoeytype en -frequentie			
Groeifase	Type snoei	Toelichting	Frequentie
Jonge en halfwasbomen	Begeleidingssnoei	Geleidelijk opkronen naar eindhoogte en verwijderen te dikke takken in tijdelijke kroon*	Eens per 1-3 jaar
Volwassen bomen	Onderhoudssnoei	Verwijderen probleemtakken: o.a. dood/ziek hout, schurende en foutstandige takken. Voor ieder deelgebied (Bijlage 3-1) wordt om de 3 jaar de snoei-behoefte in kaart gebracht en zo nodig de snoeifrequentie incidenteel bijgesteld naar eens per 3 jaar.	Eens per 6 (of 3) jaar
Oude bomen ('aftakelingsfase') inclusief risico- en attentiebomen	Onderhoudssnoei	Verwijderen probleemtakken: o.a. dood/ziek hout, schurende en foutstandige takken	Eens per 1-3 jaar
Knot-, lei- en vormbomen	Onderhoudssnoei	Tot aan de knot of hoofdtak terugnemen van de uitlopers	Eens per 1-3 jaar
Alle groeifasen	Stam-/wortelschot verwijderen	Tot aan de stam/maaiveld wegnemen van uitlopers	Geen vaste frequentie (zie § 2.2). Combineren met snoeycyclus of incidenteel vanuit verkeersveiligheid of bij disproportionele hinder (zie § 3.6)

* vuistregel: de dikste tak in de tijdelijke kroon is niet dikker in centimeters dan de hoogte van de boom in meters

Op veruit de meeste locaties is de wettelijke vrije doorgang voor voertuigen bepalend voor het eindbeeld van de aanwezige bomen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de vrije doorganghoogtes (met name boven verharding of landbouwgrond) die binnen het grondgebied van de gemeente worden gehanteerd.

@ **Actie:** Snoeiplan integreren in gemeentelijke groen- en bomenbeheersysteem.

Tabel 3.2.2 – Te hanteren vrije doorgang ten behoeve opkroonhoogte

Situatie	Vrije doorgang	Maximale opkroonhoogte
Wettelijke vrije doorgang voor voertuigen	4,5 m ¹ + maaiveld*	4,75 m ^{1*}
Wettelijke vrije doorgang voor fiets- en voetpaden**	2,5 m ¹ + maaiveld	4,75 m ^{1*}
In parken, brede groenstroken of landschapselementen kan ook sprake zijn van vrij uitgroeiende bomen	Geen	Geen
Streefwaarde verhouding kroon : stam	Wettelijke vrije doorgang	2 : 1
Maximale verhouding kroon : stam	Wettelijke vrije doorgang	1 : 1
* Geldt alleen voor bomen van 1 ^e en 2 ^e grootte. In geval de maximale opkroonhoogte – met inachtneming van de maximale verhouding kroon : stam – niet leidt tot voldoende vrije doorgang, worden takken op de hoofdtak teruggenomen om alsnog de vrije doorgang te waarborgen.		
** Indien voet- of fietspad ook wordt gebruikt door voertuigen (bijvoorbeeld hulpdiensten of strooiwagens), dan geldt ook daar een benodigde vrije doorgang van 4,5 m ¹ + m.v.		
Mede gebaseerd op: bomenposter_snoeien van bomen (Normeninstituut Bomen)		

3.3 Bescherming en kappen van bomen (en bos)

Bescherming en vellen van bomen en bos is juridisch geregeld in de Verordening Fysieke Leefomgeving ([VFL](#)) en de Wet natuurbescherming.

Verordening Fysieke Leefomgeving

De regels voor het beschermen en kappen van houtopstanden gelden voor het gehele gemeentelijke grondgebied, zowel binnen als buiten de bebouwde kom. Voor het kappen van houtopstanden met een omtrek van > 150 cm omtrek (op 1.30 m¹ hoogte) of houtopstanden die geplant zijn in het kader van een herplant- of instandhoudingsplicht is in principe⁵ een omgevingsvergunning nodig. Een omgevingsvergunning kan op grond van de waarde van de houtopstand worden geweigerd, zie Bijlage 3-3 voor de factoren die daarbij worden meegewogen.

De regelgeving biedt handvaten om de bescherming en duurzame instandhouding van houtopstanden in de gemeente handen en voeten te geven. Zo is er de mogelijkheid voor het opleggen van een herplantplicht, het opstellen van een Bomenlijst, het bestemmen van de standplaats van bomen in het bestemmings- of omgevingsplan, het opleggen van een financiële compensatieplicht en het verplicht laten uitvoeren van een Bomen Effect Analyse (zie Bijlage 3-4).

@ **Actie:** De regelgeving (weer) 1-op-1 aan te laten sluiten op het nieuwe groenbeleid.

⁵ Behoudens nader omschreven uitzondering in artikel 3.6.1.1 lid 2 van de verordening

@ **Actie:** Op basis van de Verordening Fysieke Leefomgeving onderzoeken of een lijst markante/ beschermwaardige bomen voldoende meerwaarde heeft om deze alsnog op te stellen.

Wet natuurbescherming

De in de wet opgenomen bepalingen ten aanzien van het beschermen en kappen van bomen en bos zijn alleen van toepassing op houtopstanden gelegen buiten de begrenzing van de 'Bebouwde kom Wet Natuurbescherming'. Deze wet ziet onder meer toe op de instandhouding van het areaal aan bos in Nederland en kent een aantal wettelijke uitzonderingen (zie Bijlage 3-5). Voor houtopstanden die vallen onder de Wet natuurbescherming geldt een meldings- en herplantplicht bij de provincie.

@ **Actie:** Begrenzing Bebouwde kom Wet natuurbescherming actualiseren en bestuurlijk laten vaststellen (door Raad en melden bij Provincie).

Duurzame inpassing van bestaande bomen

Bomen die deel uitmaken van de gemeentelijke groenstructuur (zie Groenstructuurkaarten bij Beleidsplan openbaar groen 2022-2031) moeten duurzaam in stand blijven. Dit houdt in dat de gemeente in geval deze bomen bij ruimtelijke ontwikkelingen (bv. nieuwbouw, wegaanleg of -verbreding, aanleg in- en uitritten) in het geding zijn, extra inspanningen vraagt van de initiatiefnemer om de bomen duurzaam te behouden. Dit betekent dat gevraagd wordt om alternatieven te onderzoeken en indien nodig een Boom Effect Analyse (BEA) uit te voeren (zie Bijlage 3-4). Een BEA is een goed hulpmiddel om voorafgaand aan de bouw en uitvoering eventuele problemen in latere fases te voorkomen. Indien duurzaam behoud van de betreffende boom of bomen uiteindelijk niet mogelijk blijkt, kan vanuit de gemeentelijke regelgeving herplant of financiële compensatie worden opgelegd.

Werkzaamheden bij bomen

Bij aanleg- en bouwwerkzaamheden hanteert de gemeente Reusel-De Mierden vaste richtlijnen voor bescherming van bomen (zie Bijlage 3-6), welke standaard opgenomen worden in het bestek.

Nieuwe aanleg van of onderhoud van nutsvoorzieningen staat vaak op gespannen voet met aanwezige bomen. Om schades aan bomen of toekomstige groeiproblemen zoveel mogelijk te voorkomen gelden de volgende voorschriften:

- De uitvoerder informeert de gemeente vóór aanvang over de voorgenomen werkzaamheden nabij bomen.
- Bij de aanleg van nieuwe kabels en leidingen in de omgeving van bomen dient zoveel mogelijk gebruik gemaakt te worden van sleufloze technieken.
- Met de gemeentelijke opzichter wordt de minimale graafafstand tot de stam van de boom bepaald, afhankelijk van de grootte van de boom.

- De afname van de doorwortelbare ruimte als gevolg van de ingreep dient minimaal te zijn.
- Bij werkzaamheden blijven de wortels zo veel mogelijk behouden en zo kort mogelijk blootliggen. Blootliggende wortels moeten worden beschermd.

3.4 Planten van bomen

Matentabel bomen

Bomen zijn van groot belang voor het woon- en leefklimaat in de gemeente. Bedoeling is dat bomen op een gezonde wijze vrij kunnen uitgroeien tot volwassen exemplaren en als zodanig voor langere tijd het beeld kunnen bepalen, zonder overmatige overlast te geven of veel onderhoudswerk te vragen. Dit betekent dat bij de aanleg duidelijke richtlijnen gehanteerd moeten worden bij een toe te passen boomsoort en -grootte in relatie tot de beschikbaar groeiruimte (zowel boven- als ondergronds), groeiplaats (omvang, bodemkwaliteit) en afstanden tot andere functies en voorzieningen (lichtmast, tracé kabels en leidingen, riolering, gevel, rijweg). Deze richtlijnen zijn opgenomen in de **Matentabel bomen** (zie Bijlage 3-7).

@ **Actie:** Opnemen richtlijnen en maten ten aanzien van groen en bomen in Handboek Openbare ruimte.

Zonnepanelen

Steeds meer particulieren en bedrijven plaatsen zonnepanelen op woningen en andere gebouwen. Het komt geregeld voor dat dit nu (of in de toekomst) op gespannen voet staat met gemeentelijke bomen die vanwege schaduwwerking zorgen voor een verminderd rendement van de zonnepanelen. Vanuit het oogpunt van klimaatadaptatie (reduceren hitte-stress) is juist veel behoefte aan voldoende schaduwplekken in de openbare ruimte. Uit een peiling onder de inwoners kwam naar voren dat het merendeel dat beperkt rendementsverlies van zonnepanelen geen aanleiding vormt voor de kap van een waardevolle boom (Beleidsplan Openbaar Groen 2022-2031, bijlage VIII).

De gemeente Reusel-De Mierden heeft zowel het opwekken van duurzame energie als een groene, boomrijke woon- en leefomgeving hoog in het vaandel staan. Om in voorkomende gevallen een evenwichtige wegging te maken tussen het belang van enerzijds bomen en anderzijds zonnepanelen heeft de gemeente uitgangspunten geformuleerd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in de volgende situaties:

A. Nieuwe situatie

Bij de aanleg van een nieuwe woonwijk/-buurt houdt de gemeente bij de positiebepaling en soortkeuze van de bomen in principe zo veel mogelijk rekening met eventueel (toekomstig) te plaatsen zonnepanelen op daken aan de straatzijde.

- **Woonomgevingsgroen:** Schaduw op zuid, oost of west georiënteerde daken wordt bij te planten bomen van de 1^e of 2^e grootte nabij nieuwbouwwoningen zoveel mogelijk beperkt dan wel voorkomen. In zijn algemeenheid streeft de gemeente ernaar om bomen zodanig te situeren, zodat er zoveel mogelijk schaduwprojectie op het wegen en paden plaatsvindt (hetgeen wenselijk is) en zo min mogelijk op de daken. Als dit niet mogelijk is, kiest de gemeente voor het toepassen van bomen met een smalle, opgaande kroon dan wel bomen van de 3^e grootte met een breder uitgroeiende kroon.
- **Structureel groen:** Het voorkomen van schaduw op zuid, oost of west georiënteerde daken is ondergeschikt aan het realiseren van een doorgaande groenstructuur zoals aangegeven op de Groenstructuurkaart als onderdeel van het Beleidsplan openbaar groen of - in geval van een uitbreidingsplan - in het stedenbouwkundig plan. Binnen dit kader spant de gemeente zich bij het bepalen van de plantlocaties en de soortkeuze in om schaduwvorming op de daken zoveel als mogelijk te beperken, voor zoverre mogelijk zonder in te boeten op de kwaliteit van de te realiseren doorgaande boomstructuur.

B. Herinrichting bestaande situatie

Bij de herinrichting van een straat of gebiedsdeel houdt de gemeente bij de positiebepaling en soortkeuze van de nieuw te planten bomen terdege rekening met eventueel (toekomstig) te plaatsen zonnepanelen op zuid, oost of west georiënteerde daken aan de straatzijde.

- **Woonomgevingsgroen:** Schaduw op zuid, oost of west georiënteerde daken wordt bij te planten bomen van de 1^e of 2^e grootte nabij bestaande woningen zoveel mogelijk beperkt dan wel voorkomen. In zijn algemeenheid streeft de gemeente ernaar om bomen zodanig te situeren, zodat er zoveel mogelijk schaduwprojectie op het wegen en paden plaatsvindt (hetgeen wenselijk is) en zo min mogelijk op de daken. Als dit niet mogelijk is, kiest de gemeente voor het toepassen van bomen met een smalle, opgaande kroon dan wel bomen van de 3^e grootte met een breder uitgroeiende kroon.
- **Structureel groen:** Het voorkomen van schaduw op zuid, oost of west georiënteerde daken is ondergeschikt aan het realiseren van een doorgaande groenstructuur zoals aangegeven op de Groenstructuurkaart als onderdeel van het Beleidsplan openbaar groen of - in geval van een uitbreidingsplan - in het stedenbouwkundig plan. Binnen dit kader spant de gemeente zich bij het bepalen van de plantlocaties en de soortkeuze in om schaduwvorming op de daken zoveel als mogelijk te beperken, voor zoverre mogelijk zonder in te boeten op de kwaliteit van de te realiseren doorgaande boomstructuur.

C. Handhaving bestaande situatie

- **Woonomgevingsgroen en structureel groen:** Het plaatsen van zonnepanelen is geen reden voor het kappen van of het uitvoeren van extra snoeimaatregelen bij bestaande bomen.

3.5 Vervanging lanen, bomenrijen en wegbegeleidend groen

Een groot deel van het wegen- en stratennet, zowel binnen als buiten de bebouwde kom, wordt begeleid door bomen. De toepassingsvorm van bomen varieert tussen laan, bomenrij of wegbegeleidend groen/singel (zie kader).

Toepassingsvormen

Laan

Een weg die aan beide zijden wordt geflankeerd door één of meerdere rijen bomen dan wel een middenberm met een dubbele rij bomen. De laanbeplanting bestaat uit bomen van één soort van overwegend gelijke leeftijd, geplant volgens een vast, regelmatig verband.

Bomenrijen

Een weg die aan één of twee zijde(n) wordt geflankeerd door bomen. Bestaande uit bomen van één of enkele soorten van ongeveer dezelfde leeftijd, soms op regelmatige en soms op onregelmatige afstanden geplant.

Wegbegeleidend groen/singel

Een weg die aan één of beide zijden wordt geflankeerd door een strook met inheemse bomen en/of struikvormende (onder)beplanting. Bestaande uit meerdere soorten van verschillende leeftijd en op onregelmatige afstand/ groepsgewijs geplant.

Uit een globale analyse van de opbouw van het bomenbestand komt naar voren dat zowel het bomenbestand binnen als buiten de bebouwde kom overwegend in een beperkte periode zijn geplant. De bomen binnen de kernen tijdens de grootschalige woningbouw in de jaren 1970-1980 en de bomen in het buitengebied in het kader van de ruilverkaveling in de jaren 1960-1970. Daar komt bij dat – met name in het buitengebied – de variatie aan inheemse soorten beperkt is. De grafieken zoals opgenomen in Bijlage 3-8 geven een weergave van de voorkomende soorten in het bomenbestand zoals deze per 1 juli 2021 in het beheersysteem stonden vermeld.

Vertaling van de groene ambities naar het boombeheer brengt met zich mee dat een betere spreiding van leeftijden en een grotere variatie in soorten wenselijk is. Om hier meer inzicht in te krijgen is een actualisatie en aanvulling van het gemeentelijke boombeheersysteem wenselijk.

@ **Actie:** Opstellen handleiding en uitvoeren systematische inventarisatie bomenbestand (inclusief plantjaar/leeftijd).

Vervangingsstrategie

Om een duurzaam bomenbestand te creëren met een betere leeftijdsspreiding is het van belang om een vervangingsstrategie te hanteren. Als algemene uitgangspunten voor de vervanging van bomen, bomenrijen en lanen gelden:

- Vervanging van beplantingen vindt plaats wanneer daar een directe aanleiding voor is: een laan is vrijwel geheel verdwenen, er vindt een wegrenovatie plaats, de bomen zijn ziek.

- Het kappen van gezonde bomen om invulling te geven aan de ambities vanuit het groenbeleid, is niet aan de orde.
- Bij vervanging van bomen vindt gelijktijdig inrichting van de groeiplaats plaats conform de Matentabel bomen (zie § 3.4, bijlage 3-7).
- Meer diversiteit in soorten aanbrengen.
- Prioriteit leggen bij bomen binnen hoofd- en wijk/nevenstructuren.
- In het buitengebied vervanging van bomen combineren met waar mogelijk het verbreden van bermen ten behoeve van het creëren van de noodzakelijke groeiplaatsen (bv. ook door aankoop/gebruik/uitruil gronden).

Navolgende tabel geeft een overzicht van de te hanteren vervangingsstrategie per type boomstructuur in het buitengebied:

Sfeerbeeld	Type en patroon	Vervangingsstrategie
	<p>Laan</p> <p><i>Tweezijdig, één soort van dezelfde leeftijd aanhouden volgens een vast plantverband</i></p> <p><i>Foto: Hulselseweg</i></p>	<p>Beeld in stand houden. Vervanging in trajecten van 100 m¹ of meer; handhaven of herstellen historische plantverband en boomsoort; vervanging zodra < 40% van traject resteert (vuistregel)</p>
	<p>Bomenrij</p> <p><i>Eén- of tweezijdig, meerdere leeftijden, meerdere soorten volgens een min of meer vast/wild plantverband</i></p> <p><i>Foto: Lange dijk</i></p>	<p>Vervanging in trajecten van 100 m¹ of meer; handhaven plantverband, maar aanbrengen groepsgewijze variatie in boomsoort; incidenteel individueel tussenplanten toegestaan indien noodzakelijk voor beeld en mogelijk qua boomsoort/beschikbare ruimte</p>
	<p>Wegbegeleidende bomenstructuur ('singel')</p> <p><i>Eén- of tweezijdig, meerdere leeftijden, meerdere boom- en struiksoorten, zonder vast plantverband</i></p> <p><i>Foto: Bakmannen</i></p>	<p>Vervanging in trajecten van 100 m¹ of meer; handhaven wild-/los plantverband en verbreden sortiment; tussenplanten zodra doorgaande structuur over een afstand van meer dan 50 m¹ is onderbroken</p>

@ **Actie:** Op basis van de vervangingsstrategie een plan van aanpak/meerjarenplanning opstellen voor de vervanging van het gemeentelijke bomenbestand.

@ **Actie:** Bij systematische bomeninventarisatie ook als kenmerk het boomtype⁶ met vervangingsstrategie vastleggen als verdiepingsslag op de vastgestelde groenstructuurkaarten.

3.6 Hinder

Ondanks de brede maatschappelijke waarden kunnen bomen of andere groenvoorzieningen op gespannen voet (komen te) staan met andere activiteiten en vanuit deze optiek als hinderlijk worden ervaren.

Bij toepassing van ontwerprichtlijnen (§ 2.3 en 3.4) en een deugdelijk beheer en onderhoud (§ 3.2) zal hinder door bomen niet altijd voorkomen kunnen worden. Veel van de ervaren hinder heeft te maken met:

- Wortelopdruk bij verharding en andere vormen van schade door boomwortels.
- Honingdauw en roetdauw.
- Schaduwwerking (huis, tuin, zonnepanelen) en belemmering uitzicht.
- Bladval.
- Angst voor omwaaiende bomen of vallende takken.
- Allergie voor stuifmeel/pollen.
- Vallende zaden en vruchten.
- Derving van inkomsten.
- Overige overlast (zie kader).

In Bijlage 3-9 zijn bovenstaande vormen van hinder verder uitgewerkt en worden mogelijke maatregelen voorgesteld om deze te beperken en/of te voorkomen. Deze beschrijvingen en maatregelen vormen een leidraad bij het zoeken naar een eventuele oplossing samen met degene(n) die de overlast ervaren.

Alleen in geval van **disproportionele** hinder van bomen op openbaar gebied wordt in het kader van het algemeen belang afgewogen of maatregelen kunnen bijdragen aan een oplossing. De aard van de maatregelen zal afhangen van de ernst van de ervaren hinder, de mogelijke oplossingen en de aanwezigheid of (in geval van kap) de mogelijkheid van compenserend groen. In overleg met

⁶ Op de Groenstructuurkaart voor het buitengebied zijn betreffende categorieën reeds aangegeven, met dien verstande dat dit meer in detail nagelopen moet worden. Ook is hier de term 'Wegbegeleidende beplanting' gebruikt voor beplantingen die de gemeente in de praktijk aanduidt met 'Singel'. Voor de groenstructuren binnen de bebouwde kom moet nog een onderverdeling naar 'laan' en 'bomenrij' gemaakt worden.

degene die overlast ondervindt zal de gemeente in deze gevallen afwegen of er een passende oplossing voor handen is, waarbij in eerste instantie het streven is de boom/ bomen duurzaam in stand te houden.

Acceptabele hinder van bomen

In zijn algemeenheid hanteert de gemeente als uitgangspunt dat enige mate van ervaren hinder door bomen binnen de leefomgeving onvermijdelijk is en geduld zal moeten worden. Hieronder vallen in ieder geval de volgende regelmatig voorkomende meldingen:

- Bladval, inclusief val van bloesems.
- Vruchtval, inclusief zaad- en pluival.
- Aanwezigheid van vogelnesten of rustplaatsen van bepaalde vogels (inclusief vogelpoep).
- Aanwezigheid van vleermuizen/ andere beschermde soorten (zie ook § 1.3 Wet natuurbescherming).
- Schaduwhinder in woonvertrekken, delen van tuinen, erven en op niet-bewoonbare bouwwerken.
- Algenaanslag/ plak op bijvoorbeeld bestrating, muren, daken.
- Tijdelijke hinder door insecten in bomen (inclusief honing- en roetdauw). Hieronder valt ook de eikenprocessierups, waarbij geldt dat de gemeente zich vanuit oogpunt van volksgezondheid inspant om de plaagdruk te beheersen in relatie tot de risicogevoeligheid van het gebied.

Belangrijkste uitgangspunten hierbij zijn:

- Preventie of bestrijden van de gevolgen van de overlast verdienen de voorkeur boven snoeien.
- Het snoeien (bijvoorbeeld opkronen indien boomtechnisch verantwoord) van de boom geniet de voorkeur boven het kappen van de boom.
- In geval van snoeimaatregelen geldt dat het verwijderen van de boomtop of gehele kroondelen niet aan de orde is; het kandelaber en het snoeien van een vrij uitgroeende boom tot vormboom is alleen in uitzonderlijke situaties bespreekbaar.

In geval het kappen van een boom/bomen uiteindelijk onvermijdelijk blijkt, is het uitgangspunt dat het verloren gegane kroonvolume tenminste behouden blijft. Dit kan bijvoorbeeld leiden tot een oplossing waarbij een aantal kleinere bomen, slecht groeiend of overlast gevend, worden vervangen door één of enkele exemplaren van een grotere boomsoort op een meer gunstige plek. De impact (beeld, milieu, waardering) van een grote boom is namelijk vaak groter dan die van een aantal kleinere bomen samen.

4 BEHEER BOS- EN NATUURTERREINEN

Binnen dit hoofdstuk zijn de belangrijkste doelen en uitgangspunten voor het beheer van de gemeentelijke bos- en natuurterreinen vastgelegd. Daarnaast zijn de principes/werkwijze met betrekking tot boomveiligheid (risicobeheersing) toegelicht en zijn de aandachtspunten voor de uitvoering weergegeven.

Beleidslijnen groen-, bos-, natuur- en landschapsbeheer

- Voortzetten beheermethode geïntegreerd bosbeheer en inspelen op recente ontwikkelingen ten aanzien van biodiversiteit, gebruiksdruk en klimaat. De uitgangspunten voor het beheer van bossen, natuurterreinen en landschapselementen uitwerken in het beheerplan en in specifieke beheer-/werkplannen in samenwerking met de Bosgroep.
- Planmatige aanpak van invasieve soorten door het opstellen van een protocol voor het voorkomen, bestrijden en/of beperken van overlast gevende invasieve soorten.

Bron: Hoofdstuk 7, Beleidsplan openbaar groen 2022-2031

De heideterreinen zorgen voor in veel opzichten aantrekkelijke afwisseling binnen de gemeente. Vergrassing, verbossing en recreatief gebruik vormen belangrijke uitdagingen binnen het beheer van dit cultuurhistorisch waardevolle terreintype ('t Panneveld)

Door geïntegreerd bosbeheer wordt gewerkt aan een natuurrijk, klimaatrobust en gevarieerd bos dat gelijktijdig ruimte biedt voor diverse recreatievormen en houtproductie (Lottersestraat, Turnhoutse heide)

4.1 Ontwikkelingsdoelen

Binnen het bosbeheer van Reusel-De Mierden wordt al vele jaren gewerkt aan het omvormen van het bos volgens de principes van 'geïntegreerd bosbeheer': van uitsluitend productiebos naar gemengd, structuur- en soortenrijk (natuur)bos met ruimte voor recreatie en houtproductie, zie kader. De ontwikkeling van **biodiversiteit** gaat bij bos- en natuurterreinen relatief langzaam, omdat

het bijvoorbeeld niet mogelijk is bepaalde monoculturen in één keer om te vormen en doordat bodemvorming een geleidelijk proces is: het gaat hier veeleer om decennia dan jaren.

In de recente, zeer droge en warme jaren (2018-2020) was daarnaast ook sprake van bossterfte doordat veel van de oorspronkelijke (naaldhout)soorten op een aantal locaties niet bestand bleken te zijn tegen de extreme droogte en hitte in combinatie met een bodem die maar weinig water kan vasthouden. De komende jaren wordt bij het bos- en natuurbeheer daarom met nog meer nadruk ingezet op **integraal beheer in samenhang met opgaven** ten aanzien van landbouw, energie klimaat (inclusief risicobeheersing bij bijvoorbeeld natuurbranden/ ziekten & plagen), biodiversiteit, landbouw, energie en recreatie.

Geïntegreerd bosbeheer

De beheermethode geïntegreerd bosbeheer is gericht op het samengaan van de functies natuur, recreatie en houtproductie. Daarbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van natuurlijke processen. De gemeente heeft rondom de eeuwwisseling (2000) bewust gekozen voor deze wijze van beheer en voert sindsdien maatregelen uit die toewerken naar:

- Meer inheems loofhout.
- Meer variatie en menging.
- Meer oud bos ofwel dikke bomen.
- Meer struiken.
- Meer dood hout.
- Afname aandeel ongewenste soorten.
- Goed ontwikkelde bosranden.

Om versneld te sturen richting de gewenste ontwikkelingen zijn bijvoorbeeld zichtbare maatregelen nodig als: dunning, kleinschalige verjongingskap, inbrengen van inheemse (boom)soorten en actief creëren van staand dood hout.

Multifunctioneel bos

Bos waarin de volgende functies zoveel mogelijk samengaan: natuur, waterhuishouding, houtproductie, cultuurhistorie en recreatie. Per boscomplex komen verschillende hoofdfuncties en accentverschillen voor waarbij natuur en recreatie leidend zijn.

Zoals hiervoor aangegeven verlopen de ontwikkelingen binnen de terreintypen bos en natuur op een veel grotere schaal en binnen een langere tijdspanne dan bij de andere groentypen het geval is. Daarom spreken we hier dan ook niet van 'streef- of eindbeelden', maar **ontwikkelingsdoelen**. De mate van (deels autonome) bosontwikkeling is uiteindelijk bepalend voor keuze van de omvang en locaties waar deze doelen haalbaar zijn.

Karakteristiek bosbeeld dat nog veel voorkomt binnen de gemeentebossen: soortenarm en weinig variatie in leeftijd en daardoor extra kwetsbaar voor wijzigende klimaatinvloeden (Panneven)

Specifieke doelen waaraan in de komende planperiode (2022-2031) gewerkt wordt zijn:

- Het verder afbouwen van monotone bossen naar gemengd bos met hierbinnen een **grotere variatie aan inheemse soorten** (in overeenstemming met de potentieel natuurlijke vegetatie) gericht op verhoging van de biodiversiteit, de belevingswaarde, bodemontwikkeling en het vasthouden van water. Het doorzetten van het geïntegreerde bosbeheer van de afgelopen beheerperiode zal ervoor zorgen dat de bosgebieden steeds beter de toegekende functies gaan vervullen ('ecosysteemdiensten') en zodoende mede bijdragen aan de natuurdoelen van het Landelijk Programma Natuur ([LPN](#)).
- Het opvangen van effecten van klimaatveranderingen (o.a. hitte, droogte, extreme regenbuien), inclusief de effecten ervan op bodem en waterhuishouding. Klimaatveranderingen noodzaken tot acties om het **bos versneld zo klimaatrobust** mogelijk te maken (o.a. om water vast te houden en tegelijk ook plaatselijke wateroverlast (binnen de gebieden zelf) te voorkomen).
- Het verhogen van de **kwaliteit** van het te oogsten **hout** (vergelijkbaar met bijvoorbeeld de uitgangspunten voor duurzaam bos- of natuurbeheer).
- Het **duurzaam inpassen** en accentueren van de oorspronkelijke ontginningsstructuren, archeologische vindplaatsen, ruimte geven voor **ontwikkelingen** in de waterhuishouding, anticiperen op natuurbranden en andere elementen in de gemeentelijke bos- en natuurterreinen die aandacht vragen.

- Meer ruimte bieden voor **natuurlijke verjonging** in de bossen, naast en in evenwicht met het aanplanten van nieuwe inheemse soorten ter vergroting van de biodiversiteit.
- Voortzetten aanpak voor verbeteren leefomstandigheden van de doelsoorten **nachtzwaluw**⁷ en de **gladde slang**⁸ met als achterliggende doel om de omstandigheden voor tal van faunasoorten in de volle breedte te verbeteren. De aanpassingen in de inrichting zijn inmiddels gereed en de robuuste verbindingen zijn gerealiseerd. Voor de komende planperiode (2022-2031) gaat het erom deze leefgebieden en verbindingen zo te beheren dat ze goed blijven functioneren en zich verder kunnen blijven ontwikkelen. Ook vragen andere soorten van de heide, waaronder bijvoorbeeld de levendbarende hagedis en bepaalde vlinders, aandacht zodat de staat van instandhouding gunstig blijft.
- **Verhogen van de veerkracht** (het klimaatrobuust maken) van de bos- en natuurterreinen tegen onder andere verdroging en stikstofdepositie door het tegengaan van bijvoorbeeld vergrassing en uitspoeling.
- Het verhogen van de **kwaliteit van de natuurterreinen** zodat ze ook in de toekomst blijven functioneren als bron van biodiversiteit. Onder meer door invulling te geven aan de op de groenstructuurkaart aangegeven ontwikkelkansen en verbindingen.

Het afplaggen van het Panneven heeft geleid tot de terugkeer van de Ronde zonnedauw (Rode lijstsoort)

⁷ Zie ook Soortbeschermingsplan [nachtzwaluw](#) 2006.

⁸ Zie ook: Soortbeschermingsplan [gladde slang](#) 2006 en 'Van Appellussula tot Zompsprinkhaan' [Leefgebiedenplan voor Soortenbescherming op de Zandgronden in Noord-Brabant](#) 2010.

@ **Actie:** Uitvoeren van een verkenning naar het leveren van ecosysteemdiensten vanuit het bos- en natuurbeheer en bepalen of bijdragen vanuit Reuselse bossen aan het landelijk programma natuur (LPN) meerwaarde heeft. Hierbij ook meenemen of er bovenwettelijke ambities zijn ten aanzien van bescherming of ontwikkeling van specifieke soorten flora en fauna. Deze verkenning vertalen naar een ambitiekaart als onderlegger voor de Omgevingsvisie.

@ **Actie:** Onderzoeken of het voeren van een FSC-keurmerk voor de gemeentelijke bossen interessant is en vanaf wanneer. Bijvoorbeeld op grond van groeps certificering via de Bosgroep⁹.

@ **Actie:** Afwegingskaders voor maken voor het inpassen/behoud van beschermwaardige elementen als ontginningsstructuren, archeologische vindplaatsen e.d. in relatie tot het bos- en natuurbeheer (zie ook bijlage 4-1, afbeelding 4-1.2)

@ **Actie:** Onderzoeken om de pilot QD-methode¹⁰ voort te zetten als aanvullende maatregel binnen het geïntegreerd bosbeheer.

@ **Actie:** Monitoren van effecten van verdroging, vermesting (stikstof) en verbossing op vegetatie en fauna, inclusief reewild¹¹.

@ **Actie:** Verkenning naar noodzaak en mogelijkheden voor systeemherstel rondom hydrologie en bodem en op basis hiervan keuzes of koppeling met landelijke en provinciale natuurdoelen maken.

@ **Actie:** Op laten stellen van een actueel en volledig natuurbrandbeheersingsplan en het bosbeheer/-inrichting hier nader op afstemmen (preventie en actieve bestrijding).

@ **Actie:** Verkennen mogelijkheid om bos- en natuurpercelen aan te wijzen die zich geheel natuurlijk mogen ontwikkelen zonder ingrijpen van buitenaf ('niets doen' -beheer).

Indicatoren

Aan bovengenoemde doelen zijn diverse indicatoren te koppelen om de ontwikkelingen meetbaar te maken en te kunnen volgen. Onderstaand is een extrapolatie opgenomen van de indicatoren op basis van het voorgaande Beleidsplan Bos en Natuur (2009). In 2008 zijn deze waardes hoofdzakelijk afgeleid van de resultaten van een inventarisatie volgens de Woodstock-methode. In de komende beheerperiode vindt er opnieuw een dergelijke inventarisatie plaats en kan de tabel worden aangevuld. In afwachting van deze gegevens kunnen de effecten en conclusies m.b.t. de afgelopen beheerperiode voor een groot deel in beeld worden gebracht.

⁹ Een dergelijk certificering hoeft in principe geen meerkosten binnen huidige financiering tot gevolg te hebben.

¹⁰ De essentie van de QD-methode is het produceren/kweken van kwaliteitshout binnen een ecologisch kader. "QD" staat voor het Duitse "Qualifizieren-Dimensionieren" oftewel "Kwalificeren en Dimensioneren" en is een natuurgericht bosbeheer. QD is middels op snoeien en vrijzetten specifiek gericht op kwaliteitsverhoging van het zaaghout.

¹¹ Begrazing door reewild kan effect hebben op de soortensamenstelling van de natuurlijke bosverjonging.

Ontwikkelingen per indicator in de gemeentebossen				
Onderdeel	2002/2003	2008	2022	2032
Soortensamenstelling			Nader te bepalen	Nader te bepalen
- Inlandse eik	3%	7%		
- Amerikaanse eik	5%	3%		
- Grove den	43%	39%		
- Corsicaanse den	22%	24%		
- Berk	0%	0%		
Verhouding Inheems-uitheems			Idem	Idem
- Inheemse boomsoorten	50%	50%		
- Inheemse loofboomsoorten	5%	10%		
Aandeel gemengd bos	31%	36%	Idem	Idem
Houtproductie			Idem	Idem
- Gemiddelde houtvoorraad	156 m3/ha	153 m3/ha		
- Lopende bijgroei	7,4 m3/ha/jr	6,2 m3/ha/jr		
Ontwikkelingsfasen	?		Idem	Idem
- Open fase (bos 0 tot 2 m hoog)		10-15%		
- Dichte fase (bos 2 – 15 m hoog)		15-25%		
- Boomfase (bos hoger dan 15 m)		40-75%		
Bosstructuur			Idem	Idem
- Eenheden 0-5 en 5-15 are	50%	50%		
- Eenheden 25 are–1 ha	5%	10%		
Voorraad staand dood hout	1,3 m3/ha	3,9 m3/ha	Idem	Idem

@ **Actie:** Uitvoeren van een Woodstock-inventarisatie aan het begin van de komende beheerperiode en deze elke 10 jaar herhalen (deze inventarisatie dient tevens als basis voor een evaluatie van het gevoerde beheer in de achterliggende beheerperiode).

Provinciaal natuurnetwerk en natuurbeheerplan

Vanuit internationale verplichtingen zijn de provincies verantwoordelijk voor realisatie van het Natuur Netwerk Nederland (voorheen: Ecologische Hoofdstructuur), de Natura 2000-gebieden, het (agrarisch) natuurbeheer en het soortenbeleid. In het provinciale Natuurbeheerplan zijn hiervoor de doelen vastgelegd. De meest voorkomende beheertypen binnen de bos- en natuurgebieden van de gemeente zijn:

- Vochtig bos met productie.
- Droog bos met productie.
- Vochtig heide.
- Droge heide.

Via het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) verlenen de provincies subsidie voor het behoud en de ontwikkeling van (agrarische) natuurgebieden en landschappen, die zijn zowel gebieden die behoren tot het Natura-2000-netwerk en het provinciale natuurnetwerk (NNB) en overige terreinen uit het provinciale Natuurbeheerplan. Gemeente Reusel-De Mierden ontvangt voor het beheer van de bossen en natuurterreinen ook deze SNL-subsidie. Hieraan wordt een aantal eisen gesteld waaronder een inventarisatie en het aanwijzen van natuur- en landschapstypen (beheertypen). De provincie voert de monitoring uit.

Gebieden behorende tot het Natuurnetwerk Brabant zijn veelal in eigendom en beheer van gemeenten of andere terreinbeherende instanties. Gemeenten toetsen hun ruimtelijke plannen aan het provinciale Natuurbeheerplan en de Omgevingsverordening van de provincie over wat wel en niet mag in NNB. Veel van de gemeentelijke bos- en natuurterreinen liggen in het NNB.

Afstervend bos kan tot gevaarlijke situaties leiden voor de omgeving (particulier bosperceel, Twisseltsebaan)

4.2 Controle en inspectie

Ook voor houtopstanden in de bos- en natuurterreinen geldt zowel een **zorgplicht** (art. 6:162 BW) als een **risicoaansprakelijkheid** (art. 6:174 BW). Om aan deze wettelijke zorgplicht te voldoen en aansprakelijkheid zoveel mogelijk te voorkomen, moet tenminste aan de volgende eisen voldaan worden:

- Aantoonbaar regelmatig onderhoud (zie § 4.3).
- Aantoonbaar regelmatige boomveiligheidscontroles op elementniveau (BVC).

Voor bossen is het ondoenlijk om op het niveau van de individuele boom inspecties en registraties uit te voeren. Daarom worden hier de richtlijnen uit het 'Praktijkadvies boomveiligheid in bos en natuur¹²' van de VBNE aangehouden. Aan de basis van boomveiligheid staat het in kaart brengen van de risico's in het werkgebied en op basis daarvan het gebied in risicocategorieën in te delen.

Onderstaande tabel geeft per categorie een overzicht van de BVC-frequentie voor bossen en natuurterreinen zoals de gemeente dit uitvoert.

Tabel 4.2.1 – Boomveiligheidscontroles bossen en natuurterreinen		
Risicocategorie	Maatregelen en frequentie	Deskundigheid
Laag	Alleen regulier beheer ¹³ (per werkblok 1x/ 5 jaar)	Boomveiligheidscontroleur
Gemiddeld	Regulier beheer (per werkblok 1x/ 5 jaar) quickscan boomveiligheid (ten aanzien van bomen binnen valbereik van wegen/paden, boomselectie en afhandeling registreren)	Boomveiligheidscontroleur
Hoog	Regulier beheer en/of jaarlijkse quickscan boomveiligheid + aanvullend na incidentele storm (boomselectie en afhandeling registreren)	Boomveiligheidscontroleur en ETW (individuele bomen)

@ **Actie:** Risicozoneringskaart voor de bos- en natuurterreinen met toelichting maken. Hierbij ook aangeven welke bomen individueel beoordeeld moeten worden in risicocategorie 'hoog'.

@ **Actie:** Onderzoeken op welke wijze de veiligheidsaspecten van bos- en natuurterreinen het meest efficiënt kunnen worden geregistreerd.

4.3 Aandachtspunten beheer

Het bosbeheer is gestoeld op de volgende uitgangspunten en aandachtspunten:

- De bos- en natuurterreinen lenen zich vanwege de omvang bij uitstek om bij te dragen aan maatschappelijke en beleidsthema's als klimaatadaptatie (o.a. waterbeheersing en bodemontwikkeling) en biodiversiteit. De bos- en natuurterreinen nemen binnen de opgaven voor klimaatadaptatie en biodiversiteit een sleutelpositie in en **versterking van deze waarden en functies** staan centraal binnen het beheer van deze terreinen.
- Bossen dienen als belangrijke infiltratiegebieden (**buffers**) voor onder andere de aanvulling van diepe grondwaterlagen, waarbij water zo veel mogelijk worden vastgehouden en vertraagd wordt

¹² Zie ook webinar <https://www.vbne.nl/productdetails/online-werkschuurbijeenkomst-boomveiligheid-in-bos-en-natuur-2021>

¹³ Dit kan eenvoudig door op factuur laten zetten waar wat gedaan is en hoeveel. Daarmee is aantoonbaar dat het werk gedaan is; ook controle op veiligheid aanbesteden en op factuur laten zetten.

afgevoerd ter voorkoming van overlast ten aanzien van de andere doelstellingen binnen het bos- en natuurbeheer.

- Vanuit een Woodstock-inventarisatie is aan te tonen waar we nu staan en welke klimaatmaatregelen wenselijk of noodzakelijk zijn. Dit kan motiveren om de ontwikkelingsdoelen voor de bossen bij te stellen van geïntegreerd bosbeheer naar een hoger **aandeel natuurbos**.
- De bossen vervullen tegelijkertijd verschillende functies (**zijn multifunctioneel**). Op basis van ligging of aanwezige groeiplaatsomstandigheden, kansen en waarden kan per bosdeel het accent bij één specifieke functie liggen zonder de multifunctionaliteit uit het oog te verliezen.
- Streven is het bosbeheer in de komende beheerperiode op basis van onder andere subsidies en houtopbrengsten **kostenneutraal** te kunnen blijven uitvoeren.
- In het beheer wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van natuurlijke en spontane processen. Met als doel verhogen van het ecologisch karakter en daarvoor zijn natuurlijke processen essentieel.
- Elementen die voor **flora en fauna** belangrijk zijn, blijven behouden en worden verder ontwikkeld (minimaal voldoen aan Wet natuurbescherming).
- Er wordt op een duurzame wijze omgegaan met de houtvoorraad waarbij er nooit meer dan de jaarlijkse bijgroei wordt geoogst.
- Bosverjonging in kleine eenheden.
- In een **jaarlijks Werkplan** bos, natuur- en landschapselementen wordt vastgelegd wat in het komende jaar aan maatregelen wordt uitgevoerd. Hierbij wordt ook volgens de cyclische werkblokindeling gewerkt, zie bijlage 4-2).
- Een natuurlijke en evenwichtige verhouding in de **leeftijds- en soortenopbouw** ('een leeftijd gevarieerd inheems, gemengd bos') met focus op soorten die beter bestand zijn tegen klimaatveranderingen of het bos weerbaarder maken, zodat bossen hun multifunctionaliteit langdurig kunnen behouden.
- Ten aanzien van het omgaan met **invasieve exoten** (zie ook Bijlage 2-6) worden, voor zover aanwezig, de landelijke strategie en aanpak per soort gevolgd. Afhankelijk van hoe sterk een soort een ecosysteem verstoord wordt ingezet op bestrijden, isoleren, beheersen of integreren (negatieve impact neutraliseren).
- Ontwikkelen **gevarieerde bosranden** (mantel-zoom vegetatie) door uitbreiding van golvende en geleidelijke landschappelijke overgangen. Verbeteren van de overgangen tussen bos en open terrein en vergroten leefgebied struweel- en bosrandsoorten.
- Bij dunning wordt ter **voorkoming van bodemverstoring** nagestreefd zo veel mogelijk vanaf dezelfde (geregistreerde) routes te werken.
- Borgen van **zorgvuldig handelen** conform Wet natuurbescherming¹⁴. Onder andere controle flora en fauna (inzet gedragscode of ecologisch werkprotocol, zie paragraaf 3.3).

¹⁴ Gedragscode bosbeheer is per 1 april 2022 verlopen; een nieuwe is nog niet vastgesteld, zie paragraaf 2.5. Keuze voor inzet gedragscode en welke moet nog wordt bepaald (actie 4.3 uit het Beleidsplan)

- Voorzetting van **werkzaamheden die door vrijwilligers** worden uitgevoerd zoals het verwijderen van ongewenste opslag of soorten in bos- en natuurterreinen, aanbrengen en klein onderhoud van faunavoorzieningen (nestkasten, faunatunnels), zwerfafvalbeheersing en onderhoud van bebordingen en slagbomen.

@ **Actie:** Opstellen van een functiekaart per bosperceel waarop de hoofdfunctie(s) en functieaccenten zijn aangegeven. Onder meer als ondersteuning bij het blesen in relatie tot de ontwikkelingsdoelen.

@ **Actie:** Jaarlijks opstellen van een uitvoeringsplan bos- en natuurterreinen (inclusief werkkaarten).

@ **Actie:** Bevorderen veerkrachtige bosbodem door het aanplanten van strooisellaag verbeterende soorten of (bijvoorbeeld) het aanbrengen van kalk/steenmeel.

4.4 Beheer recreatieve voorzieningen in bossen

De bossen en natuurterreinen zijn grotendeels opengesteld. Hiervoor vindt een afstemming plaats tussen de wensen van de gebruikers en de wensen/voorwaarden vanuit bosbeheer, (brand)veiligheid en natuurwetgeving. Team RO (planologische invalshoek) van de gemeente gaat over recreatie en toerisme en brengt de wensen van de gebruikers in.

Het onderhoud van bepaalde bospaden, openstellingsborden en slagbomen wordt door de gemeentelijke Buitendienst en waar mogelijk in samenwerking met de lokale vereniging(en) uitgevoerd.

@ **Actie:** Uitwerken hoe om te gaan met bospaden die niet meer worden gebruikt; dit ook in relatie tot preventie natuurbranden en recreatiezonering.

@ **Actie:** Uitwerken van principes en uniformiteit in materiaalgebruik voor meubilair, bebording, paden, waterlopen e.d) en criteria plaatsen of instandhouding slagbomen en borden. Hier de gewenste uitstraling Kempenbreed in meenemen.

In de bos- en natuurterreinen is er zowel druk van agrariërs als verschillende vormen van recreatie (onder andere MTB, ruiters versus wandelaars). Klimaatveranderingen en de coronacrisis maken het belang van **toegankelijke bos- en natuurterreinen** groter. Ze zorgen voor verkoeling, kunnen bewegen en ontspannen. Het is zoeken naar een goede balans hierin. Vanuit het voorgaande bosbeleidsplan is er een globale zonering gemaakt vanuit de gedachte dat de gemeente Reusel-De Mierden op een knooppunt van grootschalige groene structuren ligt en van hieruit een belangrijke recreatieve poort voor de gehele regio vormt. Onder meer de twee natuurpoorten zijn daar de resultaten van. Deze natuurpoorten zijn goede voorzieningen om van daaruit de recreatie te reguleren door zonering van diverse groepen recreanten en de daarmee de meest kwetsbare gebieden te ontzien.

De gemeente krijgt regelmatig verzoeken voor het uitrollen van nieuwe ontwikkelingen in vooral het buitengebied. Bijvoorbeeld boeren die stoppen of neventakken starten, veelal in de recreatieve hoek. Dit geeft soms extra (toekomstige) druk in het buitengebied of juist ook kansen om activiteiten en daarmee bezoekers te concentreren dan wel te spreiden. Als uitgangspunt houdt de gemeente aan dat binnen haar bos- en natuurterreinen in principe alleen **extensieve vormen van recreatie** zijn toegestaan (behalve ter hoogte van de toeristische poorten zelf).

@ **Actie:** Uitwerken van een recreatieve zoneringskaart met als vertrekpunt de recreatieve druk te concentreren rond de natuurpoorten, daarbuiten alleen ruimte voor vormen van extensieve recreatie en het aanwijzen van rustgebieden (geen recreatie). Bij het aanwijzen van de zonering zijn (potentieel) waardevolle natuurwaarden richtinggevend.

5 ORGANISATIE EN COMMUNICATIE

In dit hoofdstuk is op hoofdlijnen weergegeven welke partijen het groenbeheer en –onderhoud voor het gemeentelijke groen uitvoeren en welke kwaliteitseisen er worden gesteld aan de in te zetten vakmensen. Ook is in algemene zin beschreven hoe en wanneer we met inwoners en overige gebruikers communiceren over bepaalde groenwerkzaamheden.

5.1 Organisatie uitvoering

De gemeente Reusel-De Mierden kent een compacte beheerorganisatie waarbij het accent ligt op aansturing en regie. Ten aanzien van het groenbeheer zijn de sleutelfiguren vanuit de gemeente de beleidsmedewerker Cultuurtechniek en de toezichthouder Groen. De uitvoerende groenonderhoudswerkzaamheden worden grotendeels uitbesteed op basis van overeenkomsten met onderliggende onderhoudsbestekken. Enkele groen gerelateerde onderhoudswerkzaamheden worden door de eigen buitendienst uitgevoerd.

De gemeente hecht groot belang aan de sociaalmaatschappelijke bijdrage die werken in het groen geeft. In dit kader heeft de gemeente bijvoorbeeld een overeenkomst met KempenPlus of wordt bijvoorbeeld waar passend ingezet op social return.

Ten aanzien van het beheer en onderhoud van de bos- en natuurterreinen wordt intensief samengewerkt met de Bosgroep Zuid.

Aanvullend leveren zowel georganiseerde vrijwilligersgroepen als individuele inwoners (via Samen Doen) of bedrijven ('parkmanagement') een belangrijke bijdrage aan het groenonderhoud.

Hierbij is het belangrijk dat de in te zetten partijen werken conform de principes en aanpak zoals vastgelegd in het beheerplan en de bijbehorende productbladen. In het kader van Samen Doen wordt nagestreefd de vrijwillige inzet waar nodig/mogelijk op een passende manier te faciliteren. Ter stimulering/waardering gebeurt dit bijvoorbeeld in de vorm van een (aanjaag)subsidie, symbolische bijdrage of het incidenteel ter beschikking stellen van bijvoorbeeld benodigd materiaal en materieel.

Betrokken uitvoerende partijen zijn tijdens het planproces van zowel het Beleidsplan openbaar groen als het voorliggende beheerplan in gelegenheid gesteld op onderdelen mee te denken en input te geven. Een deel van de partijen heeft hier actief gebruik van gemaakt. Na bestuurlijke vaststelling zal de gemeente alle bij de uitvoering betrokken partijen informeren over de beleidsambities en hoe zich dat de komende tijd gaat vertalen naar (wijzigingen in) het groenbeheer en -onderhoud.

@ **Actie:** Productbladen actief inzetten voor instructie en controle en jaarlijks bijstellen of aanscherpen op basis van praktijkervaringen.

@ **Actie:** Beheerplan en productbladen omzetten naar een interactief webdocument of website ter verhoging toegankelijkheid informatie.

5.2 Uitvoeringsvereisten

Aan degenen die professioneel werkzaam zijn in het groen namens of in opdracht van gemeente stelt de gemeente de volgende eisen:

- Groenbedrijven voldoen aan Groenkeur of gelijkwaardig.
- Boomverzorgers hebben het certificaat ETW of gelijkwaardig.
- Boomspecialisten hebben het certificaat ETT of gelijkwaardig.
- Alle in te zetten werknemers hebben een veilig werken certificaat (VCA) en de leidinggevenden VOL-VCA.
- Voormannen van werkploegen hebben certificaat zorgvuldig handelen Wet natuurbescherming 2.
- Bosbouwpersoneel heeft het certificaat ECC of gelijkwaardig.

Ook van vrijwilligers worden bepaalde aantoonbare vaardigheden gevraagd. Bijvoorbeeld ten aanzien van het omgaan met motorgereedschap, (snoei)kennis of instructie van een professional.

5.3 Communicatie

Helder en duidelijke informatievoorziening over het hoe en waarom van beheer- en inrichtingswerkzaamheden is belangrijk voor begrip en draagvlak voor de groenwerkzaamheden.

Hierbij hanteert de gemeente de volgende algemene aanpak:

- **Regulier verzorgend groenonderhoud:** uitleg over de onderhoudszonering en de gehanteerde kwaliteitsniveaus is opgenomen op de gemeentelijke website middels inzage in de vastgestelde plannen. Over het jaarlijks terugkerende groenonderhoud wordt niet apart gecommuniceerd.
- **Cyclisch onderhoud:** periodiek uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden als het snoeien van bomen, waarvan inwoners bijvoorbeeld tijdelijke hinder kunnen ondervinden, worden kort voor de aanvang onder de aandacht gebracht via een informatief artikel in de lokale krant en/of via de website of sociale media.
- **Eenmalige maatregelen:** ingrijpende werkzaamheden als het kappen van belangrijke bomen, belangrijke wijzigingen in het beheer, renoveren van beplantingen of het omvormen van groen (bv. van gras naar beplanting) worden – afhankelijk van het schaalniveau – op straat-, buurt- of dorpsniveau passend onder de aandacht gebracht. Op buurt- of dorpsniveau gebeurt dit bijvoorbeeld via een informatief artikel in het lokale krantje en/of via de website/sociale media en op straatniveau waar nodig middels een bewonersinformatiebrief.
- **Algemene thema's** als bijvoorbeeld biodiversiteit, klimaatadaptatie, invasieve soorten, verrijking openbaar groen etc. worden wanneer actueel verspreid door het jaar gepubliceerd via bijvoorbeeld themapagina's op de gemeentelijke website, sociale media of in het lokale krantje.

@ **Actie:** ontwikkelen interactieve kaart (separaat van of als onderdeel van de gemeentelijke website) waarop actuele groenprojecten (omvormingen, maar ook Samen Doen-initiatieven) zijn aangeduid met waar mogelijk een link naar meer informatie.

BIJLAGEN

- 1-1 Toelichting groenstructuren
- 1-2 Uitwerking motie bloembollen

- 2-1 Voorbeeld productblad
- 2-2 Zoneringskaart kwaliteitsniveaus
- 2-3 Lijst beeldbepalende locaties
- 2-4 Soortenlijst beplanting buitengebied
- 2-5 Spelregels Samen Doen in het groen
- 2-6 Omgaan met invasieve exoten

- 3-1 Kaart snoeicyclus bomen
- 3-2 Begrippen snoeien van bomen
- 3-3 Wegingsfactoren voor kap van bomen
- 3-4 Bomen Effect Analyse (BEA)
- 3-5 Wettelijke uitzondering houtopstanden
- 3-6 Werken rond bomen
- 3-7 Matentabel bomen
- 3-8 Soortensamenstelling bomen
- 3-9 Omgang ervaren hinder bomen

- 4-1 Gebiedsomschrijving bossen
- 4-2 Werkblokkenindeling bossen

- 5-1 Uitvoeringsprogramma (overzicht alle eenmalige acties)

BIJLAGE 1-1: Toelichting groenstructuren

Als onderdeel van het Beleidsplan Openbaar Groen (2022-2031) zijn voor de 4 kernen en het buitengebied groenstructuurkaarten opgesteld. Hierop zijn de belangrijkste groenstructuren, functies en kansen voor verbetering of ontwikkeling aangeduid.

In aanvulling op de kaarten geeft deze bijlage een korte beschrijving van hetgeen is vastgelegd op de kaarten. Hiervoor is per dorp of gebiedsdeel in het kort de 'groene karakteristiek' geschetst en zijn onder 'kansen en opgaven' de meest in het oog springende kansen en de belangrijkste opgaven benoemd.

Voor aanvullende informatie wordt verwezen naar het Beleidsplan Openbaar Groen (Hoofdstuk 3, bijlage V en de separate kaartenbijlage).

A. Groene karakteristiek per dorp

Hooge Mierde is nauw verweven met het omringende oude agrarische kleinschalige cultuurlandschap en nabijgelegen bosgebied. Het landelijke, dorpse karakter is feitelijk overal in het dorp expliciet voelbaar als gevolg van de open, transparante opzet met zichtlijnen vanuit het dorp naar het omringende landschap en de vanuit het buitengebied doorlopende boomstructuur tot in het dorpshart. De verspreid in het dorp voorkomende monumentale (erf)bomen dragen in hoge mate bij aan het eigen karakter van het dorp. De uitbreidingswijk kent een groene opzet en is bijzonder rijk aan bomen. Ecologisch beheerd groen komt in zijn geheel niet voor.

Kenmerkend voor **Hulsel** is de door laanbomen begeleide historische kasseienweg als verbindende bomenstructuur tussen Lage Mierde en de buurdorpen Bladel en Netersel. Ter hoogte van Hulsel markeert deze weg de rand van het beekdal van de Raamsloop die hier meandert door een landschap van kleinschalige beekbosjes en natte hooilanden die gelijk ook functioneert als uitloopgebied voor het dorp met diverse (wandel)verbindingen. Haaks op de hoofdverbindingsweg staande wegen met begeleidende bomenstructuren zorgen voor een naadloze inbedding van het dorp in het landschap. De uitbreidingsbuurt is rijkelijk voorzien van bomen, kleinschalige plantvakken en enkele gazons.

Lage Mierde kent een van oorsprong zeer fraaie landschappelijke ligging ingeklemd tussen de beekdalen van de Reusel en de Raamsloop nabij de uitgebreide bossen van landgoed de Utrecht. Kenmerkend zijn de grotendeels door bomen begeleide oude verbindingswegen naar het buitengebied. Met name het tegenwoordig met Lage Mierde vergroeide buurtschap Vloeiend kent een zeer fraai en karakteristiek groen karakter bestaande uit een doorgaande bomenstructuur, onderbroken door met bomen omzoomde groene brinken en begeleid door groene erven met monumentale bomen. De diverse uitbreidingsbuurten bevatten – naast veel straatbomen, kleine plantvakken en gazons – een groter groengebied dat als buurtpark dienstdoet.

Reusel is de grootste en meest 'stedelijke' bebouwingkern in de gemeente. Kenmerkend zijn de doorgaande bomenstructuren die lange groene lijnen vormen die in alle windrichtingen uiteen waaiëren,

het centraal gelegen traditioneel-romantische Deken van der Weepark in het dorpshart en diverse grotere, meer extensief of specifiek ecologisch beheerde groengebieden die tezamen een min of meer groene dorpsrand vormen. Bijna iedere buurt kent kleine groene pleintjes met een speelfunctie en de meeste woonstraten kennen een sobere, groene inrichting bestaande uit bomen (zowel in bestrating als in gazons of plantvakken) en groenvakken met bodembedekkende struiken of haagblokken.

Groene karakteristiek per dorp

Hooge Mierde, Hoogstraat

Hulsel, Willibrordlaan

Lage Mierde, parkzone dorpsrand-oost

Reusel, Lensheuvel

B. Kansen en opgaven

Algemene opgaven

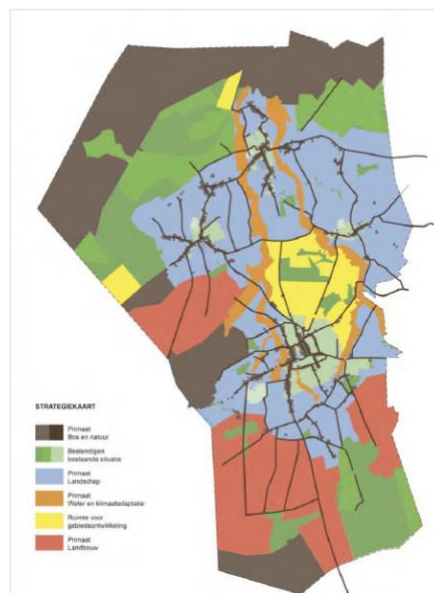
- Koesteren en uitbreiden (toekomstig) monumentale bomenbestand.
- Op kansrijke groenlocaties omschakelen naar of uitbreiden van ecologisch groen (zie 'vlinder'symbool op de groenstructuurkaarten).
- Duurzaam behoud of herstel van het bomenbestand, zowel in de groenstructuur als binnen het woonomgevingsgroen, onder meer door verbeteren groeiplaatsen.
- Verhogen variatie aan (cultureurlijke) beplantingen en beplantingsvormen.

Kansen en opgaven per dorp

Reusel

- Herstellen en creëren groene verbindingen met het beekdal van de Reusel.
- Aanleg van groene dorpsranden als uitloopgebied en overgang naar het aangrenzende westelijke (beekdal Reusel) en zuidelijke buitengebied.
- Revitalisatie Deken van der Weepark naar hoogwaardig cultureel dorpspark in aansluiting op het Centrumplan.
- Grote groengebieden aan de oost- en noordrand inrichten en beheren als 'parkgebieden' met een zonering van cultureel-intensief naar natuurlijk-extensief met uiteenlopende verblijfs- en gebruiksfuncties.
- Versterken en ontwikkelen doorgaande bomenstructuren langs de – deels ook als beeldbepalende locaties (bijlage 2-3) aangeduide – oude invalswegen Wilhelminalaan, Schoolstraat / Zeegstraat, Mierdseweg, Hulselsedijk, Molenbergstraat, Kruisstraat en Lensheuvel.
- Koesteren en herstellen cultuurhistorisch waardevol groen.

Hooge Mierde

- Herinrichting Myrthaplein naar groen dorpshart.
- Aanleg van groene dorpsrand (oostzijde) als overgang en uitloopgebied naar het aangrenzende cultuurlandschap.
- Versterken doorgaande bomenstructuren langs de – deels ook als beeldbepalende locaties (bijlage 2-3) aangeduide - De Stad, Kerkstraat/Hoogstraat, Smidsstraat en Sint Cornelisstraat.
- Behouden en stimuleren authentieke groene erven langs de historische bebouwingslinten.

Lage Mierde

- Herinrichting Dorpsplein naar groen dorpshart.
- Ontwikkelen en versterken verbindingen tussen dorpsgroen en beide beekdalen.
- Versterken bomenstructuren langs – deels ook als beeldbepalende locaties (bijlage 2-3) aangeduide – Draaiboom/Vloeiend, Hoge Mierdseweg, Kloosterstraat en Bernardusweg/Neterselsedijk.
- Inrichten grote groengebied Voldersakker als natuurlijk-landschappelijke groene lob vanuit het buitengebied met verbinding naar het beekdal van de Reusel.
- Traditionele parkzone langs de Kempenbaan zonereren naar een intensief-cultureel en een extensief-natuurlijk parkdeel met bijpassende inrichting en beheer.

Hulsel

- Centrale groene verbinding door het dorp creëren waarbij beekdal van de Raamsloop en de noordelijke dorpsrand via Huisacker/Koolhof op elkaar aangesloten worden.
- Ontwikkelen groene dorpsrand (noordzijde) als overgangszone naar het buitengebied.
- Versterken bomenstructuren langs – de deels ook als beeldbepalende locaties (bijlage 2-3) aangeduide - Willibrordlaan, Kanten, Reuselsedijk, Kerkweg en De Hoef.
- Versterken verbinding tussen dorpsgroen en beekdal door accentueren bestaande en creëren nieuwe groene dwarsdoorsteken.
- Koesteren en versterken landschappelijk-ecologische landmark van historische locatie van met de fundamente van de vroegere dorpskerk (hoek Kerkweg/St. Clemensdreef).

C. Groene karakteristiek per landschapstype

Het groen in het buitengebied laat zich het beste typeren aan de hand van de verschillende landschapstypen (zie ook ruimtelijke analyse in het kader van de Omgevingsvisie). De **grotere bos- en natuurterreinen** die als een overwegend aaneengesloten gordel het agrarisch gebied omsluiten. Het agrarisch gebied valt uiteen in de jonge heideontginningen en het oude agrarische cultuurlandschap. De **jonge heideontginningen** liggen verder van de dorpskernen af tegen de bosranden aan, terwijl het **agrarische cultuurlandschap** direct rondom de dorpen te vinden is. Het geheel wordt van zuid naar noord doorsneden door diverse **beekdalen**, waarvan de Reusel en de Raamsloop het belangrijkste zijn.

De **bos- en natuurterreinen** in de gemeente beslaan een oppervlakte van circa 2300 hectare waarvan bijna 900 hectare in gemeentelijk beheer en eigendom is. Het betreffen voornamelijk naaldhoutbossen die langzamerhand omgevormd worden naar gemengde loof- en naaldhoutbossen waarbij gericht wordt op het verhogen van de natuurwaarden in evenwicht met ruimte voor recreatie en houtproductie ('geïntegreerd bosbeheer'). Binnen het bosareaal bevinden zich enkele kleinere heideterreinen die duurzaam in stand gehouden worden.

De **jonge heide-ontginningen** zijn vanuit de Omgevingsvisie (2018) aangewezen als primaire landbouwgebied. De groenstructuur kenmerkt zich door zeer lange, rechte lijnige veelal enkelzijdige boomstructuren (Pikoreistraat/Laarakkerdijk, Postelsedijk, Hamelendijk, Twisseltsebaan), soms met een haaks hierop staande groene dwarsverbinding. Verspreid door het gebied liggen enkele kleinere geïsoleerde bosjes. De erven met grootschalige bedrijfsgebouwen zijn vaak niet of nauwelijks beplant.

Het **oude agrarische cultuurlandschap** laat een veel meer gevarieerde en fijnmazige groenstructuur zien die een aaneenschakeling vormt van korte of langere lanen, bomenrijen, losse wegbegeleidende beplantingen, bosjes en kavelgrensbeplantingen. Karakteristieke zandwegen met begeleidende landschappelijke beplantingsstructuren komen geregeld voor en dragen bij aan de identiteit van het cultuurlandschap. Bijna alle bermen zijn beplant met bomen of struiken en open kruidenrijke

grasbermen zijn sterk in de minderheid. De erven zijn hier wat vaker (enigszins) beplant en op enkele plaatsen – met name in de gehuchten – komen soms markante bomen of boomgroepen voor.

De **beekdalen** vormen de centrale dragers van de groenstructuur van het buitengebied en vervullen gelijktijdig belangrijke ecologische, recreatieve en klimaatfuncties binnen de gemeente als geheel. De verschijningsvorm varieert tot smalle, onopvallende rechtgetrokken waterlopen (de Reusel-zuid) tot een aantrekkelijke meanderende beken in een kleinschalig landschap van plasdras-situaties, hooiland en kleinschalige bospercelen (de Reusel-midden en de Raamsloop). Karakteristiek zijn de beplante randen van het beekdal ter markering van de overgang naar het aangrenzend cultuurlandschap en de uitzichten over het beekdal waar deze doorsneden worden door de verbindende bomenstructuren in het buitengebied.

Groene karakteristiek buitengebied

Bos- en natuurterreinen, Turnhoutse Heide, Lottersedijk

Jonge heideontginningen, Busschoor kruising Reuselsedijk

Oude agrarische cultuurlandschap, kruising Neterseldedijk

Beekdalen, Raamloop

D. Kansen en opgaven

Algemene opgaven buitengebied

- Koesteren zandwegen, versterken bijbehorende karakteristiek van schrale bermen en begeleidende singel; inzetten als fijnmazige verbindingen door het landschap voor ecologie en recreatieve routes.
- Verbreden wegbegeleidende bermen naar een – nog nader vast te stellen – minimale breedte als groeiplaats voor een duurzame bomenstructuur en ecologisch waardevolle kruidenrijke bermvegetaties.
- Versterking van landschappelijke structuren en vergroten van fijnmazige verbindingen door samenwerking te zoeken met agrarische gebruikers waarbij biodiversiteit wordt ingezet als samenbindende factor.

Kansen en opgaven per deelgebied

Bos- en natuurterreinen

- Voortzetten van ingezette strategie van geïntegreerd bosbeheer en het streven naar een geleidelijk omvorming van eenvormig naaldbout naar gemengde bossen.
- In stand houden gerealiseerde ecologische verbindingroute voor de Gladde slang tussen Torenbroek via de Peelsche Heide naar de Kroonvense Heide.
- Realiseren en in stand houden/ versterken fijnmazige verbindingen tussen de grotere bos- en natuurgebieden en de verspreid in de landbouwgebieden en beekdalen gelegen kleinere, geïsoleerde bos- en natuurterreinen.
- Realiseren overgangszone tussen bos- en natuurgebieden enerzijds en landbouwgebieden anderzijds met ruimte voor een geleidelijke overgang via een mantelzoomvegetatie.
- Expliciet inzetten op zonering van recreatie, waarbij potentieel waardevolle en/of kwetsbare bos of natuur wordt ontzien. Hierbij onderscheid maken tussen intensieve (ATB, ruitersport) en extensieve recreatievormen (wandelen).

Nieuwe heide-ontginningen

- Herstellen, in stand houden en versterken van karakteristieke lijnvormige boom- en beplantingsstructuren langs de ontginningswegen (zie aanduidingen op Groenstructuurkaart)
- Plaatselijk realiseren nieuwe groene dwarsverbindingen vanuit de bestaande groenstructuur naar de omringende bossen, al dan niet in combinatie met vergroenen van de erven (zie aanduidingen op Groenstructuurkaart)
- Landschappelijk inpassen van grootschalige agrarische bebouwing (cf. Nota Ruimtelijke Kwaliteit deel Buitengebied).

Oude agrarische cultuurlandschap

- Herstellen, in stand houden en versterken van karakteristieke lijnvormige boom- en beplantingsstructuren langs de wegen.
- Versterken kleinschaligheid door herstellen en/of aanvullen van verdwenen kavelgrensbeplantingen als bijdrage aan een fijnmazige ecologische en recreatieve dooradering van het landschap.
- Realiseren van 'Nieuw Molenheide' (gebiedsdeel tussen Reusel en Hulsel): nieuw bos- en heidegebied met ruimte voor wonen, werken, zorg en recreatie (cf. Omgevingsvisie, 2018).

Beekdalen

- Herstellen of doorontwikkelen natuurlijke beekdalen van de Belevensche loop, Rouwenbogtloop, de Reusel (zuidelijke deel) en de Raamsloop.
- Openhouden en/of maken van beekdal-doorsnijdende groenstructuren langs wegen ter markering overgang verschillende landschapstypes.
- Verdichten begeleidende groenstructuren langs de wegen op de randen van de beekdalen.
- Vergroten kleinschaligheid en accentueren karakteristieke verkaveling door aanbrengen kavelgrensbeplantingen.
- Realiseren verbindende groenstructuren tussen beekdalen en dorpsgroen ten behoeve van ecologisch-landschappelijke en recreatieve aansluiting.

BIJLAGE 1-2: Uitwerking motie Verbloeming kernen

Bij de vaststelling van het Beleidsplan Openbaar Groen door de Raad op 16 november 2021 is ook een motie aangenomen. Dit betreft motie **RA21.081 'M1 20211116 Motie Samenwerking Reusel De Mierden'**. Met de motie wordt het College verzocht om:

- Elk jaar percelen aan te wijzen in de 4 kernen, bij voorkeur bij de entree van kernen en wijken en langs doorgaande wegen.
- Na aanplant van deze percelen rekening te houden met het maaieregime.
- Elk jaar een zaterdag van oktober te reserveren voor het beplanten van de aangewezen percelen met bloembollen.
- Elk jaar een bedrag te reserveren voor aankoop van de bloembollen.
- Contact te leggen met de buurtverenigingen, dorpsraden, college- en raadsleden, over de organisatie van de te planten bollen.

Doel van de motie is het versterken van de verbloeming van de kernen en daarmee de biodiversiteit. Doel is ook dat het een impuls geeft aan het begrip Samen Doen.

Onderstaand volgt de uitwerking van deze motie zodat team Ruimtelijk Beheer er mee aan de slag kan. Ingegaan wordt op de uitgangspunten, de keuze van de locaties en het plantmateriaal en de werkwijze.

Uitgangspunten

Omdat er geen afzonderlijk budget bij deze motie is vastgesteld, betekent dit dat de motie vanuit de reguliere beheergelden en capaciteiten wordt gefinancierd. Hierbij worden de volgende uitgangspunten aangehouden:

- Uitvoerbaar met zo beperkt mogelijke inzet van de medewerkers van team Ruimtelijk Beheer.
- Voor de aanschaf van plantmateriaal wordt jaarlijks een bedrag van € 2.000 gereserveerd. Dit bedrag kan ook in de vorm van een subsidie aan een buurtvereniging, dorpsraad e.d. worden verstrekt.
- Aanschaf van biologische geteeld plantmateriaal ter voorkoming van [vergiftiging](#) van bijen.
- Aanplant geeft langdurig effect, dat wil zeggen dat er zonder bijplanten vele jaren achtereenvolgend een bloemrijk resultaat is.
- Is inpasbaar in het reguliere beheer (minimale extra inspanningen); bij bollen in gazons zal bijvoorbeeld later gestart worden met maaien en is er tot in juni 'lang gras' aanwezig.

Locaties

Onderstaande locaties komen in principe in aanmerking voor verbloeming:

- De locaties zoals aangeduid op de lijst met beeldbepalende locaties, zie Bijlage 2.3. Dit zijn de centra van de kernen en de inval- en wijkontsluitingswegen.
- Geschikte locaties (ambtelijk getoetst) die vanuit de samenleving worden aangedragen en waarvoor op 'straat/wijkniveau' draagvlak is.
- Locaties waar beheergroepen voorkomen waarvan in de productbladen is aangegeven dat 'verbloeming' mogelijk of gewenst is.

Jaarlijks wordt vastgesteld welke locaties in uitvoering gaan.

Plantmateriaal

Doel van de motie is verbloeming en verhoging van biodiversiteit. Naast bloembollen dragen ook stinzenplanten en inheemse kruiden en vaste planten hieraan bij. Deze laatste worden dan ook binnen deze motie meegenomen. Voor de keuze van het plantmateriaal gaat de voorkeur uit naar de volgende kwalificaties (of vergelijkbaar):

- Bollen van de [Bijensterichting en Vlinderstichting](#).
- Bollen en planten voor wilde bijen met [biologisch geteelde](#) bollen (Natural Bulbs).
- Inheemse kruidenmengsels voor bermen en onderbeplanting ([Cruydtboek](#)).
- Zie ook [artikel](#) voor de twaalf allerbeste bollen en knollen voor biodiversiteit (Lubb).
- Vaste planten voor accentpunten en onderbeplanting ([Planten van hier](#), NL bloeit).

Werkwijze

Team Ruimtelijk Beheer hanteert de volgende werkwijze:

- Jaarlijks wordt in de begroting het genoemde bedrag beschikbaar gesteld voor deze activiteit.
- Jaarlijks in april-mei een oproep voor (buurt)verenigingen in de lokale media plaatsen en de dorpsraden aanschrijven voor of over eventuele initiatieven, ideeën voor een 'Samen Doen-activiteit' hiermee in oktober of een financiële bijdrage hiervoor (subsidie).
- Binnengekomen ideeën en locaties bundelen, een eventuele voorselectie maken en keuze afweging in portefeuillehoudersoverleg. Hierbij (op termijn) verdeling per dorpskern bewaken.
- Op basis van keuze plantmateriaal bestellen en activiteit organiseren i.s.m. initiatiefnemer(s) (buurt)verenigingen, dorpsraden, college- en raadsleden. In geval het een subsidie betreft, die formaliseren met de betreffende organisatie.
- Voorafgaand aan of na afloop van de activiteit hier lokale publiciteit aan geven inclusief effecten op het beeld (lang gras).

@ **Actie:** Ontwikkelen van een formulier voor op de website, verzamellijst bijhouden.

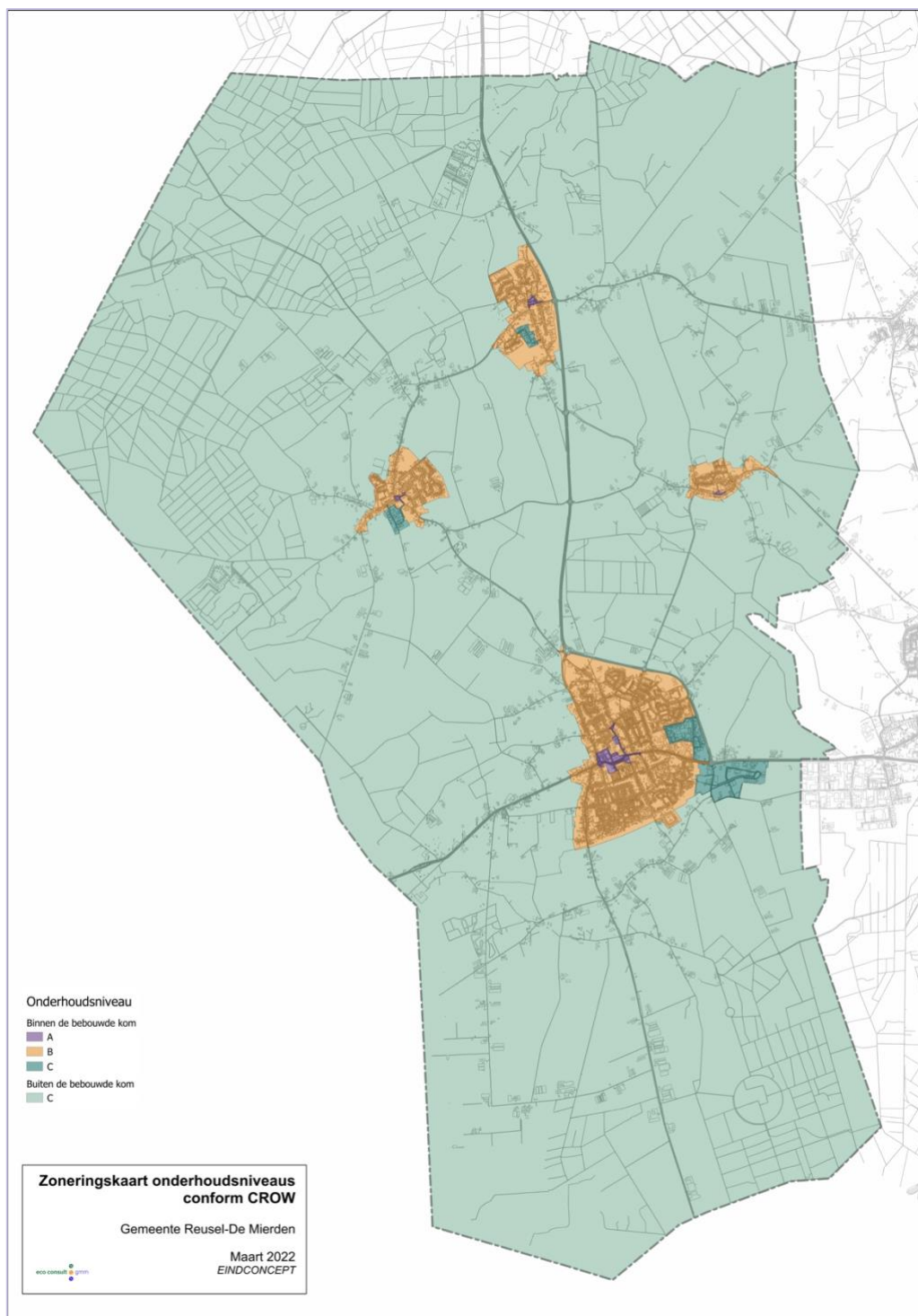
BIJLAGE 2-1: VOORBEELD PRODUCTBLAD

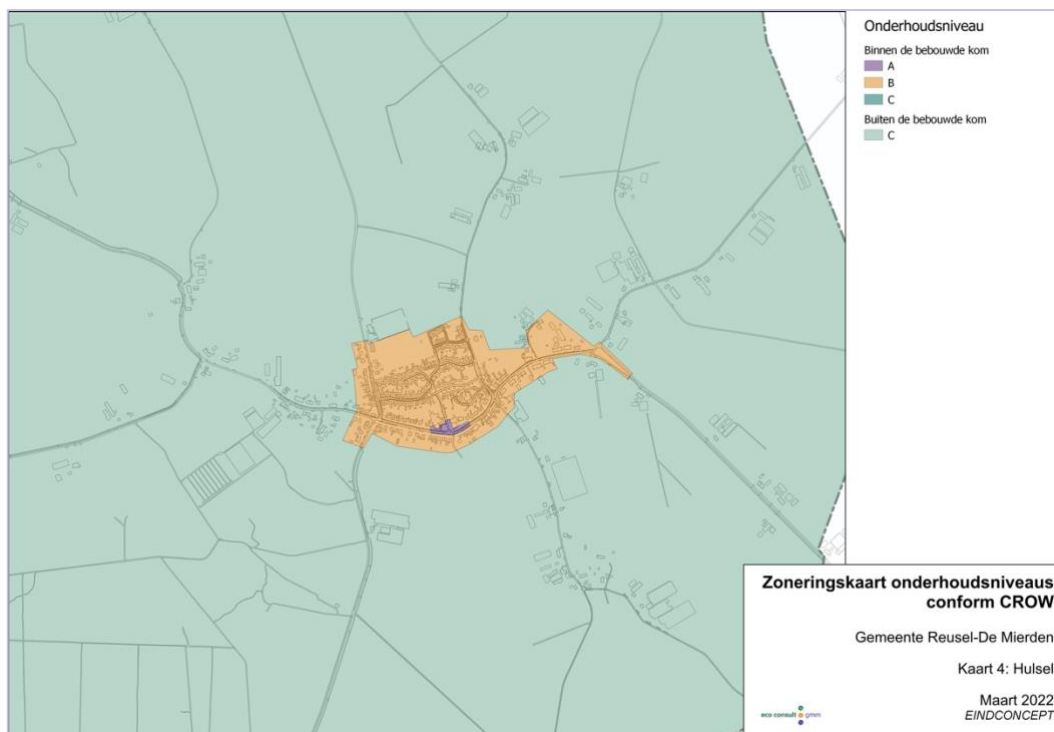
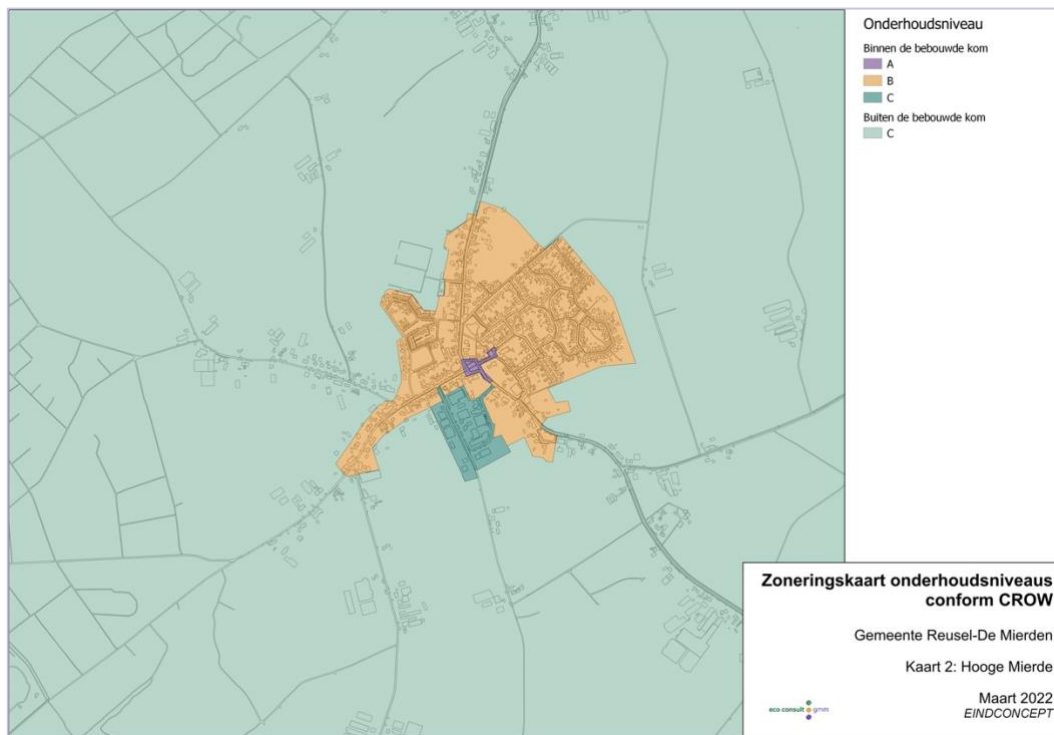
3.09 GAZON (inclusief hierin opgenomen bloembollen en wadi's)	Definitie Intensief gemaaid grasvegetatie met eventuele obstakels (vaste objecten als meubilair of bomen) met locatie gewijs bloembollen en/of wadi's	Indicatie omvang 21 hectare
Referentiebeeld	Streefbeeld	Kenmerken
	<ul style="list-style-type: none"> Vitale en vlakke, volledig gesloten zode van voornamelijk grassen Maaien en bijmaaien rondom obstakels en bladafval beheersing op CROW-beeldkwaliteitsniveau A/B/C, zie zoneringskaart (Beheerplan, bijlage 2-1) Graskantensteken volgens vaste lage frequentie (Locatie-afhankelijk) Wadi's zijn uitgevoerd als verlaagd gelegen gazondelen (Locatie-afhankelijk) Seizoensgebonden vegetatie van bloembollen 	<ul style="list-style-type: none"> Plaatselijk aangevuld met bolgewassen (bij voorkeur inheems en geschikt voor verwijdering, enkelbloemig) Wadi's kennen een talud van maximaal 1:3
Groenstructuur <ul style="list-style-type: none"> Hoofd-/wijkgroenstructuur: esthetische ruimtewerking en bieden ruimte voor sport & spel, accentuering bijzondere locaties met bijv. bloembollen Woonomgevingsgroen: aankleding openbare ruimte 		
Biodiversiteit <ul style="list-style-type: none"> Aanwezige overige kruiden en bolgewassen en hoekjes met overjarig gras dragen bij aan biodiversiteitswaarde voor insecten Door aanvullende maatregelen is de biodiversiteitswaarde te verhogen, zie onder acties 		
Duurzaamheid en klimaat <ul style="list-style-type: none"> Infiltratie hemelwater en (bij aanwezigheid wadi's) tijdelijke opvang van overtollig hemelwater uit omgeving en tegengaan lokale verdroging 		
Mogelijkheden voor Samen Doen <ul style="list-style-type: none"> Verwijderen zwerfafval, steken graskanten, bladafvalbeheersing Planten van bloembollen (op daarvoor aan te wijzen/ aangewezen locaties) 		

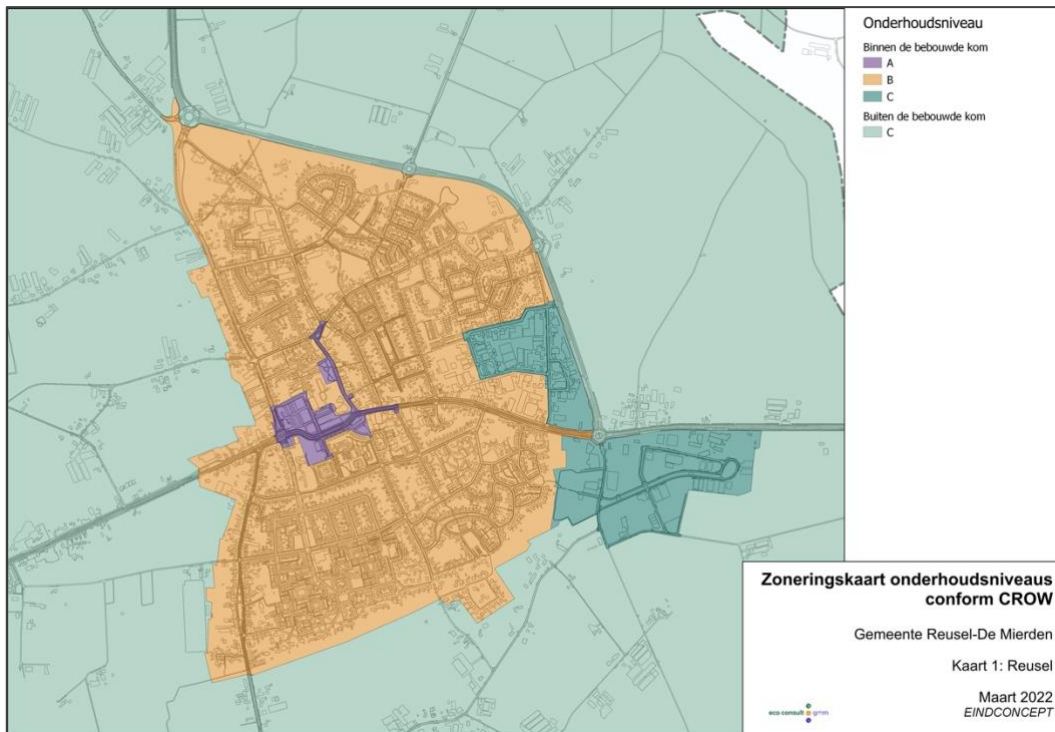
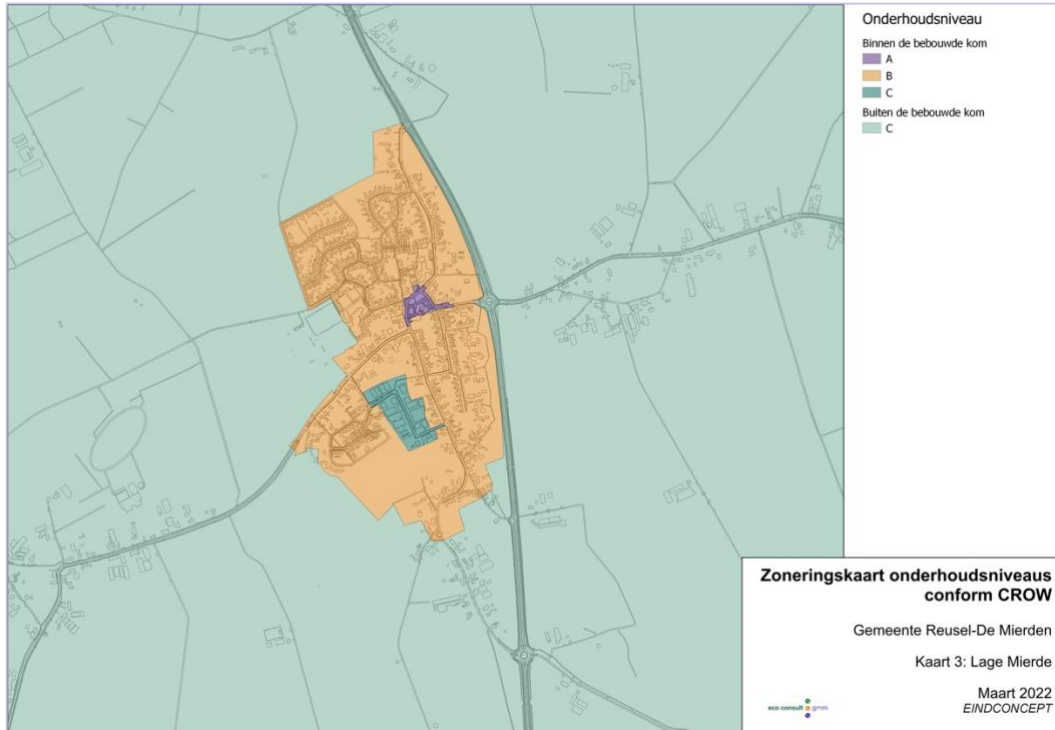
Werzaamheden			
Nr.	Activiteit (T= technisch, V= verzorgend, R= renovatie)	Onderhoudsbeeld/ frequentie en periode	Werkwijze
1.	(V) Maaien	Op beeld (A/B/C); jaarrond (bolgewassen v.a. juni)	Machinaal maaien; incl. eenmalig ruimen maaisel op gazondelen met bolgewassen; incl. in het gazon opgenomen wadi's
2.	(V) Bijmaaien obstakels	Op beeld (A/B/C); jaarrond	Machinaal maaien
3.	(V) Kantensteken (hard, zacht en rondom obstakels)	1x/jaar; najaar	Machinaal kantsteken; Vrijkomend materiaal afvoeren
4.	(V) Verwijderen blad	Op beeld (A/B/C); jaarrond	Machinaal ruimen en afvoeren vrijkomend materiaal
5.	(R) Vervangen/ herstellen gazon	1x/40 jaar	Frezen, beluchten, egaliseren, bemesten en inzaaien of door zaaien (waar nodig tijdelijk afzetten).
6.	(V) Bemesten bloembollen	1x/jaar; voorjaar	Handmatig verspreiden najaarsmest (hoog fosfor en kali gehalte) in het voorjaar
* Eenmalige acties		Aandachtspunten uitvoering	
<ul style="list-style-type: none"> Delen van gazons omvormen naar kruidenrijk gras, ruigte of beplanting ter vergroting biodiversiteit (insecten); zie ook groenstructuurkaarten voor kansrijke locaties (Beleidsplan Openbaar Groen 2022-2031) Verrijken gazons met aanplant van (inheemse en verwilderende) bolgewassen (opstellen kaart met gewenste aanplantlocaties) Pilot uitvoeren ten aanzien van herfstblad: gevallen blad niet afruimen, maar mulchmaaien en ter plekke laten verteren (zie ook beheerplan) 		<ul style="list-style-type: none"> Bolgewassen van najaar tot juni niet meemaaien Maaien tot maximaal 0,5m¹ uit de stam van bomen/ obstakels (rest behoort tot bijmaaiwerk) Voorkomen van schade aan obstakels t.g.v. bijmaaien (bijv. stamvoet bomen, geverfde lichtmasten e.d.) Boomspiegels in gazon alleen bij jonge bomen (tot 5 jaar na aanplant) Besloten is het onderhoud van graskanten niet op beeld, maar op de vaste lage frequentie van 1x per jaar te blijven onderhouden (onderhoudsnuance). In de praktijk wijkt het beeld hierdoor plaatselijk relatief lang af van de vastgestelde onderhoudszonering (zie Beheerplan § 2.2). Echter heeft dit in het verleden nauwelijks ontevredenheid geleid 	

BIJLAGE 2-2: Zoneringskaarten kwaliteitsniveaus

BIJLAGE 2-3: Lijst beeldbepalende locaties

In de motie van 10 november 2020 (RA20.058) heeft de Raad opgedragen om bij inwoners, buurtverenigingen en dorpsraden te inventariseren welke ideeën zij hebben t.a.v. de relevante beeldbepalende elementen in de ruimtelijke omgeving die bijzondere aandacht behoeven bij groenonderhoud en -inrichting.

Onderstaande straten en locaties zijn in de gehouden open enquête via het inwonerspanel het meest genoemd als beeldbepalende locaties in de dorpskernen waar meer aandacht voor de inrichting en/of een hoger onderhoudsniveau als wenselijk werd gezien.

Bij het vaststellen van het Beleidsplan Openbaar Groen heeft de Raad besloten om – behoudens de centrumgebieden (A-kwaliteit) – de huidige **onderhoudskwaliteit** van de genoemde locaties niet te verhogen, maar te handhaven op B-kwaliteit. Wel is vastgesteld dat de beeldbepalende locaties prioriteit krijgen binnen de vervanging, zodat de **inrichtingskwaliteit** hoger wordt.

Straat (toe te voegen aan centra)	Aantal keer genoemd in enquête	Huidig	Gewenst
Wilhelminalaan Reusel (5541)	34	B	A
Groeneweg-Boegent Reusel (5541)	16	B	A
Zeegstraat Reusel (5541)	13	B	A
Schoolstraat Reusel (5541)	9	B	A
Kruisstraat Reusel (5541)	8	B	A
Lensheuvel Reusel (5541)	8	B	A
Mierdseweg Reusel (5541)	8	B	A
Kerkstraat Hooge Mierde (5095)	3	B	A
St. Cornelisstraat Hooge Mierde (5095)	3	B	A
Hoogstraat Hooge Mierde (5095)	2	B	A
Draaiboom Lage Mierde (5094)	4	B	A
Kloosterstraat Lage Mierde (5094)	4	B	A
Broekkant Lage Mierde (5094)	3	B	A
Willibrordlaan Hulsel (5096)	5	B	A
TOEGEVOEGD			
De Stad Hooge Mierde	-	B	A
Smidsstraat Hooge Mierde	-	B	A
Hogemierdseweg Lage Mierde	-	B	A
Vloeiend Lage Mierde	-	B	A

BIJLAGE 2-4: Soortenlijst beplanting buitengebied

Onderstaand volgt een overzicht van de soorten die zijn opgenomen in de [Rassenlijst Bomen](#). Per soort wordt aangegeven of deze onder de EU Richtlijnen¹⁵ valt. Deze lijst is vertrekpunt voor het toe te passen sortiment.

Naam	Richtlijn soort	Naam	Richtlijn soort	Naam	Richtlijn soort
Abies alba	✓	Larix x marchlinsii	✓	Rosa arvensis	
Abies grandis	✓	Ligustrum vulgare		Rosa canina	
Acer campestre		Lonicera periclymenum		Rosa corymbifera	
Acer platanoides	✓	Lonicera xylosteum		Rosa rubiginosa	
Acer pseudoplatanus	✓	Malus sylvestris		Rosa spinosissima	
Alnus glutinosa	✓	Myrica gale		Rosa tomentella	
Berberis vulgaris		Picea abies	✓	Rosa tomentosa	
Betula pendula	✓	Picea sitchensis	✓	Rubus fruticosus	
Betula pubescens	✓	Pinus contorta	✓	Salix alba	
Carpinus betulus	✓	Pinus nigra	✓	Salix aurita	
Castanea sativa	✓	Pinus sylvestris	✓	Salix caprea	
Clematis vitalba		Populus nigra	✓	Salix cinerea	
Cornus mas		Populus overig	✓	Salix pentandra	
Cornus sanguinea		Populus tremula	✓	Salix purpurea	
Corylus avellana		Populus trichocarpa	✓	Salix repens	
Crataegus laevigata		Populus x canadensis	✓	Salix triandra	
Crataegus monogyna		Populus x generosa	✓	Salix viminalis	
Crataegus x macrocarpa		Prunus avium	✓	Salix x fragilis	
Cytisus scoparius		Prunus padus		Sambucus nigra	
Euonymus europaeus		Prunus spinosa		Sambucus racemosa	
Fagus sylvatica	✓	Pseudotsuga menziesii	✓	Sorbus aucuparia	
Frangula alnus		Quercus cerris	✓	Taxus baccata	
Fraxinus excelsior	✓	Quercus petraea	✓	Thuja plicata	
Genista anglica		Quercus robur	✓	Tilia cordata	✓
Hippophae rhamnoides		Quercus rubra	✓	Tilia platyphyllos	✓
Ilex aquifolium		Rhamnus cathartica		Tsuga heterophylla	
Juniperus communis		Ribes nigrum		Ulex europaeus	
Larix decidua	✓	Ribes rubrum		Ulmus laevis	
Larix kaempferi	✓	Ribes uva-crispa		Viburnum opulus	

¹⁵ De Richtlijn heeft tot doel dat voor bosbouwkundig gebruik in de aangesloten lidstaten van een aantal zogenaamde 'EU-soorten' uitsluitend teeltmateriaal van een voldoende genetische kwaliteit conform EU-normen gecertificeerd in de handel gebracht mag worden.

BIJLAGE 2-5: Spelregels Samen Doen in groen

A. Spelregels meewerken in groen

- Meewerken kan voor die werkzaamheden die met handgereedschappen kunnen worden uitgevoerd (opruimen zwerfafval, handmatig onkruid verwijderen) en veilig kunnen worden uitgevoerd.
- Inrichting van groen blijft ongewijzigd, aanpassing alleen met instemming van gemeente.
- Alle overige onderhoud (snoeien, vervangen etc.) blijft de gemeente doen.
- Er mogen geen chemicaliën worden gebruikt.
- Over eventueel vrijkomend groen- en grijsafval worden afspraken op maat gemaakt (bv. wel/niet ophalen verzameld afval, ter beschikking stellen hulpmiddelen etc.).

B. Spelregels voor adoptie van groen

- Het terrein blijft openbaar toegankelijk. Er mag geen hek omheen geplaatst worden en anderen mag de toegang niet worden ontzegd.
- De grond is en blijft eigendom van de gemeente.
- Boomonderhoud (m.u.v. vormbomen <3m1) komt niet in aanmerking voor deze overeenkomst.
- Het is mogelijk dat er kabels en leidingen in de grond liggen. Het kan voorkomen dat in het geval van onderhoudswerkzaamheden (een deel van) het plantsoen gerooid moet worden. Er vindt dan herstel plaats.
- Er mogen geen chemicaliën worden gebruikt.
- Er wordt rekening gehouden met eventueel aanwezige beschermde planten en dieren op dusdanige wijze dat zij behouden kunnen blijven. In de broedperiode (globaal van half maart tot half juli) moet specifiek rekening worden gehouden met broedende vogels.
- Er moet zorgvuldig worden omgegaan met aanwezige bomen in het groen. Boomwortels of boomstammen of - kronen mogen niet beschadigd raken.
- Als er wijzigingen worden aangebracht in soorten beplanting, dan moet dit besproken en overeengekomen worden met de gemeente. Niet alle beplanting is geschikt voor het openbaar groen.
- Bij een eventueel overeengekomen herinrichting wordt samen bekeken in hoeverre in het kader van Samen Doen de gemeente hierin kan faciliteren.
- Grote hoeveelheden vrijgekomen groenafval uit geadopteerde plantvakken kan op verzoek incidenteel door gemeente worden opgehaald.
- De gemeente behoudt het recht voor om werkzaamheden in het stuk groen uit te laten voeren of de adoptie te beëindigen.
- Als minimum voor de onderhoudskwaliteit geldt de norm volgens de zoneringskaarten (bijlage 2-2).
- Gemeente en participanten waarborgen de continuïteit met de intentie om de participatie-overeenkomst minimaal 5 jaar in stand te houden.

@ **Actie:** Nagaan onder welke voorwaarden vrijwilligers voor groenadoptie onder de VNG-vrijwilligerspolis vallen.

BIJLAGE 2-6: Omgaan met invasieve exoten

Bronnen: [Plan van aanpak](#) provincie Noord-Brabant, [Kennisnetwerk](#) invasieve soorten, [Praktijkadvies](#) Invasieve exotische planten, struiken en bomen (VBNE)

1. Invasieve soorten en exoten

Planten, dieren of andere organismen die van nature niet in Nederland voorkomen, kunnen schadelijk zijn voor de natuur. Deze soorten kunnen zich soms zo snel vermeerderen dat zij de van nature wel voorkomende soorten verdringen. Dit zijn de zogenaamde invasieve exoten. De schade die invasieve exoten veroorzaken, is een Europees probleem. Om dit probleem zo effectief mogelijk aan te pakken is een Europese verordening ontwikkeld. Hierin staan een aantal ge- en verboden om schade in de Europese Unie zoveel mogelijk te voorkomen. Onderdeel van de verordening is de [Unielijst](#). De provincies zijn verantwoordelijk voor de aanpak (eliminatie of beheersingsstrategie) van de soorten op deze lijst.

De provincie Noord-Brabant heeft eind 2020 het [Plan van aanpak invasieve exoten](#) Noord-Brabant vastgesteld, waarin is uitgewerkt op welke manier Gedeputeerde Staten uitvoering geven aan haar wettelijk opgelegde taak tot bestrijding van deze invasieve exoten. Ook de invasieve exoten die niet op de Europese lijst staan maar wel problematisch aanwezig zijn, de zogenaamde Brabantse zorgsoorten, zijn hierin meegenomen. De rol van de provincie bij deze soorten is hier vooral faciliterend. Er wordt een [subsidieregeling](#) in het leven geroepen voor bestrijding in Natura 2000-terreinen of het Natuurnetwerk Brabant.

Wat is een invasieve exoot?

Er worden verschillende definities gehanteerd over wat precies een invasieve exoot is. De definitie zoals in artikel 1.1 van de Wet natuurbescherming is opgenomen luidt als volgt:

Invasieve exoten zijn: exoten die wanneer zij zich gevestigd hebben of zouden vestigen in de Nederlandse natuur:

- a. Een gevaar kunnen opleveren voor het voortbestaan van dier- of plantensoorten die van nature in Nederland voorkomen.
- b. Of een aanmerkelijke verslechtering kunnen veroorzaken van omstandigheden die voor het voortbestaan van soorten als bedoeld in onderdeel a noodzakelijk zijn.

De aan de provincies toegekende uitvoeringstaak is gebaseerd op grond van artikel 3.30a Besluit natuurbescherming en de in bijlage 10 van de regeling benoemde soorten.

Voorkomende soorten

In de gemeente komen de onder andere de volgende invasieve (zorg)soorten voor die in meer of mindere mate invloed hebben op het beheer van het openbaar groen:

- Aziatische duizendknopen.
- Reuzenberenklauw.
- Reuzenbalsemien.
- Knolcyperus.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor invasieve soorten wanneer zij voorkomen in de door haar te beheren eigendommen. Dit betreft niet alleen het openbaar groen, bos- en natuurterreinen maar ook watergangen en particuliere terreinen. Dit vraagt om een gezamenlijke aanpak van gemeente, terreinbeheerders en particulieren.

Voor de invasieve exoten waarvoor de provincie de verantwoording draagt voor eliminatie (artikel 17 en/of enkele artikel 19a soorten) wordt door of in opdracht van de provincie een draaiboek opgesteld. Hierin staat op welke wijze wordt omgegaan met meldingen van waarnemingen, het doen van nader onderzoek naar het voorkomen ervan, de wijze waarop en door wie uitvoering wordt gegeven aan de eliminatieverplichting. Doel is het zo snel mogelijk en met de meest directe methode definitief verwijderen van aangetroffen exemplaren van de soort uit de natuurlijke omgeving.

2. Aziatische duizendknopen

In Nederland komen drie soorten Aziatische duizendknopen algemeen voor: de Japanse duizendknoop, de Sachalinse duizendknoop en de Boheemse duizendknoop. Alle drie deze soorten zijn zeer invasief en veroorzaken schade aan natuur, infrastructuur, openbaar groen en bouwwerken. Verspreiding van duizendknopen in openbaar groen vindt ook plaats door maaiwerkzaamheden en grondverzet.

Aziatische duizendknopen zijn (nog) niet opgenomen op de Europese lijst van invasieve exoten (Unielijst). Actieve inzet op beheersing van deze soort is niet wettelijk voorgeschreven. Er is wel een Landelijk protocol voor het omgaan met Aziatische duizendknopen, zie de speciale website¹⁶ over duizendknopen.

Beheersing (uitbreiding voorkomen)

Op bepaalde locaties waar deze plant voorkomt in de openbare ruimte is bestrijding of inzetten van maatregelen om uitbreiding te voorkomen (beheersing) wenselijk. Voor locaties op particulier

¹⁶ <https://bestrijdingduizendknoop.nl/beslisboom/>

terrein is de gemeente niet direct verantwoordelijk. In het licht van beheersing van deze soort is het wel verstandig om er voorlichting over te geven (denk ook aan grensgevallen).

Soort of soortgroep	BIJLAGE 2 Schematische weergave Plan van aanpak Invasieve exoten Noord-Brabant (Niet-Unielijstsoorten)						
	Niet-unielijst		Aanpak Brabant	Maatregelen		Uitvoering (primair)	Rol provincie
	Eliminatie	Beheer		Masterplan + Factsheets NWWA	+Andere docu/plan		
Landplanten							
Fluweelboom (en overige populaties woekerende tuin- en cultuurplanten)		X	VV/E	FS	RA	GE/B	Subsidierегeling/Beslisboom
Trosbosbes		X	B	FS	RA	GE/B	Subsidierегeling/Beslisboom
Aziatische duizendknopen		X	B	FS	Landelijk Protocol	GE/B	Subsidierегeling/Beslisboom

Uitsnede uit [Plan van aanpak provincie Noord-Brabant](#)

De gemeente heeft zich recent (oktober 2021) aangesloten bij een regionaal samenwerkingsverband dat in beginsel de komende vijf jaar de duizendknopen in het stroomgebied van de Reusel wil bestrijden. Dit project zal een leerproces zijn voor samenwerking bij het bestrijden en/of beheren van plaagsoorten.

Maatregelen

De Aziatische duizendknoop is door zijn groeikracht en relatieve ongevoeligheid voor bestrijdingsmiddelen moeilijk te bestrijden op plekken waar hij eenmaal goed gevestigd is. Er is geen bewezen meest effectieve methode om de Aziatische Duizendknoop te bestrijden. Bestrijding (lees beheersing) in Reusel-De Mierden is voorlopig gebaseerd op inzet van verschillende methoden om deels proefondervindelijk tot de lokaal meest effectieve en efficiënte methode te komen. Landelijk veel toegepaste methoden zijn:

- **Frequent handmatig uittrekken.** Dit wordt toegepast in het geval er sprake is van een kleine haard, die zich bevindt in andere beplanting. Afval afvoeren bij het restafval (nooit bij groenafval of composteren).
- **Afgraven** (grond zeven en wortelstokken afvoeren) en met schone grond aanvullen, inzaaien met graszaad en meerdere jaren (> 7 jaar) als gazon beheren. Door frequent te maaien¹⁷ worden eventuele uitlopers van achtergebleven wortelstokken uitgeput. Kan er niet worden gemaaid, dan handmatig nieuwe scheuten verwijderen.
- **Elektrocyde**¹⁸ waarbij elektrische lading door de stengel en de wortel van de plant wordt gestuurd. Door de warmte die daarbij ontstaat wordt de wortel van de plant gekookt. Hiermee kan zeer selectief worden gewerkt en is er geen risico op nevenschade aan omliggende groen.
- **Kneuzen of knippen** waarbij de plant meerdere malen per jaar bovengronds wordt afgeslagen of afgeknipt, gericht op het beheersen en uitputten van de planten.

¹⁷ Waarbij erop gelet moet worden dat afgemaaide stukken plant niet alsnog worden verspreid!

¹⁸ Lees meer op bestrijdingduizendknoop.nl

De locaties die zijn behandeld registreren (op kaart) laten staan en deze blijven monitoren. Zie ook de [beslisboom](#) met factsheets uit het landelijke protocol.

3. Reuzenberenklauw

Reuzenberenklauw komt oorspronkelijk voor in het bergachtige gebied van zuidwest Azië (de Kaukasus). In Nederland is de soort ruim 150 jaar geleden als sierplant geïntroduceerd en is daarna op grote schaal verwilderd. Reuzenberenklauw groeit voornamelijk op zonnige tot licht beschaduwde plaatsen op vochtige, voedselrijke gronden.

Door de snelle groei in het vroege voorjaar en het gesloten bladerdek, verdringt de reuzenberenklauw inheemse plantensoorten. Oevers en taluds worden instabieler doordat de plant de ondergroei verdringt, vooral in de winterperiode als de bodem onbedekt is. Dan kan erosie optreden. De plant scheidt bij beschadiging stoffen ([furocoumarinen](#)) af die onder invloed van zonlicht brandblaren op de huid veroorzaken, ook bij huisdieren.

Beheersing (uitbreiding voorkomen)

Ook voor de reuzenberenklauw geldt dat de aanpak gericht is op het voorkomen van verspreidingen (beheersing). Zie ook [leidraad](#) beheer reuzenberenklauw.

BIJLAGE 1	Schematische weergave Plan van aanpak Invasieve exoten Noord-Brabant (Unielijstsoorten)								
	Soort of soortgroep	Status			Aanpak Brabant	Maatregelen		Uitvoering (primair)	Uitwerking via
		art 17 eliminatie	art 19a eliminatie	art 19b beheer		Masterplan + Factsheets NVWA	+Andere docu/plan		
voorkomend in Brabant (Sept 2020)									
Landplanten									
Reuzenbalsemien			X	B	FS -		GE/B	Beslisboom	
Reuzenberenklauw			X	B	FS -		GE/B	Beslisboom	

Maatregelen

De meeste gangbare beheermethoden zijn gericht op het regelmatig verwijderen van de bovengrondse delen van de plant. De methoden moeten jaren worden toegepast tot de zaadbank is uitgeput. Alleen verwijderen van de bloemschermen geeft, ook op langere termijn, niet het gewenste resultaat.

In de praktijk blijken er 10 tot 12 jaar na de start van de bestrijding nog zaden te ontkiemen. Voor een succesvolle plaatselijke bestrijding moet de zaadbank uitgeput worden. Door **bloei te voorkomen** wordt de zaadbank niet aangevuld met verse zaden en wordt de zaadbank geleidelijk uitgeput door kieming en rotten van zaden.

Bovengronds bestrijden (maaïen of begrazen) van de reuzenberenklauw is van belang vanwege het voorkomen van zaadvorming. Bovengronds bestrijden vraagt per behandeling veel minder

capaciteit dan handmatig **ondergronds bestrijden** (uitsteken of frezen). Het aantal gevestigde planten wordt door bovengronds bestrijden geleidelijk gereduceerd door sterfte maar een deel van de planten blijft terugkomen na afmaaien of begrazen totdat ze gebloeid hebben. Belangrijk aandachtspunt bij bovengronds bestrijden is dat dit moet gebeuren voordat de bloemschermen gevormd zijn (mei-juni), om zo noodrijping van afgemaaide bloemschermen (en dientengevolge alsnog zaadverspreiding) te voorkomen.

De zaadbank kan ook aangevuld worden vanuit andere gebieden. Bij bestrijding langs watergangen is het daarom zaak om bovenstrooms met de bestrijding te beginnen, anders is het dweilen met de kraan open. Draag altijd **beschermende kleding** die het hele lichaam bedekt (laarzen, handschoenen en regenpak). Ook de ogen moeten goed beschermd zijn.

4. Reuzenbalsemien

Reuzenbalsemien groeit op zeer veel verschillende plaatsen zoals op oevers van meren, beken en rivieren, in weides, bermen, plantsoenen en bosranden. Door zijn explosieve groei worden niet alleen inheemse plantensoorten verdrongen en verstikt, maar ook de fauna die erin leeft. Daarnaast vormt het een risico voor de waterveiligheid. Maaien of uittrekken zijn zeer effectieve methoden voor de bestrijding van reuzenbalsemien

Beheersing (uitbreiding voorkomen)

Ook voor de reuzenbalsemien geldt dat de aanpak gericht is op het voorkomen van verspreidingen (beheersing). Zie ook [netwerk](#) invasieve exoten.

Maatregelen

De soort is in een gebied binnen een jaar vrijwel geheel uit te roeien, als voorkomen wordt dat de planten tot zaadzetting komen (binnen dat groeiseizoen). Aangezien het zaad van reuzenbalsemien maximaal 18 maanden kan overleven en meestal korter, zal het namelijk slechts zelden twee winters overleven. De bestrijdingsaanpak voor reuzenbalsemien is daarmee relatief eenvoudig maar arbeidsintensief. De bestrijding kan op twee manieren:

- Door machinaal te maaien bij grote hoeveelheden planten.
- Door handmatig te maaien en uit te trekken bij kleine populaties en op moeilijk bereikbare plekken.

De vegetatie moet zorgvuldig en kort boven het maaiveld worden afgemaaid. Reuzenbalsemien die hoger is afgesneden, beschadigd of platgedrukt, groeit vaak opnieuw uit. De timing van de maatregelen is daarnaast van groot belang; wordt te vroeg gemaaid, dan lopen de planten opnieuw uit maar bij een te late maaironde heeft de plant reeds zaad verspreid en ontkiemen deze. Afhankelijk van de weersomstandigheden in het voorjaar, moet de bestrijding tussen eind mei en eind juni plaatsvinden.

5. Knolcyperus

Knolcyperus is een hardnekkig onkruid dat alleen met veel inzet kan worden ingedamd. Daarbij kan de methode van 'uitputting', 'afgraven/begraven' en/of 'directe doding' worden toegepast, zie verder website RVO voor alle bestrijdingsmethoden.

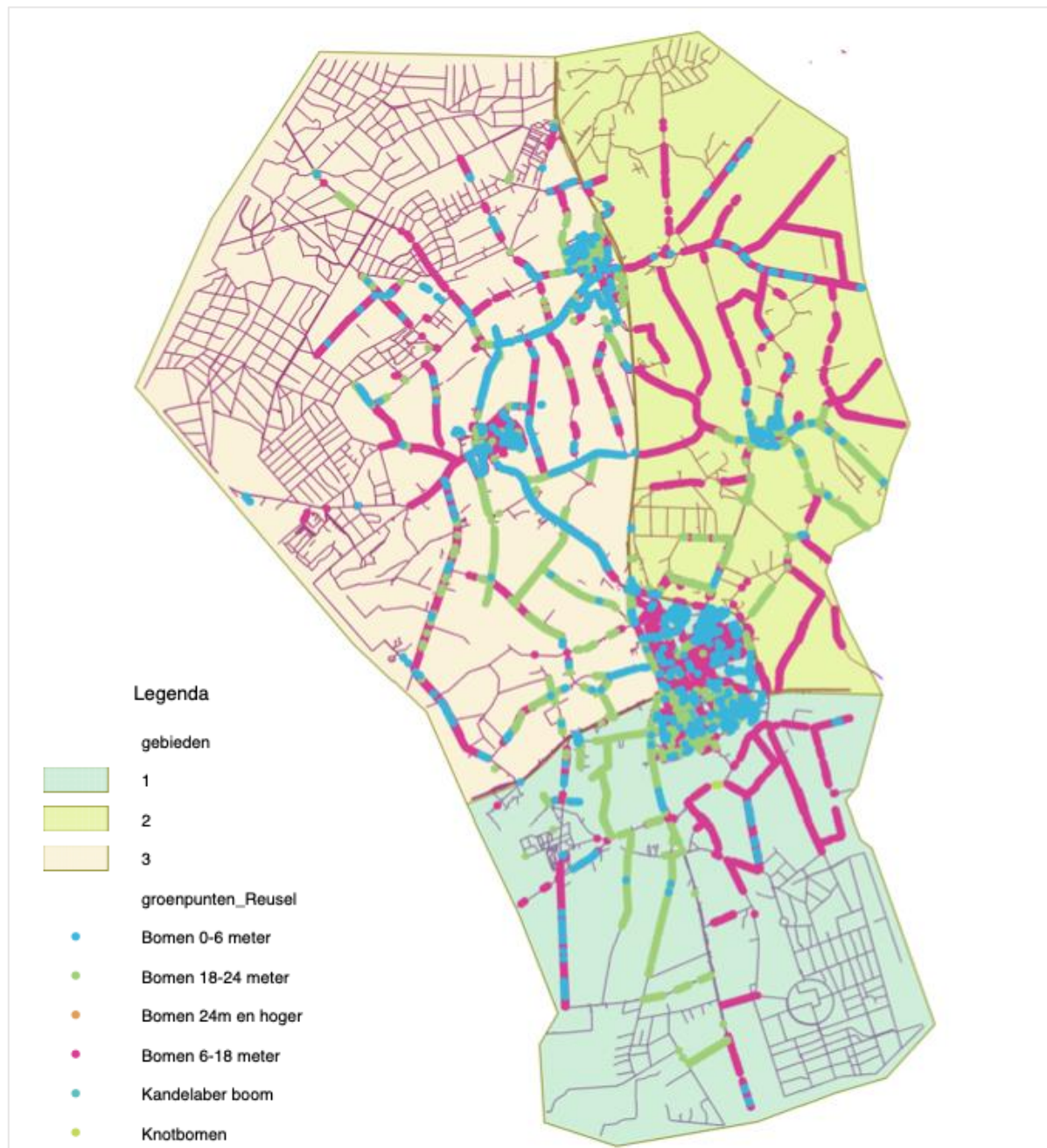
Percelen landbouwgrond kunnen besmet raken via plantgoed en pootgoed. Bovendien kan het onkruid worden overgebracht via werktuigen met aanhangende grond. Partijen die met knolcyperus zijn besmet, zijn waardeloos en moeten worden vernietigd. Het teeltvoorschrift moet de vermeerdering en verspreiding voorkomen, en daarmee problemen bij de export van voortkweekingsmateriaal (bijvoorbeeld bloembollen, planten en poot aardappelen). In 2019 waren gemeente Reusel-De Mierden 11 percelen (ruim 17 ha) aangewezen met teeltverboden.

De NAK voert de teeltverboden uit en controleert hierop. De gebruiker van het perceel moet maatregelen nemen om de knolcyperus te vernietigen en verspreiding tegen te gaan. Bovendien gelden maatregelen voor het gewas dat op het veld staat, op het moment dat de knolcyperus wordt aangetroffen.

BIJLAGE 3-1: Kaart snoeicyclus bomen

Bron: Bijlage 4, Bomenbeleidsplan Gemeente Reusel-De Mierden 2014

BIJLAGE 3-2: Begrippen snoeien van bomen

Bron: *Normeninstituut Bomen*

BOMENPOSTER

SNOEIEN BOMEN

TIJDELIJKE KROON BEGELEIDINGSSNOEI

TIJDELIJKE KROON
BEGELEIDINGSSNOEI

TIJDELIJKE KROON
BEGELEIDINGSSNOEI

PROBLEEMTAKKEN TIJDELIJKE KROON

DOUBLE TIP
LEUNENDE TAK
BELEGGING VAN DE DOORGANG

BEGELEIDINGSSNOEI ONDERHOUDSSTAAT

Aanvaard:
vrij van probleemtakken

Regulier:
reguliere snoei-ingreep
(20 - 25%)

Achterstallig:
verzwaaide snoei-ingreep
(30 - 40%)

Verwaarloosd:
gefaseerde snoei-ingreep
(meerdere snoei-beurten)

Indien het gewenste eindbeeld niet bereikbaar is, dan aanvullend vermijden: 'onbereikbaar of onherstelbaar kroonbed'

OPKROONHOOGTE TAKVRIJE STAM

BLIJVENDE KROON
ONDERHOUDSSNOEI
4,5 M + m.v.
TIJDELIJKE KROON
BEGELEIDINGSSNOEI
ACTUELE
OPKROONHOOGTE
TIJDELIJKE & BLIJVENDE KROON

Niet vrij uitgroeiende boom: (laan)boom waaraan in het kader van snoei specifieke omgevingsvoorwaarden zijn gesteld en waarbij een vrije doorgang en een daaraan gerelateerde takvrije stam zijn voorgeschreven.

STREEFWAARDE & MAXIMALE OPKROONHOOGTE

STREEFWAARDEN 2,1 2,1 MAX 3,1
2,1 2,1 2,1
VERBODENDE KROONSTAM

WETTELIJKE VRIJE DOORGANG

2,5 M + m.v. 4,5 M + m.v.

Wettelijke vrije doorgang (richtlijn):
Fiets-/voetpaden: 2,5 m +m.v.
Rijwegen: 4,5 m +m.v.

In parken, tuinen of brede groenstroken kan ook sprake zijn van vrij uitgroeiende bomen. Bij een vrij uitgroeiende boom zijn in het kader van snoei geen of minder specifieke omgevingsvoorwaarden gesteld en is er doorgaans alleen sprake van gerichte onderhoudssnoei.

BLIJVENDE KROON ONDERHOUDSSNOEI

BLIJVENDE KROON
ONDERHOUDSSNOEI

PROBLEEMTAKKEN ALGEMEEN

- **Takken** die de veiligheid van de omgeving in gevaar brengen, zoals dood hout, plakoksels, (ernstig) beschadigde takken, mechanisch overbelaste takken etc.
- **Takken** die de wettelijke vrije doorgang belemmeren.
- **Takken** die de functie van openbaar straatmeubilair en voorzieningen ernstig hinderen.
- **Takken** die obstakels, kunstwerken en gabels (kunnen) raken.
- **Takken** die de functionaliteit of het beoogde eindbeeld van de boom negatief beïnvloeden.

CORRECTE ZAAGSNEDE

TEK
TAKKOP
SOM

DEEL VAN
TAKKOP
DEEL VAN
TAKKOP
NIEUW VOEGD
TAKKOP

✓ ZAMENKOMEN
VERBODENDE
VERBODENDE

Over ons: [www.stadswerk.nl](#)

NORM
INSTITUUT
BOMEN

vhg
vereniging
van
hogeropgevoede
tuiniers

IPC
INSTITUUT
CONSERVATIE
TUINRIJKE
TUINRIJKE

Hogeschool
VHL
University of Applied Sciences

PROFES-
SIONEL
GROEN
KEUR®

Kijk voor meer info op
www.bomenposter.nl

BIJLAGE 3-3: Wegingsfactoren voor kap van bomen

Bron: Bijlage 6, Bomenbeleidsplan Gemeente Reusel-De Mierden 2014. Bij het al dan niet verlenen van toestemming voor het kappen van bomen worden de onderstaand factoren meegewogen, dit in aanvulling op de in de Verordening Fysieke Leefomgeving (VFL) genoemde criteria bij artikel 3.6.1.1 lid 4.

- de **natuurwaarde** van de houtopstand. Hiervan is in ieder geval sprake als:
 - de houtopstand een schuil- of broedplaats biedt aan fauna;
 - de houtopstand foerageergelegenheid (voedsel) biedt aan fauna;
 - de houtopstand een belangrijke zaadbron is voor een autochtoon ras (genetische waarde);
 - de houtopstand huisvesting biedt aan beschermde flora;
 - de houtopstand op zichzelf natuurwaarde heeft (onderdeel van een bos of gemeentelijke en/of landelijke verbindingszone) en aan die natuurwaarde afbreuk wordt gedaan wanneer de houtopstand wordt geveld.
- de **landschappelijke waarde** van de houtopstand. Hiervan is in ieder geval sprake als:
 - de houtopstand typerend is voor de lokale omstandigheden, bepaald door bodemgesteldheid, waterhuishouding of cultuurhistorisch (lanen, restant bosje, houtwal, solitaire boom) of
 - de houtopstand onderdeel is van een belangrijke verbinding (verkeersgroen).
- de waarde van de houtopstand voor **dorpsschoon**. Hiervan is in ieder geval sprake als:
 - de houtopstand een onderdeel is van een beschermd dorpsgezicht;
 - de houtopstand een onderdeel is van een rijksmonument of een gemeentelijk monument; of de houtopstand bijzonder en/of zeldzaam is (hoogte, dikte, vorm, leeftijd, soort);
 - de houtopstand karakteristiek is voor een straat/wijk;
 - de houtopstand onderdeel is van het straat-/laanbeeld;
 - de houtopstand karakteristiek is voor de plek (ensemblewaarde);
 - de houtopstand een onderdeel is van een groenbeleidsplan, beeldkwaliteitsplan, groenbeheerplan, structuurplan of een andere planologische maatregel.
- de **beeldbepalende waarde** van de houtopstand. Hiervan is sprake als:
 - de houtopstand het woongenot op buurt- of straatniveau vergroot.
- de **cultuurhistorische waarde** van de houtopstand. Hiervan is in ieder geval sprake als:
 - de houtopstand aangegeven is op de lijst van monumentale bomen;
 - de houtopstand een rol speelt in de geschiedenis van de omgeving;
 - de houtopstand een herdenkingsboom is (geplant ter gelegenheid van een belangrijke gebeurtenis (bijvoorbeeld geboorte prins/prinses, huwelijk of jubileum)).
- de waarde van de houtopstand voor **recreatie en leefbaarheid**. Hierbij wordt gekeken naar:
 - de conditie van de houtopstand;
 - de stabiliteit/breukvastheid (wortelstelsel/stam/kroon) van de houtopstand;
 - of de houtopstand een onlosmakelijk onderdeel van het geheel vormt;
 - of de houtopstand een waarde heeft voor de recreatie.

BIJLAGE 3-4: Bomen Effect Analyse

Bron: Bijlage 8, Bomenbeleidsplan Gemeente Reusel-De Mierden 2014

Verplichte inhoudseisen: bomen effect analyse (BEA)-standaard

Inleiding

- Aanleiding opstellen BEA
- Vraagstelling of probleemstelling opdrachtgever
- Standaardvraag BEA: kan de boom duurzaam behouden blijven?
- Situatie en uit te voeren werk

Beoordeling

- Kwaliteit van de houtopstand
 - Beleidsstatus
 - Visuele boomcontrole
 - Toekomstverwachting in onveranderde of verbeterde omstandigheden
- Fase waarin project zich bevindt
 - Onomkeerbare besluiten
- Gevolgen werk voor boom
 - Per bouwonderdeel of –fase
 - Bovengronds en ondergronds
- Alternatieven voor de uitvoering van het werk
 - Meest boomvriendelijke alternatief

Conclusie

- Duurzaam behoud boom op standplaats is mogelijk/onmogelijk
 - Mogelijk: randvoorwaarden uitvoering en aanbevolen/noodzakelijke beschermende maatregelen (per bouwfase)
 - Onmogelijk: eventueel alternatieve boommaatregelen
- Eindoordeel vraag/probleem opdrachtgever

Aanbevelingen

- Nader onderzoek
- Controle

Zie voor een uitgebreide [checklist](#)

BIJLAGE 3-5: Wettelijke uitzonderingen houtopstanden

Bron: Wet natuurbescherming, § 4.1. Houtopstanden en artikel 3.6.1.1 lid 2 in de Verordening Fysieke Leefomgeving ([VFL](#)).

Artikel 4.1

Het bepaalde bij en krachtens deze paragraaf heeft geen betrekking op:

- a. houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom;
- b. houtopstanden op erven of in tuinen;
- c. fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- d. naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- e. kweekgoed;
- f. uit populieren of wilgen bestaande:
 - 1°. wegbepantingen;
 - 2°. bepantingen langs waterwegen, en
 - 3°. eenrijige bepantingen langs landbouwgronden;
- g. het dunnen van een houtopstand;
- h. uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande bepantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
 - 1°. ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - 2°. bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per bepantingseenheid, zijnde een aaneengesloten bepanting die niet wordt doorsneden door onbepante stroken breder dan twee meter, en
 - 3°. zijn aangelegd na 1 januari 2013.

BIJLAGE 3-6: Werken rond bomen

Bron: Norminstituut Bomen

BOMENPOSTER WERKEN ROND BOMEN

OPSLAG, PARKEREN EN TRANSPORT

1 Randvoorwaarden moeten worden uitgewerkt in een goedgekeurd Werkplan!

GRAVEN, OPHOGEN EN ANDERE BODEM-BEWERKINGEN

1 Randvoorwaarden moeten worden uitgewerkt in een goedgekeurd Werkplan!

Kabelgoten, mantelbuizen en gestuurd boren bieden soms een goed alternatief. Let bij grond- en graafwerkzaamheden ook op kabels en leidingen (KLIC-melding, WION).

KWETSBARE BOOMZONE

1 Werkzaamheden en de opslag van materiaal en materieel zijn binnen de KWETSBARE BOOMZONE alleen toegestaan MET TOESTEMMING (goedgekeurd Werkplan).

RANDVOORWAARDEN EN EISEN

- Plaats een niet-verplaatsbare fysieke bescherming rond de boom (vanaf 10 cm tot minimaal 2 m boven het maaiveld) en markeer deze als beschermd boomeigebied.
- Binnen elke kwetsbare boomzone zijn de uitvoering van werkzaamheden en de opslag van materiaal en materieel alleen toegestaan met toestemming via een door de opdrachtgever of directie goedgekeurd Werkplan.
- Binnen elke kwetsbare boomzone gelden randvoorwaarden die uitgewerkt moeten zijn in het goedgekeurde Werkplan. Deze randvoorwaarden worden in de regel opgesteld aan de hand van een Bomen Effect Analyse (BEA).
- Het Werkplan vermeldt gedetailleerd (per boom) wanneer, op welke wijze, volgens welke randvoorwaarden en met welk materieel en welke hulpmiddelen werkzaamheden binnen de kwetsbare boomzone moeten worden uitgevoerd.
- Werkzaamheden mogen de duurzame instandhouding van de boom nooit in gevaar brengen.
- Graafwerkzaamheden binnen de kwetsbare boomzone zijn uitsluitend toegestaan met toestemming via het goedgekeurde Werkplan.

Stam Ø	Minimale graafafstand vanuit het hart van de stamvoet	Eenzijdige wortelontwikkeling of scheefstaande boom (trekzijde)
20 cm	> 1,25 m	2,0 m
40 cm	> 1,50 m	2,5 m
60 cm	> 1,75 m	3,0 m
80 cm	> 2,25 m	3,5 m
100 cm	> 2,50 m	4,0 m
150 cm	> 3,50 m	5,0 m

1 Kwetsbare boomzone = Kroonprojectie + 1,5 meter
Kijk voor aanvullende informatie over randvoorwaarden en een goedgekeurd Werkplan op: www.bomenposter.nl

BRONBEMALING EN VERANDERINGEN IN GRONDWATERSTAND

1 Randvoorwaarden moeten worden uitgewerkt in een goedgekeurd Werkplan!

VLOEISTOFFEN EN GASSEN

Bodemvreemde gassen en vloeistoffen kunnen grote schade veroorzaken aan de groeiplaats van een boom.
Houd gassen en vloeistoffen, maar ook cementmolens en (water)afvoeren, op grote afstand van de kwetsbare boomzone!

SNOEIWERKZAAMHEDEN

Het snoeien van bomen is alleen toegestaan met toestemming van de opdrachtgever of directie, ook wanneer er enkel sprake is van een gebroken of beschadigde tak.

Deze uitgave van Stadswerk is het stamnd getuigen dankzij

Kijk voor meer info op www.bomenposter.nl

BIJLAGE 3-7: Matentabel bomen

Deze matentabel geldt als richtinggevend voor toepassing van bomen in de openbare ruimte in nieuwe situaties (stedelijke uit- en inbreidingen). Bij aanpassingen in bestaande situaties gelden de richtlijnen in de matentabel als 'na te streven waarden'. Bestaande situaties kennen namelijk meer ruimtelijke beperkingen, waardoor maatwerk nodig is om – in afstemming met de andere vakdisciplines – te komen tot een integraal afgestemde inrichting van de openbare ruimte. Het doel is in alle gevallen om tot een voor de gehele openbare ruimte een duurzaam en efficiënt te onderhouden inrichting te komen.

Gemeentelijk uitgangspunt is om alleen bomen aan te planten mits dit binnen het straatprofiel mogelijk is of op reële wijze mogelijk is te maken. Voorop staat dat de aan te planten bomen zowel ondergronds als bovengronds de ruimte krijgen die past bij de gewenste levensduur.

Vaktechnisch wordt er onderscheid gemaakt tussen 'plantgat' en 'groeiplaats'. Plantgat is het gat dat je maakt om de boom te planten. De groeiplaats is het gehele vak/gebied dat bestemd is voor de boom. Een groeiplaats kan door gebruik te maken van bijvoorbeeld bomenzand¹⁹ ook onder de verharding doorlopen zonder dat de boomwortels overlast veroorzaken. Voorkeur blijft altijd uitgaan naar volledig onbestrate robuuste groeiplaatsen bestaande uit teelaarde.

Een plantgat van circa 1x1x1m met goede bomengrond²⁰ biedt – afhankelijk van de toegepaste boomsoort - gemiddeld genomen voldoende groeiruimte voor 1-4 jaar. Door bij aanleg ook ruimte voor een ruimere ondergrondse groeiplaats te maken kan de levensduur in verhouding worden verlengd. De meest eenvoudige oplossing is het aanbrengen van bomenzand op plaatsen waar wortels onder verharding mogen groeien. Dit zorgt bij aanleg voor enige meerkosten per boom, maar verdient zich op termijn terug.

¹⁹ Bomenzand is een mengsel van schoon, eentoppig zand en groencompost. Het heeft speciale eigenschappen waarin bomen goed kunnen wortelen. De grond kan worden verdicht en bestraat voor 'lichte' verhardingen.

²⁰ Bomengrond is een rijkere teelaarde voor het planten van bomen in open grond. Het verschil met teelaarde is het hogere percentage organische stof en een hoger gehalte aan voedingsstoffen.

MATENTABEL BOMEN (vrij uitgroeiend)

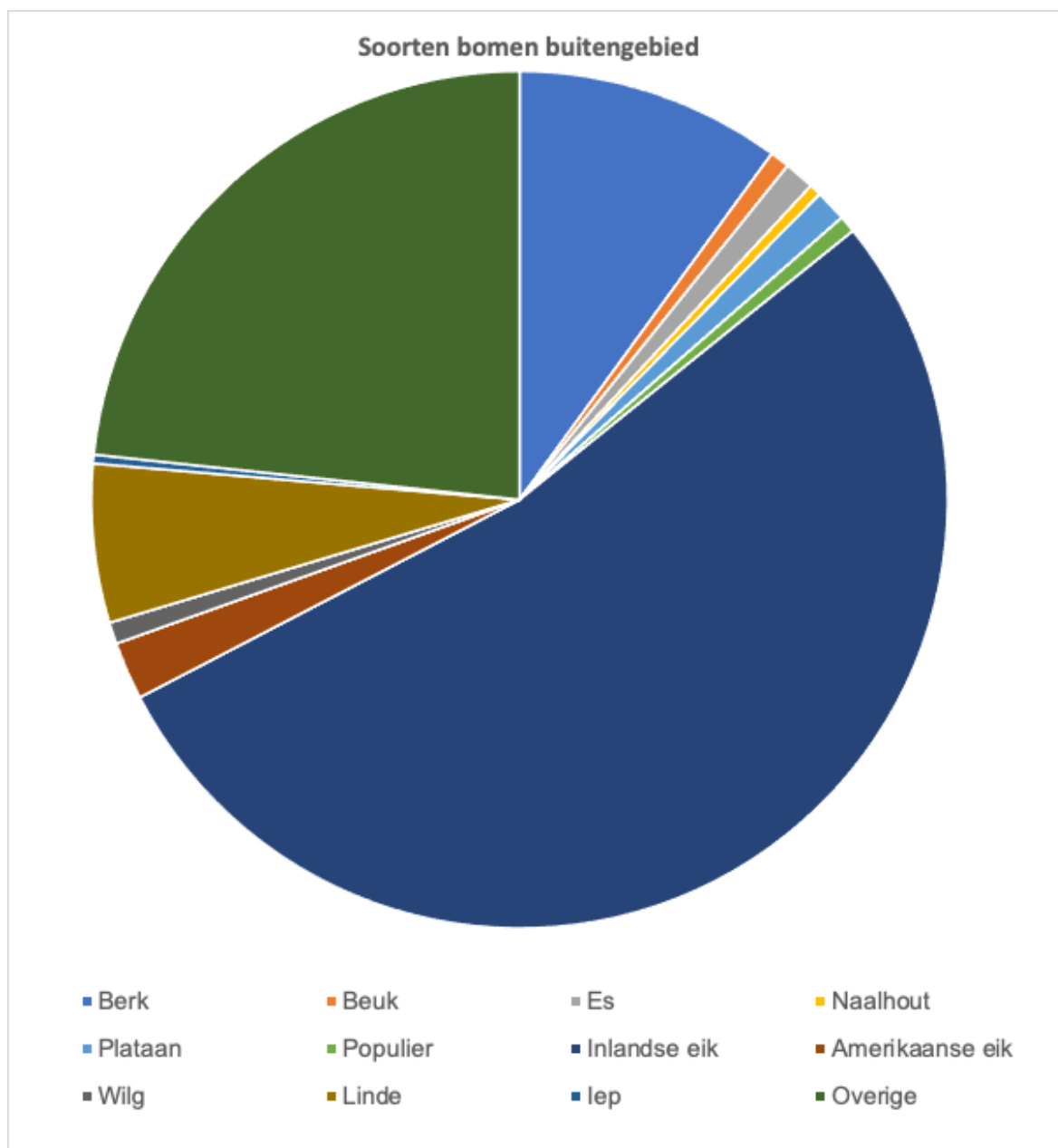
Onderwerp	1 ^e grootte	2 ^e grootte	3 ^e grootte
Hoogte	>12 m ¹	6-12 m ¹	<6m ¹
Kroondiameter	>8 m ¹	4-8 m ¹	<4m ¹
Stamdoorsnede	0,50-1,20 m ¹	0,40-0,60 m ¹	0,20-0,50 m ¹
Afstand hart stam tot gevel ¹	>7 m ¹	>5 m ¹	>2,5 m ¹
Bewortelbare ondergrondse ruimte ²	>25 m ³	>15 m ³	>10m ³
Oppervlakte plantvak of – sleuf bij bomen in verharding	25 m ² of >3m ¹	15 m ² of >2 m ¹	10 m ² of > 1,5 m ¹
Plantmaat nieuwe boom	18/20	18/20	18/20
Afstand ⁴ lichtmast tot hart stam	4 m ¹	4 m ¹	4 m ¹
Afstand hart stam tot erfgrans ⁵	0,50 m ¹	0,50 m ¹	0,50 m ¹
Afstand stamvoet tot inrit	2 m ¹	2 m ¹	2 m ¹
Afstand hart stam tot hart kabels/leidingen en rioleringen ⁶	1 m ¹	1 m ¹	1 m ¹
Voor de maatvoering ten aanzien van vrije doorgang en maximale opkroonhoogtes zie § 3.2 (tabel 3.2.2)			
¹ hanteer als vuistregel 50% + 1 meter van de verwachte kroondiameter van de toe te passen boomsoort.			
² benodigde groeiruimte voor tenminste 25 jaar; vuistregel 1-0,5-0,25 m ³ groeiruimte per jaar voor respectievelijk 1 ^e -2 ^e -3 ^e grootte. Gemiddeld genomen vindt eens in de 30-40 jaar aanpassing van de openbare ruimte plaats. Dit is dan tevens een natuurlijk moment om te bepalen of uitbreiding van de groeiplaats al dan niet nodig is.			
⁴ afstand afhankelijk van het verlichtingsplan.			
⁵ wettelijke afstand (5:42 BW) tot de erfgrans is 2 meter; in VFL heeft de gemeente gebruik gemaakt van de juridische mogelijkheid om deze afstand te verkleinen naar 0,5 meter			
⁶ afstand tot buitenkant buis of tracé; bij voorkeur buiten verwachte kroonprojectie projecteren. Kabelgoten toepassen indien kabels en leidingen binnen de voor de boom gereserveerde doorwortelbare ruimte worden gelegd ²¹ .			

²¹ Besprekpunt team RB-overleg

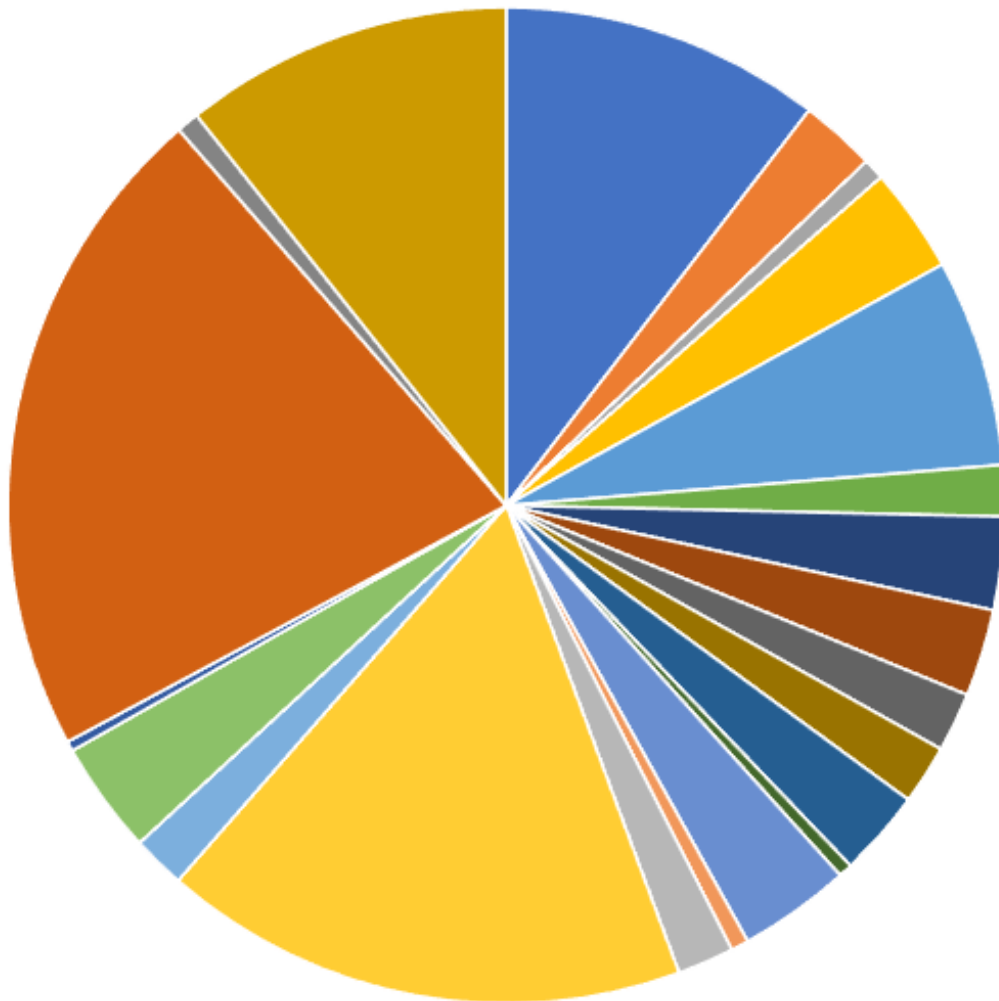
BIJLAGE 3-8: Soortensamenstelling bomen

Bron: beheersysteem dd 1 juli 2021

Soorten bomen in de kernen

■ Esdoorn	■ Kastanje	■ Els
■ Berk	■ Haagbeuk	■ Hazelaar
■ Beuk	■ Es	■ Valse Christusdoorn
■ Amberboom/magnolia	■ Sierappel/-peer	■ Naalhout
■ Plataan	■ Populier	■ Sierkers
■ Inlandse eik	■ Amerikaanse eik	■ Overige eik
■ Wilg	■ Linde	■ Iep
■ Overige		

BIJLAGE 3-9: Omgang ervaren hinder bomen

Hierna zijn de volgende vormen van mogelijk te ervaren hinder aan de hand van de **4 P's** (Probleem-Perspectief-Preventie-Praktische oplossing) uitgewerkt:

- A. Wortelopdruk en schade door boomwortels.
- B. Honingdauw en roetdauw.
- C. Schaduwwerking en belemmering uitzicht inclusief zonnepanelen.
- D. Bladval (incl. bloesem).
- E. Angst voor omwaaiende bomen of vallende takken.
- F. Allergie voor stuifmeel/pollen.
- G. Vallende zaden en vruchten.
- H. Derving van inkomsten.
- I. Overige overlastvormen.

A. Wortelopdruk en schade door boomwortels

Probleem

Boomwortels kunnen de bestrating, zoals trottoirs en fietspaden opdrukken, wat kan leiden tot gevaarlijke situaties. Daarnaast kunnen boomwortels de riolering binnendringen en verstoppen of leidingen, kabels en bouwwerken ontwrichten. Sommige boomsoorten, zoals de populier, valse acacia, wilg en berk wortelen ondiep. Wortelopdruk wordt veelal veroorzaakt bij kleine of slechte groeiomstandigheden en/of bij een hoge grondwaterstand.

Perspectief

- In de buurt van bomen letten mensen meer op scheefliggende tegels, net zoals je in een bos of park op oneffenheden let.
- Niet alle risico's kunnen vermeden worden. Zo wordt bij ijzel bijvoorbeeld ook niet overal gestrooid, wat vervolgens leidt tot een grotere oplettendheid onder verkeersdeelnemers.

Preventie

- Bomen die bij het aanplanten voldoende doorwortelbare grond ter beschikking hebben, zullen minder snel wortelopdruk veroorzaken (bijlage 3-7).
- Door het nazakken van de bestrating wordt de wortelopdruk versterkt, door extra op te hogen tijdens een herbestrating kan dit verholpen worden.
- Rioleringssystemen zonder scheuren of openingen zijn niet gevoelig voor indringing.

- In het ontwerp dienen bomen en kabels/leidingen zo veel mogelijk van elkaar gescheiden te worden. Er moet in ieder geval voldoende afstand worden ingecalculeerd.
- Boomsoortkeuze afstemmen op (toekomstige) groeiplaatsomstandigheden.

Praktische oplossing

- Vergroten boomspiegels/ plantvak.
- Ter hoogte van bejaardenwoningen/zorgcomplexen vaker maatregelen treffen om onacceptabele wortelopdruk tegen te gaan.
- Ophogen van de verharding door extra laag zand op te brengen. Dit is echter geen structurele maatregel.
- Het gebruik van puin in plaats van zand als wegfundering kan de worteldruk sterk tegengaan.
- Soms kan het afzagen van dunne oppervlakkige boomwortels een tijdelijke oplossing bieden. Schakel hierbij wel een boomdeskundige in met het oog op de verankering en de stabiliteit van de boom.
- Bovenstaande maatregelen dienen bij voorkeur plaats te vinden in combinatie met groeiplaatsverbetering om niet slechts tijdelijk van aard te zijn.
- De rioleringsbuizen afdichten of tijdig vervangen; lekkende riolen zullen anders telkens weer opnieuw worden binnengedrongen.
- Het verwijderen van de bomen en het vervangen door een passende boomsoort is de laatste optie.

Kappen?

In uitzonderingsgevallen mogelijk, maar nooit ad hoc en altijd gebaseerd op een breed gedragen plan.

B. Honingdauw en roetdauw

Probleem

Veel straatbomen, zoals linde- en esdoornsoorten bieden onderdak aan luizen. Deze luizen scheiden een plakkerige substantie uit: honingdauw. Wanneer honingdauw even blijft zitten, vestigt zich de zwarte roetdauwschimmel erop. Vooral autobezitters, maar ook uitbaters van terrassen en winkels en bewoners ervaren hier soms overlast van.

Perspectief

- Honingdauw en roetdauw bestaan uit een suikerachtige substantie die afwasbaar is. Schade aan autolak is niet aangetoond.
- De periode duurt van half juni tot half september. In het voorjaar en de late nazomer wordt er doorgaans weinig of geen overlast meer ervaren.

- Elke regenbui vermindert het aantal luizen in de bomen. Zo zijn er in koele, natte zomers minder meldingen.

Preventie

- De juiste boomsoort op de juiste plek. Indien toch lindes aangeplant worden kan het beste worden gekozen voor de zilverlinde, Amerikaanse linde, kleinbladige of winterlinde, krimlinde.
- Communicatie naar bewoners toe over het standpunt van de gemeente over de ervaren overlast.
- In extreme luizenjaren hebben ook de krimlinde, de meeste esdoornsoorten en de berk, beuk, eik en iep last van luizen. Daarom luisgevoelige soorten zo veel mogelijk vermijden ter hoogte van bijvoorbeeld parkeerplaatsen en smalle straten waar de huizen direct aan het trottoir grenzen.

Praktische oplossing

- Géén chemische middelen inzetten (niet meer toegestaan)
- Indien regen uitblijft zou verlichting kunnen worden gebracht door de bomen af te spuiten, zodat de dauw wegspoelt en de luizen minder actief zijn.
- In uitzonderlijke gevallen overwegen te experimenteren met bijvoorbeeld lieveheerbeestjes of knoflookextract; wel geldt dat deze kostbaar zijn en vaak slechts beperkt resultaat geven.
- Bewoners stimuleren elders een parkeerplek te zoeken of een autohoes te gebruiken gedurende deze periode van het jaar.

Kappen?

Zelden of nooit.

C. Schaduwwerking (incl. zonnepanelen) en belemmering uitzicht

Probleem

Bomen kunnen in het groeiseizoen het uitzicht tijdelijk beperken, het zonlicht afschermen en daarmee ook het rendement van zonnepanelen tijdelijk verlagen. Hoe dichter een boom bij een huis staat en hoe groter een boom is, hoe meer licht deze doorgaans wegneemt. Objectieve beoordeling is lastig; persoonlijke beleving speelt een grote rol. Lichtmetingen, overeenkomstig de criteria van het bouwbesluit, kunnen houvast bieden.

Perspectief

- Bomen zijn een ideaal zelfregulerend zonnescherm.
- De lichtinval en de schaduw verandert met het seizoen en daarmee dus ook de mate van ervaren overlast.

- In de bebouwing kan de temperatuur door bomen maar liefst met 5 °C verlaagd worden. Bomen kunnen op warme dagen gewenste schaduw en koelte geven (belangrijke klimaatbijdrage ter reductie hitte-stres).
- Als mensen ervoor kiezen op een plek te gaan wonen waar bomen het uitzicht beperken of het zonlicht afschermen, wordt van hen verwacht dat ze weten waaraan ze beginnen. Wie in het groen wil wonen, weet dat hij bomen, met hun lusten en hun lasten, kan verwachten.
- Schaduw van bomen op zonnepanelen levert over het gehele jaar gezien in de meeste situaties beperkt rendementsverlies op, echter door toepassing van de juiste technische hulpmiddelen is dit rendementsverlies te beperken.

Preventie

- De planontwerper moet rekening houden met de standplaats en de bovengrondse ruimte en daar zijn boomsoortkeuze op afstemmen.
- Streefregel: plant op een afstand korter dan 7 m¹ van een huis geen bomen van de 1ste grootte of bomen met een dichte kroon, zoals de beuk of de paardenkastanje (zie ook bijlage 3-7).
- Een overleg met bewoners door boom- en communicatiedeskundigen over de soortkeuze voor nieuw aan te planten bomen kan veel problemen voorkomen.
In situaties van nieuwe aanleg en renovatie houdt de gemeente proactief rekening met aanwezige of mogelijk toekomstig te plaatsen zonnepanelen en heeft hiervoor richtlijnen opgesteld (zie paragraaf 3.4).

Praktische oplossing

- Het snoeien van takken zal waar toelaatbaar een herkenbaar effect hebben en ook daadwerkelijk meer licht opleveren. Wel dient het snoeiwerk door vakmensen uitgevoerd te worden (zie paragraaf 3.2 en 5.2). Bij eventuele snoeimaatregelen wordt nagestreefd de natuurlijke habitus (verschijningsvorm) van de boom(kroon) te behouden.
- Kandelaberen is in uitzonderlijke gevallen bij een beperkt aantal boomsoorten een laatste redmiddel; de eerste jaren bestaat een gerede kans dat de boom het niet overleeft. Daarnaast levert het de boombeheerder veel extra en structureel terugkomend werk op. Dit brengt hoge kosten met zich mee.
- In stedelijk gebied kunnen bomen geleidelijk opgekroond worden, zodat de lichtinval (in woonvertrekken) vergroot wordt.
- Indien sprake is van disproportionele/ zware hinder (onafhankelijk aangetoond), betekent dat niet automatisch dat alle bomen in de straat gekapt moeten worden. Om en om bomen weghalen zal dan een eerste te overwegen optie zijn.

Kappen?

Zelden, hooguit bij ernstige overlast en unanieme aanvraag door bewoners en altijd op basis van een breed gedragen plan.

D. Bladval (incl. bloesem)

Probleem

Het merendeel van het blad valt tussen eind oktober en eind november. Het blad in tuinen, goten en trottoirs levert plaatselijk meldingen op, met name van soorten als de eik, beuk en plataan vanwege hun onder andere slecht verteerbare bladeren.

Perspectief

- De bladval duurt bij de meeste boomsoorten maar (ongeveer) vier weken.
- Blad is een natuurlijke bodembedekker en verbetert de bodem; veel planten zijn ermee gediend wanneer het blad op sommige plaatsen blijft liggen, zoals in tuinen, groenstroken en parken.
- Er zijn mensen die het bladruimen en winterklaar maken van hun tuin als prettig ervaren.

Preventie

Bladval op zich is niet te voorkomen, tenzij alle bomen worden weggehaald. Meldingen kunnen echter wel verminderd worden door:

- Voorlichting aan te bieden over het nut van een bladerdek in de winter. Dit kan mensen bewegen minder fanatiek te ruimen.
- Het promoten van bijvoorbeeld zelf compost maken.
- Voorlichting geven over het plaatsen van speciale roosters om bladophoping in dakgoten tegen te gaan.
- Op het juiste tijdstip aan te kondigen hoe de gemeente helpt om het bladruimen vlot en gemakkelijker te laten verlopen, bijvoorbeeld door het plaatsen van bladkorven om gemeentelijk blad te verzamelen.

Praktische oplossing

- Door als gemeente het probleem te erkennen en praktische hulp aan te bieden kan aan de bewoners tegemoetgekomen worden.
- Het plaatsen van grote bladkorven of bladcontainers; bijkomend voordeel is dat de huisvuilophalers niet het vele blad hoeven op te halen.
- Bladbeheersing toepassen op openbare verharding en in openbare groenvoorzieningen op vast beeldonderhoudsniveau.
- Een gecoördineerde en goed aangekondigde actie samen met de bewoners om het blad te ruimen en bewoners toestaan het blad op de openbare verharding op te vegen.

Kappen?

Zelden of nooit.

E. Angst voor omwaaierende bomen of vallende takken

Probleem

Tijdens vrijwel elke forse storm ontstaat er wel ergens schade door omgewaaide bomen of afgebroken takken. Dit kan mensen angst inboezemen voor bomen.

Perspectief

- De gemiddelde boom waait niet zomaar om, zeker niet bij een zorgvuldig beheerd bomenbestand.
- Oude en/of beschadigde bomen kunnen eerder problemen veroorzaken. Risico's zijn nooit uit te sluiten, echter wel te beperken door regelmatige controles, inspecties en goed onderhoud (zie paragraaf 3.1).
- Totale uitsluiting van stormschade door bomen is alleen te voorkomen door geen bomen meer te planten.

Preventie

- Door regelmatige boomveiligheidscontrole (BVC) is veel schade te voorkomen; naleving van de zorgplicht voorkomt de meeste problemen.
- Regelmatige voorlichting over de maatregelen in het kader van de zorgplicht kan een deel van de angst van bewoners wegnemen.
- Indien de nadere onderzoeksresultaten daartoe aanleiding geven, zou men in bepaalde situaties stormankers kunnen plaatsen om onder andere de schade door uitwaaierende takken te voorkomen.

Praktische oplossing

Indien onverhoopt toch schade of letsel optreedt, dient de beheerder naast het correct afhandelen van de schade ook de volgende maatregelen te treffen:

- Extra controle van vergelijkbare bomen en het nemen van passende maatregelen.
- Extra voorlichting over de ondernomen maatregelen om eventuele onrust bij bewoners te verminderen.

Kappen?

Alleen als de bomen bij controle gevaarlijk blijken en er geen reële alternatieven zijn om deze bomen veilig te stellen en duurzaam te behouden.

F. Allergie voor stuifmeel/pollen

Probleem

Een groeiend aantal mensen heeft last van allergieën, zoals hooikoorts. Dit is een overgevoeligheid voor stuifmeel/pollen, bomen en andere planten. Hooikoorts wordt het meest met grassen geassocieerd, maar mensen kunnen ook overgevoelig zijn voor bomen met katjes; zogenaamde windbestuivers die veel stuifmeel verspreiden. De voornaamste soorten zijn de berk, els en hazelaar, maar ook soorten als de populier, wilg, eik, tamme kastanje, haagbeuk en veel naaldbomen kunnen allergische reacties veroorzaken. Mensen zijn vaak in de veronderstelling dat het weghalen van de dichtstbijzijnde boom/bomen hun klachten zal verhelpen.

Perspectief

- Iedere boomsoort heeft zijn eigen specifieke bloeitijd; de meeste mensen zijn niet allergisch voor alle soorten. Daardoor is de allergie beperkt tot enkele weken.
- De verspreiding van pollen komt zowel van bomen dichtbij als ver weg. De verspreiding kan kilometers bedragen; het omzagen van die ene boom is daarom slechts van zeer beperkte invloed.
- De overlast kan van jaar tot jaar verschillen en is zeer weersafhankelijk.
- Allergiepatiënten hebben ook voordeel van de gunstige invloed van bomen, met name het stofopvangende en luchtzuiverende vermogen van bomen heeft een positief effect op de allergie.

Preventie

- Allergische reacties op bomenstuifmeel zijn niet uit te sluiten, alleen het toepassen van een boomsoortkeuze doorgevoerd op provinciale of landelijke schaal zou hiervoor soelaas bieden.
- Binnen de bebouwde wordt terughoudend omgegaan met de (nieuwe) aanplant van hoog-allergene soorten zoals berk, els en hazelaar.

Praktische oplossing

- Ondanks dat een allergie een serieus probleem is, is er nauwelijks iets dat een boombeheerder kan doen.
- Erkenning van het probleem door de gemeente en wanneer dit landelijk²² onvoldoende wordt gedaan extra voorlichting geven over allergieën of waarschuwingen via lokale media.
- Mensen met allergische reacties dienen zelf maatregelen te treffen waar mogelijk, zoals het dichthouden van ramen, medicatie nemen en informatie inwinnen via internet (bv. pollenweerbericht).

Kappen?

Zelden of nooit; stuifmeel komt uit de wijde omgeving.

²² Zie onder meer de [pollenradar](#)

G. Vallende zaden en vruchten

Probleem

Zware zaden en vruchten, zoals eikels, kastanjes, noten, (sier)appels, (sier)kersen, katjes en andere bloeiwijzen kunnen neerkomen op mensen, auto's of andere bezittingen. Ook het rijdend verkeer kan hier hinder van ondervinden. Sommige boomsoorten produceren enorme hoeveelheden zaad, vaak lichte zaden die zich met de wind over grote afstanden verplaatsen. Reacties lopen uiteen van schade aan auto's tot allergische reacties.

Perspectief

- De hinder is maar van korte tijd, maximaal enkele weken.
- De vruchten zijn niet zo zwaar dat ze substantiële schade veroorzaken.
- Pluizen verdwijnen snel door wind, regen, veegacties en vertering.
- Er zijn tot nu toe geen serieuze medische aanwijzingen voor allergische reacties door pluiz.

Preventie

- Door een juiste boomsoortkeuze kunnen toekomstige problemen met zware zaden/vruchten voorkomen worden. Zo worden er vrijwel geen notenbomen of vruchtdragende paardenkastanjes direct langs openbare wegen aangeplant. Geselecteerde boomsoorten om hinder door lichte zaden/vruchten te voorkomen lijkt niet erg zinvol gezien de geringe ervaren overlast die dit veroorzaakt.

Praktische oplossing

Indien onverhoopt toch schade of letsel optreedt, dient de beheerder naast het correct afhandelen van de schade ook de volgende maatregelen te treffen:

- Indien van toepassing bijvoorbeeld melders het advies geven hun auto tijdelijk ergens anders te parkeren.
- Eventueel een extra veegactie op het hoogtepunt van de overlast.
- Tijdige verwijdering van rottend en gevallen fruit, vooral in de buurt van parkjes en plekken waar kinderen spelen, om overlast door insecten (bv. wespen) te beperken.
- Voorlichting door advies te geven ramen en deuren dicht te houden.

Kappen?

Zelden of nooit.

H. Derving inkomsten

Probleem

Langs agrarische percelen kunnen bomenrijen zo veel schaduw geven op tuinderijen, akkers, weilanden en kassen dat de productie vermindert en inkomstenderving voor de agrariër optreedt. Uitbaters van horecagelegenheden klagen in sommige gevallen ook over opbrengstderving door overschaduw van het terras, blad- en zaadval en honingdauw.

Perspectief

- Bij agrariërs zal het probleem niet gemakkelijk gerelativeerd kunnen worden omdat het om bedrijfseconomische schade gaat.
- Wanneer de bomen er eerder stonden dan bijvoorbeeld de kassen, is het de vraag of de agrariër recht van spreken heeft.
- Bomen dragen onder andere bij aan bestuiving en zorgen daarnaast bijvoorbeeld voor windkering e.d.

Preventie

- Bij bomenaanplant grenzend aan agrarische gronden is het gewenst de soortkeuze en de plantafstand af te stemmen op het aangrenzende grondgebruik.

Praktische oplossing

- Zodra er zich meldingen voordoen, zal de beheerder het algemeen belang van de bomenrij mee laten wegen bij het zoeken naar een oplossing en beoordelen of en welke maatregelen er mogelijk zijn.
- Vervolgens overlegt de beheerder met de melder om indien mogelijk tot een oplossing te komen. Snoei of dunning is de meest toegepaste maatregel.
- Indien het behoud van de bomen in hun huidige vorm zwaarder weegt, kan in uitzonderlijke gevallen een eventuele schadevergoeding aan de agrariër worden overwogen.

Kappen?

Zelden, maar wel eventueel als onderdeel van een planmatige vervanging voortvloeiend uit het groenbeleid.

I. Overige overlastvormen

Probleem

Soms zijn mensen zo van de natuur vervreemd geraakt dat ze vrijwel niets meer van bomen kunnen verdragen. Zo is er een verzameling van meldingen waar de gemeente geacht wordt op te reageren, zonder veel aan de melding te kunnen of willen doen.

Perspectieve en praktische oplossingen

- Poepende vogels maken alles vies, bijvoorbeeld groepen spreeuwen, kraaien, nestelende duiven, roeken en reigers – het weghalen van bomen is geen oplossing; vogels zoeken dan gebouwen of andere bomen op, met alle gevolgen van dien. Bovendien is de Wet natuurbescherming van kracht.
- Beestjes, zoals torretjes en spinnen worden vaak als eng en vies ervaren – insecten horen echter bij bomen en vormen geen risico voor mensen. Hier ligt een educatieve taak voor de gemeente en/of eventueel andere milieuorganisaties. Uitzondering hierop zijn teken, deze zijn echter minder aan bomen gebonden en komen met name in andere groenelementen voor. Voorlichting over gezondheidsrisico's van tekenbeten is van belang.
- Bomen kunnen lawaai maken, bijvoorbeeld het ruisen van de bladeren van sommige populieren of het zingen van vogels – aan dit soort meldingen wordt niets gedaan. Deze kenmerken horen bij de natuur en een groene gemeente.
- Sociale veiligheid – dit kan soms een terechte aanleiding zijn voor het weghalen of reduceren van begroeiing, bijvoorbeeld een groenstrook tussen weg en fietspad. Het opsnoeien of verwijderen van lage beplanting is meestal voldoende. Op sommige plaatsen zoals parken kan men zich afvragen of zoiets wenselijk is.
- Angst door bomen vergiftigd te worden – grotendeels onterecht; wel een echt giftige soort is de taxus. Een goede voorlichting en milieueducatie is wenselijk.

Kappen?

Zelden of nooit

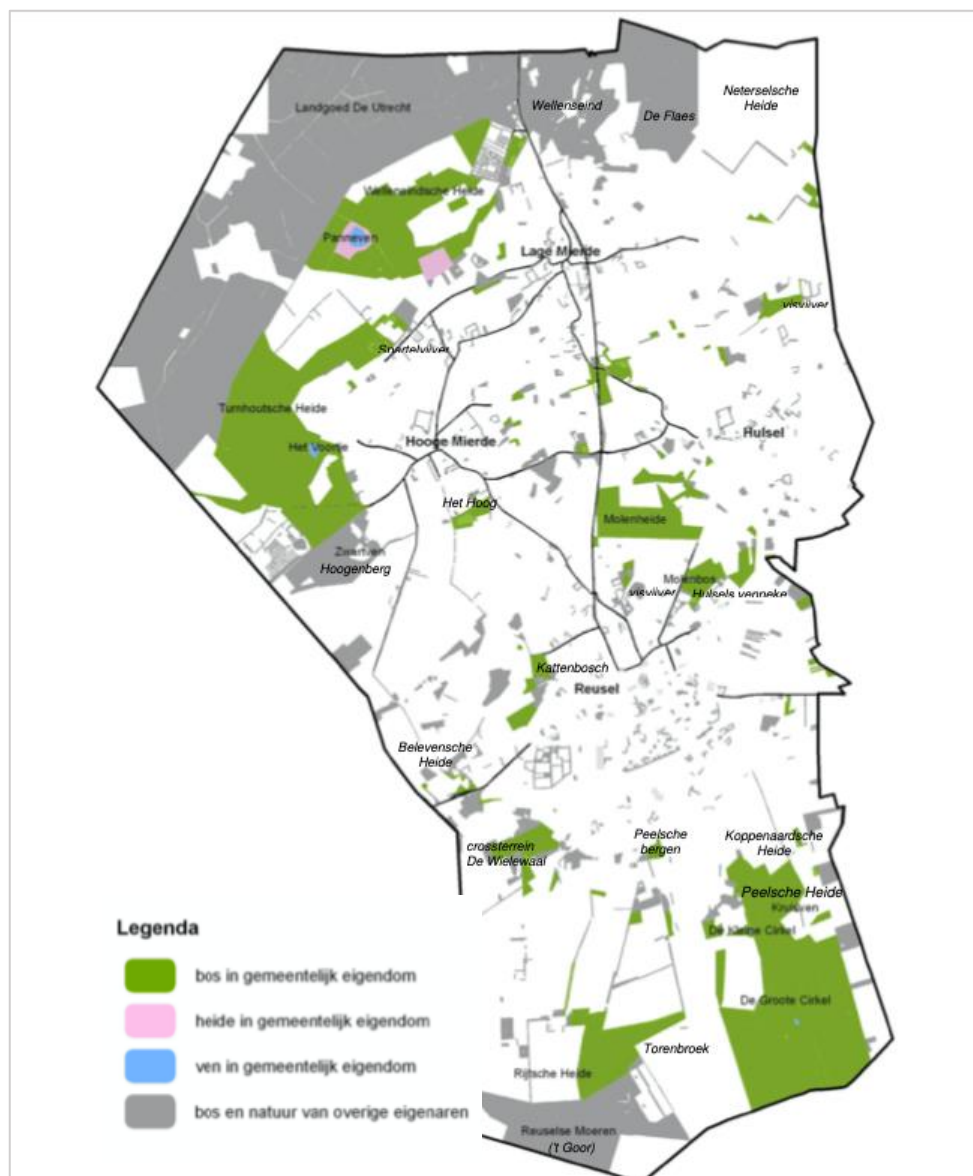

BIJLAGE 4-1: Gebiedsomschrijving bossen

Bron: Beleidsplan Bos en Natuur, eigendommen gemeente Reusel-De Mierden, maart 2009

Rapportnummer: P07-0173, Staro natuur en buitengebied uit Gemert

Navolgend volgt een algemene omschrijving van de bossen en natuurterreinen gebaseerd op het Beleidsplan Bos en Natuur uit 2009.

Bron: Beleidsplan bos en natuur 2009, bijlage 1: Overzicht gemeentelijke bossen en natuurterreinen

1. Plangebied

De gemeentelijke bossen en natuurterreinen hebben een gezamenlijke oppervlakte van circa 900 hectare en liggen verspreid binnen de gemeente. De **grotere boscomplexen** zijn:

- Peelse heide in het zuiden.
- Turnhoutse heide in het midden
- Wellenseindse heide in het noorden.

Binnen de grotere boscomplexen liggen enkele **heideterreinen en vennen**. Van deze natuurterreinen is het Panneven met de daaromheen gelegen heide het meest betekenisvol.

Los van de grotere boscomplexen heeft de gemeente diverse **kleinere bosgebieden** en losliggende bosjes in eigendom. Vaak hebben ze het karakter van landschappelijke elementen

In de navolgende paragrafen wordt een korte omschrijving van de bos- en de natuurterreinen gegeven en de relatie tussen het plangebied met de omgeving toegelicht voor de volgende aspecten:

- Landschappelijke en ecologische relatie
- Hydrologische relatie
- Recreatief-toeristische relatie

2. Bossen

De gemeentebossen van Reusel-De Mierden zijn ontstaan tijdens de heideontginning in het begin van de 20e eeuw. Anno 2022 verraadt het regelmatige padenpatroon nog altijd de grootschalige rationele aanpak van bebossing. Bijlage 4-1.2 toont de cultuurhistorische en archeologische waarden.

Wanneer het bos wordt beschouwd in het licht van de groeiplaats, moet worden geconcludeerd dat de **boomsoortensamenstelling** niet aansluit op het bostype dat hier zonder menselijk ingrijpen zou zijn ontstaan. Slechts een klein deel van de huidig voorkomende boomsoorten zou van nature op deze droge en arme gronden groeien. Het bos bestond tot 2008 overwegend uit grootschalige en gelijkvormige eenheden, waarin de wijze van aanleg te herkennen is. Delen van het bos zijn verjongd door middel van kleinschalige verjongingsgroepen. Deze groepen doorbreken plaatselijk het eenvormige karakter.

Doordat het bos regelmatig wordt gedund, hebben de bomen voldoende groeiruimte. Hierdoor is de **natuurlijke boomsterfte** laag. Oud bos en de daarbij behorende natuurlijke aftakeling van bomen is nog weinig aanwezig. Met het oog op de relatief jonge leeftijd van het bos kan dit ook nog niet worden verwacht. De hoeveelheid dood hout in het bos is dan ook voor een groot deel het gevolg van kunstmatige ingrepen met als doel de ontwikkeling van de biodiversiteit.

De aanwezigheid van dode bomen in een bos is van grote waarde voor tal van organismen die in een gezond, goed ontwikkeld bos van nature thuishoren. Hierbij kan worden gedacht aan mossen en korstmossen, vele soorten insecten en paddenstoelen.

De kruidlaag van de bossen wordt op veel plaatsen gedomineerd door pijpenstrootje en bochtige smele en is eenvormig van opbouw. De dichte grasmat en het voorkomen van onder andere rankende helmbloem duiden op een sterke invloed van depositie. De **bodem is erg zuur**. Dit is zeer nadelig voor het bodemleven waardoor de afbraak van organisch materiaal sterk wordt belemmerd. Dat leidt vervolgens tot verdergaande verarming van de vegetatie. De thema's verdroging, verzuring en vermesting zijn in sterke mate van toepassing op de gemeentebossen.

In de bossen van Reusel-De Mierden komen veel **dier- en plantensoorten** voor. De meest waardevolle soorten zijn de Levendbarende hagedis, Nachtzwaluw, Heikikker en poelkikker. Voor de twee genoemde amfibieën zijn de bossen vooral van belang als landbiotoop en overwinteringsplaats.

3. Natuurterreinen

De **natuurterreinen** in de gemeentebossen zijn restanten van de uitgestrekte heideterreinen van vóór de ontginning. Ze zijn sterk versnipperd geraakt.

De **heideterreintjes**, vroeger vaak natte heide, zijn verdroogd door ontwatering van omliggende bossen en landbouwgronden. Waar vroeger soorten van natte heide voorkwamen domineert nu struikheide en zijn veel bijzondere soorten verloren gegaan. De heide is onderhevig aan vergrassing door verregaande verrijking als gevolg van stikstof dat vanuit de lucht in de bodem terecht komt. Het areaal heide staat nog steeds onder druk doordat de heide verbost.

Als onderdeel van de voormalige heideterreinen zijn ook enkele **vennen** in eigendom van de gemeente. Deze vennen; waaronder het Panneven en het Voortje, zijn gespaard gebleven tijdens de heideontginning. De vennen zijn in ernstige mate verdroogd waardoor veel bijzondere natuurwaarden verloren zijn gegaan. Veel andere vennen die vroeger binnen de gemeente voorkwamen zijn ontwaterd en ontgonnen en maken nu deel uit van de uitgestrekte landbouwgebieden.

Binnen de heideterreinen komen nog steeds enkele **bijzondere soorten** voor. Zo worden op de heide rond het Panneven soorten als tormentil en klokjesgentiaan waargenomen. Bijzondere soorten waaronder ronde zonnedauw en bruine snavelbies zijn in het recente verleden verloren gegaan. De zaden van deze soorten komen zo goed als zeker nog in de bodem voor, wat kans biedt voor herstel.

4. Landschappelijke en ecologische relatie

De grotere boscomplexen liggen op de hogere zandgronden aan de zuid- en noordwestzijde van de gemeente. Ze staan niet op zichzelf, maar hebben landschappelijke en ecologische relaties met andere gebieden.

In noordelijke richting, via Landgoed De Utrecht en Landgoed Gorp en Rovert, worden de natuurgebieden in de richting van Tilburg verbonden met de Regte heide. Via Landgoed De Utrecht, de Mispelheide en Neterselsche Heide en de vennen ten oosten van Westelbeers liggen verbindingen met de Oostelbeersche en Oirschotsche heide. Oostelijk liggen sterke verbindingen met de grote boscomplexen van Bladel en Bergeijk, met de daarbinnen gelegen Cartierheide.

Over de zuidelijke grens, in België, sluiten de gemeentebossen aan op grote boscomplexen die overgaan in een relatief kleinschalig landschap. Dit landschap loopt in zuidelijke richting door, voorbij het Kempisch Kanaal, tot aan de lijn Dessel-Lommel. Ook over de westgrens, eveneens in België, liggen uitgestrekte bossen en natuurterreinen tot aan Turnhout.

Bron: Google Maps (maart 2022)

Ecoduct Kempengrens

De verbinding met de Vlaamse bos- en natuurgebieden is versterkt door de aanleg in 2016 van het Ecoduct Kempengrens over de A67 op Belgisch grondgebied net ten zuidoosten van gemeentegrens Reusel-De Mierden. Doel van het ecoduct is het verbinden van versnipperd landschap. Dieren moeten de mogelijkheid hebben om van het ene gebied naar het andere te gaan en onderling te kunnen kruisen.

Concreet gaat het o.a. om de Cartierheide, de Goorloop en de Reuselse Moeren in Nederland en de Ronde Put en Goorken/Rode Del in België). De verbinding betreft vijf ecotypes; natte tot vochtige vegetatie met poelen en afgeschermd met stobben voor amfibieën en insecten van vochtige biotopen, bloemrijke ruigte voor insecten; grazige vegetatie voor de das en grote grazers; heischrale vegetatie met open zand en kleine struikjes aan de randen voor insecten en reptielen en beschutte struweelvegetatie voor zoogdieren.

5. Hydrologische relatie

Als onderdeel van het Kempisch Plateau heeft de gemeente een bijzondere ligging. In het zuidelijke deel van de gemeente ligt de waterscheiding tussen Maas en Schelde. De bossen en natuurterreinen van de gemeente liggen voornamelijk op het hoge plateau waar het regenwater in de bodem infiltreert. Op deze gronden komen overwegend drogere natuurtypen voor. Bijlage 4-1.1 toont de hydrologische situatie.

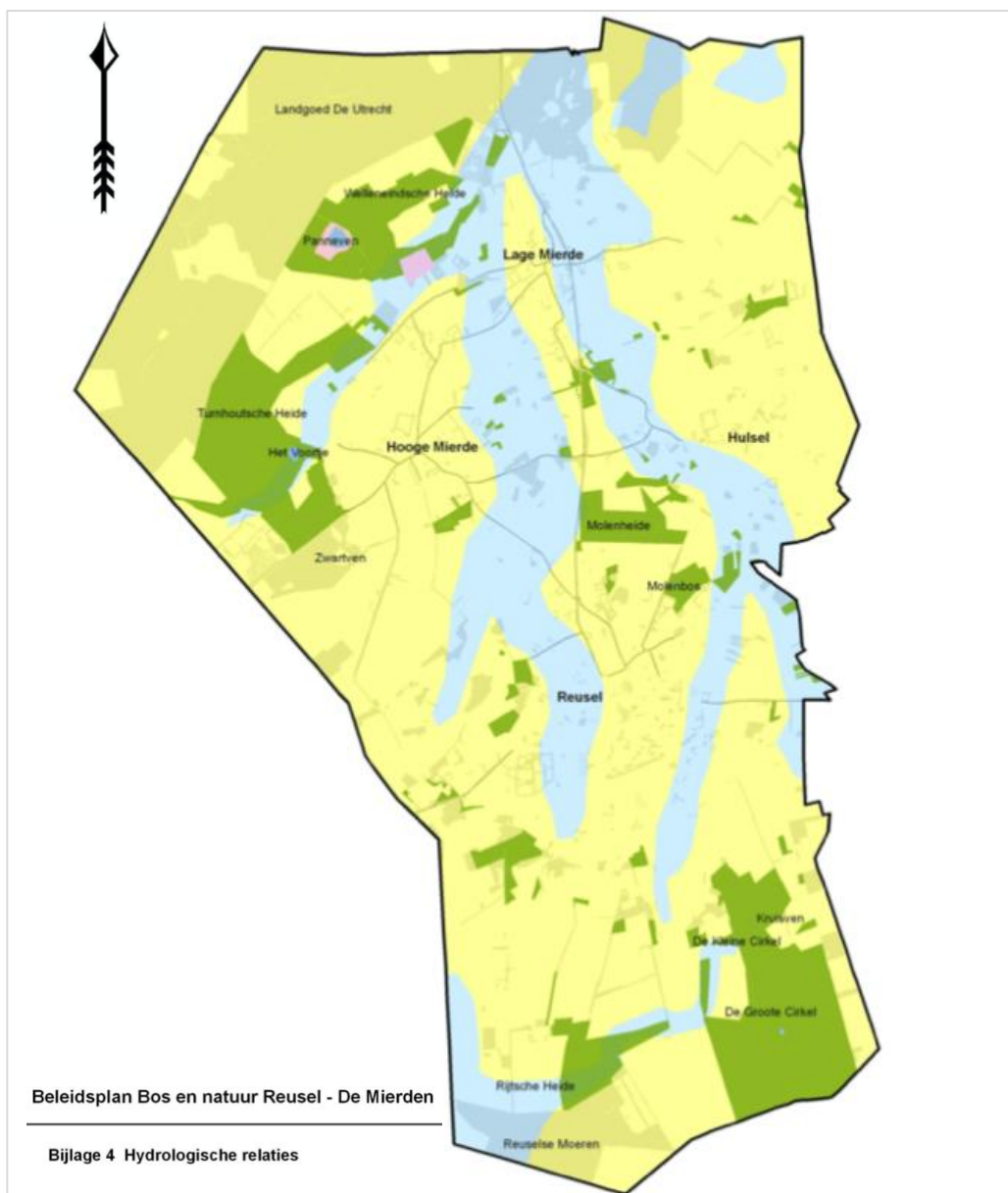
Aan de voet van de hooggelegen bossen komt het geïnfiltreerde water als kwel aan de oppervlakte en ontspringen diverse beeklopen zoals de Belvensche loop, het Hoevensche loopje, de Raamsloop en de Rouwenbogtloop. Deze beeklopen voeden uiteindelijk de Reusel. Het hoogteverschil tussen de bossen en het Reuseldal loopt op tot ongeveer 10 meter.

Meer oostelijk in Bladel ontspringen beeklopen die de beek de Grote Beerze voeden.

6. Recreatief-toeristische relatie

Een bezoek aan bos of natuur wordt hoog gewaardeerd als besteding van de vrije tijd. In Reusel-De Mierden is dat niet anders. Op korte afstand van de woonkernen functioneren de gemeentebossen als een aantrekkelijk uitloopgebied. Als onderdeel van grotere boscomplexen zijn de gemeentebossen tevens in trek voor langere wandel-, fiets- of ruitertochten. De combinatie met horeca en verblijfsrecreatie trekt naast lokale bezoekers ook bezoekers van buiten de regio.

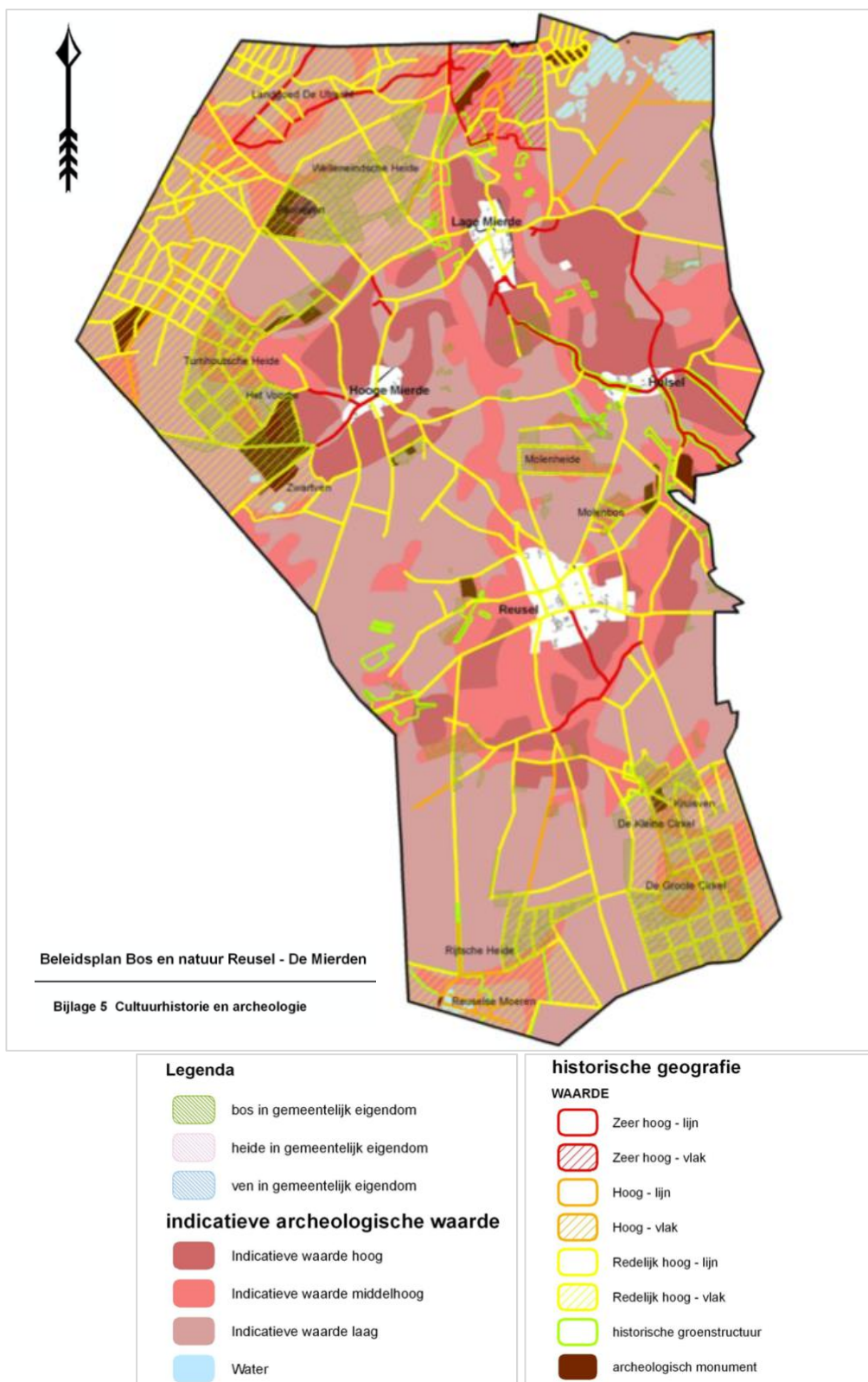
De bossen en natuurterreinen van de gemeente leveren zo een bijdrage aan de “groene beleving” van de regio, zowel voor de inwoners als de bezoekers van buiten. Bijlage 4-1.3 toont het recreatieve gebruik.

Legenda

- bos in gemeentelijk eigendom
- heide in gemeentelijk eigendom
- ven in gemeentelijk eigendom
- kwelzone (globale begrenzing)
- infiltratiezone (globale begrenzing)

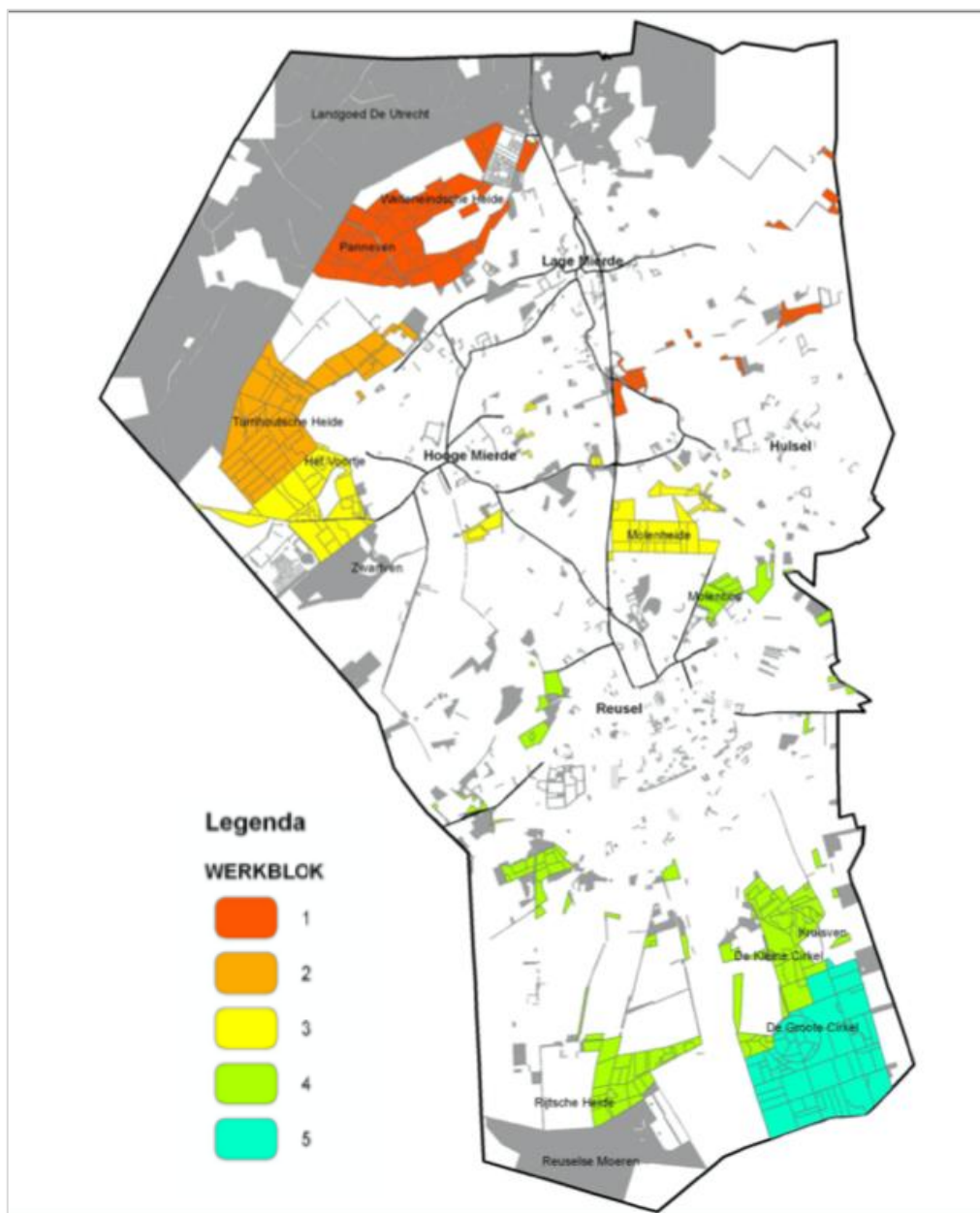
Afbeelding 4-1.1 Bron: Beleidsplan bos en natuur 2009, bijlage 4: Hydrologische relaties

Afbeelding 4-1.2 Bron: Beleidsplan bos en natuur 2009, bijlage 5: Cultuurhistorie en archeologie

BIJLAGE 4-2: Werkblokindeling bossen

Afbeelding 4-2.1 Bron: Beleidsplan bos en natuur 2009, bijlage 8: Verdeling werkblokken

BIJLAGE 5-1: Uitvoeringsprogramma

Onderstaande tabel geeft een overzicht van alle nog uit te werken acties ('@ Actie: ...') voortkomend uit voorliggende Beheerplan of de bijlage met de productbladen.

Locatie; onderwerp	Actie
HOOFDSTUK 2	
2.5 Ecologisch werkprotocol	Uitwerken ecologisch werkprotocol per beheergroep voor het omgaan met beschermde soorten en deze inpassen in de productbladen.
HOOFDSTUK 3	
3.1 Controle en inspectie	Samenstellen themakaart met indeling van wegen en/of gebieden naar risicoklasse en bijbehorende frequentie voor de boomveiligheidscontrole.
3.2 Snoeiwerkzaamheden	Snoeiplan integreren in gemeentelijke groen- en bomenbeheersysteem.
3.3 Juridische bescherming	<p>De gemeentelijke regelgeving voor het beschermen en kappen van bomen (weer) 1-op-1 aan te laten sluiten op het nieuwe groenbeleid.</p> <p>Op basis van de Verordening Fysieke Leefomgeving onderzoeken of een lijst markante/ beschermwaardige bomen voldoende meerwaarde heeft om deze alsnog op te stellen.</p> <p>Begrenzing Bebouwde kom Wet natuurbescherming actualiseren en bestuurlijk laten vaststellen (Raad en melden Provincie).</p>
3.4 Planten van bomen	Opnemen richtlijnen en maten ten aanzien van groen en bomen in Handboek Openbare ruimte.
3.5 Vervangen van lanen, bomenrijen en wegbegeleidend groen	<p>Opstellen handleiding en uitvoeren systematische inventarisatie bomenbestand (inclusief plantjaar/leeftijd).</p> <p>Op basis van de vervangingsstrategie een plan van aanpak/meerjarenplanning opstellen voor de vervanging van het gemeentelijke bomenbestand.</p> <p>Bij systematische bomeninventarisatie ook als kenmerk het boomtype met vervangingsstrategie vastleggen als verdiepingsslag op de vastgestelde groenstructuurkaarten.</p>
HOOFDSTUK 4	
4.1 Ontwikkelingsdoelen bos en natuur	<p>Opstellen natuurbrandbeheersingplan met maatregelen voor preventie en actieve bestrijding.</p> <p>Verkennen mogelijkheid om bos- en natuurpercelen aan te wijzen die zich geheel natuurlijk mogen ontwikkelen zonder ingrijpen van buitenaf ('niets doen' -beheer).</p>

Locatie; onderwerp	Actie
	Uitvoeren van een Woodstock-inventarisatie aan het begin van de komende beheerperiode en deze elke 10 jaar herhalen en op basis hiervan het beheer evalueren.
4.2 Controle en inspectie bos en natuur	Risicozoneringskaart voor de bos- en natuurterreinen met toelichting maken. Onderzoeken op welke wijze de veiligheidsaspecten van bos- en natuurterreinen het meest efficiënt kunnen worden geregistreerd.
4.3 Aandachtspunten beheer	Opstellen van een functiekaart per bosperceel waarop de hoofdfunctie(s) en functieaccenten zijn aangegeven. Onder meer als ondersteuning bij het blesen in relatie tot de ontwikkelingsdoelen. Jaarlijks opstellen van een uitvoeringsplan bos- en natuurterreinen (inclusief werkkaarten). Bevorderen veerkrachtige bosbodem door het aanplanten van strooisellaag verbeterende soorten of (bijvoorbeeld) het aanbrengen van kalk/steenmeel.
4.4 Beheer recreatieve voorzieningen in bossen	Uitwerken hoe om te gaan met bospaden die niet meer worden gebruikt; dit ook in relatie tot preventie natuurbranden en recreatiezoning. Uitwerken van principes en uniformiteit in materiaalgebruik voor meubilair, bebording, paden, waterlopen e.d) en criteria plaatsen of instandhouding slagbomen en borden. Hier de gewenste uitstraling Kempenbreed in meenemen. Uitwerken van een recreatieve zoneringskaart met als vertrekpunt de recreatieve druk te concentreren rond de toeristische poorten, daarbuiten alleen ruimte voor vormen van extensieve recreatie en het aanwijzen van rustgebieden (geen recreatie). Bij het aanwijzen van de zoning zijn (potentieel) waardevolle natuurwaarden richtinggevend.
HOOFDSTUK 5	
5.1 Organisatie uitvoering	Productbladen actief inzetten voor instructie en controle en jaarlijks bijstellen of aanscherpen op basis van praktijkervaringen. Beheerplan en productbladen omzetten naar een interactief webdocument of website ter verhoging toegankelijkheid informatie.
5.3 Communicatie	Ontwikkelen interactieve kaart (separaat van of als onderdeel van de gemeentelijke website) waarop actuele groenprojecten (omvormingen, maar ook Samendoen-initiatieven) zijn aangeduid met waar mogelijk een link naar meer informatie.
BIJLAGEN	
Bijlage 1-2 Verbloeming kernen	Ontwikkelen van een formulier voor op de website, bijhouden verzamellijst.

Locatie; onderwerp	Actie
Bijlage 2-5 Spelregels Samen Doen in groen	Nagaan onder welke voorwaarden vrijwilligers voor groenadoptie onder de VNG-vrijwilligerspolis vallen.
UIT PRODUCTBLADEN	
Productblad 3.01 Bomen	Opstellen vervangings-, omvormings- en snoeiplannen voor bomen en wegbeplantingen, zowel binnen- als buitengebied. Opnemen flora- en faunamaatregelen uit het ecologisch werkprotocol.
Productblad 3.02 Bosplantsoen	Verhogen variatie door aanplant van besdragende of bloeiende inheemse struiken en aanplant/inzaaien van inheemse kruiden, bolgewassen en/of stinzenplanten. Opnemen flora- en faunamaatregelen uit het ecologisch werkprotocol. De beheereenheden op basis van het Beheerplan openbaar groen herindelen naar de juiste beheergroep (bosplantsoen, bos, singel, houtwal of struweel).
Productblad 3.03 Hagen	Variatie aan toegepaste (inheemse) haagsoorten vergroten. Bij hagen binnen kwaliteitszone C de haagvoet inzaaien met insectvriendelijke kruiden. Bestaande pilot met gemengd haagplantsoen (3 (of meer) soorten per haagvak) uitbreiden/ regulier gaan toepassen bij nieuwe aanleg, renovaties of inboet. Opstellen lijst met toe te passen haagsoorten. Opnemen flora- en faunamaatregelen uit het ecologisch werkprotocol.
Productblad 3.04 Sierheesters Productblad 3.05 Fijne heesters Productblad 3.06 Bodembedekkers	Accent van éénsoortige vakbeplantingen voor de gehele straat verleggen naar variatie in toegepaste soorten tussen vakken onderling; binnen het vak eventueel variëren in toepassing van verschillende cultivars of toevoegen solitaire heester. Bij renovatie of nieuwe aanleg streven naar verruiming sortiment aan toegepaste beplanting. Bij soortkeuze voorkeur geven aan insectvriendelijke beplantingen. Controle of bodembedekkers, fijne heesters en sierheesters in de juiste beheergroep zijn ingedeeld. Bij voorkomen binnen C-zonering omvormen naar een beter bij dit niveau passende extensieve beheergroep (bv. bosplantsoen, berm of bloemrijk gras). Opnemen flora- en faunamaatregelen uit het ecologisch werkprotocol.
Productblad 3.07 Rozen	Vanwege geringe resterende areaal en hoge onderhoudsintensiteit overwegen om bij renovatie of nieuwe aanleg om te vormen naar een andere beheergroep (bijv. vaste planten, heesters of bodembedekkers). Bij soortkeuze voorkeur geven aan insectvriendelijke rozensoorten (enkelbloemige, botanische rozen).

Locatie; onderwerp	Actie
Productblad 3.08 Vaste planten	<p>Bij renovatie of nieuwe aanleg streven naar verruiming toegepaste sortiment.</p> <p>Accent van éénsoortige vakbeplantingen verleggen naar variatie aan meerdere soorten vaste planten in groepswijze aanplant binnen hetzelfde plantvak.</p> <p>Aanvullen plantvakken met inheemse bolgewassen ter verfraaiing en verlenging bloeitijd.</p> <p>Bij soortkeuze voorkeur geven aan insectvriendelijke soorten met aandacht voor variatie in bloeiperiode (ter vergroting biodiversiteit).</p>
Productblad 3.09 Gazons	<p>Delen van gazons omvormen naar kruidenrijk gras, ruigte of beplanting ter vergroting biodiversiteit (insecten (zie ook groenstructuurkaarten voor kansrijke locaties (Beleidsplan Openbaar Groen 2022-2031).</p> <p>Verrijken gazons met aanplant van (inheemse en verwilderende) bolgewassen (opstellen kaart met gewenste aanplantlocaties).</p> <p>Pilot uitvoeren ten aanzien van herfstblad: gevallen blad niet afruimen, maar mulchmaaien en ter plekke laten verteren.</p>
Productblad 3.10 Ruigte en braakliggend	<p>Vastleggen locaties die als zodanig zijn aan te merken (tijdelijk braakliggende toekomstige bouwkvelds of herinrichtingsgebieden).</p> <p>Nagaan of in voorkomende gevallen een ontheffing tijdelijke natuur nodig is.</p> <p>Plaatselijk incidenteel inzaaien met inheems/ gebiedseigen zaadmengsel.</p> <p>Opnemen flora- en faunamaatregelen uit het ecologisch werkprotocol.</p>
Productblad 3.11 Bermen	<p>Benutten kansen bij herinrichting (zie Bermenbeheerplan § 3.3).</p> <p>Bermen langs zandpaden inventariseren en vastleggen gewenste berm-/wegbreedtes en toewijzen aan beheercategorie (singel of berm).</p> <p>Bermverlaging onder voorwaarden, uit te werken in ecologisch werkprotocol (zie Bermenbeheerplan, § 3.1).</p> <p>Opnemen flora- en faunamaatregelen uit het ecologisch werkprotocol.</p>
Productblad 3.12 Kruidenrijk grasland	<p>Realisatie faunavoorzieningen voor wilde bijen.</p> <p>Realisatie educatieve voorzieningen in combinatie met recreatieve voorziening (zitplek) langs recreatieve routestructuur.</p> <p>Plaatselijk (indien toegestaan) rijke toplaag (voormalige landbouwgrond) verwijderen.</p> <p>Opnemen flora- en faunamaatregelen uit het ecologisch werkprotocol.</p>
Productblad 3.13 Singel	<p>Verhogen variatie door aanplant van besdragende of bloeiende inheemse struiken.</p> <p>Opnemen flora- en faunamaatregelen uit het ecologisch werkprotocol.</p>

Locatie; onderwerp	Actie
	De beheereenheden op basis van het Beheerplan openbaar groen herindelen naar de juiste beheergroep (bosplantsoen, bos, singel, houtwal of struweel).
Productblad 3.14 Houtwal	Incidentele dunningsmaatregelen richten op instandhouding/uitbreiding soortvariatie binnen de boomlaag. Opnemen flora- en faunamaatregelen uit het ecologisch werkprotocol. De beheereenheden op basis van het Beheerplan openbaar groen herindelen naar de juiste beheergroep (bosplantsoen, bos, singel, houtwal of struweel).
Productblad 3.15 Struweel	Verhogen variatie door aanplant van besdragende of bloeiende inheemse struiken. Opnemen flora- en faunamaatregelen uit het ecologisch werkprotocol. De beheereenheden (waar nodig) op basis van de nieuwe definities herindelen naar de juiste beheergroep (bosplantsoen, bos, singel, houtwal of struweel).